وزارت معارف

کتاب معلم
رهنمای تدریس جغرافیه

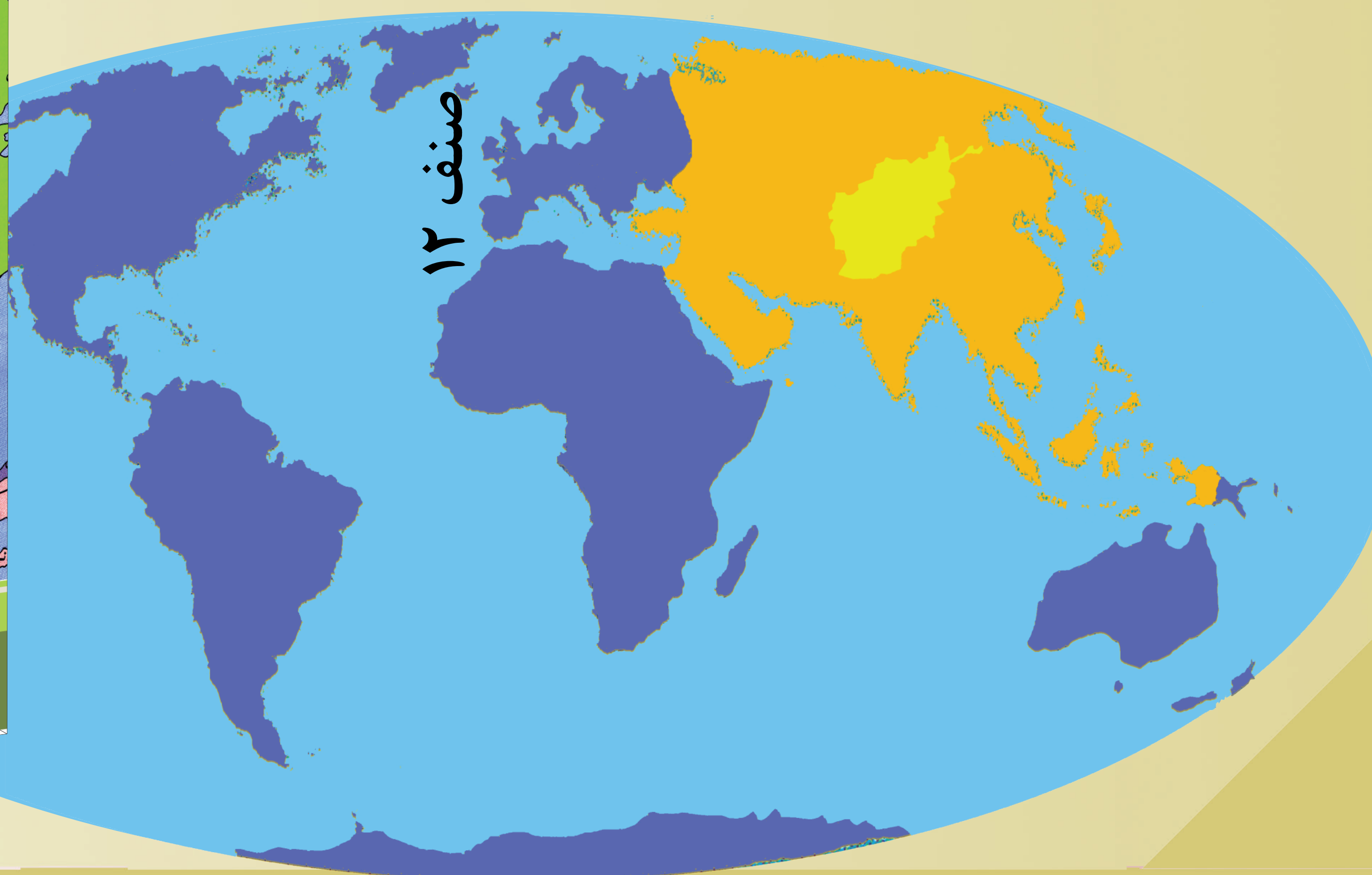
صنف ۱۲

رهنمای تدریس جغرافیه

صنف ۱۲

سال چاپ : ۱۳۹۹ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

کتاب معلم
رهنمای تدریس جغرافیه
صنف دوازدهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس جغرافیه

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی دیپارتمنت جغرافیه

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: دوازدهم

زبان: دری

انکشاف‌دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

عنوان .... صفحه

فصل اول

فصل دوم

فهرست

عنوان .... صفحه

فصل اول

کلیات

نصاب تعلیمی چیست؟

در این باره که نصاب تعلیمی چیست، نظریات مختلف وجود دارد؛ یک‌عده آن‌را مفردات درسی می‌دانند و عدهٔ دیگر کتاب درسی. برخی ازعلمای تعلیم و تربیه نصاب تعلیمی را جداگانه تعریف نموده اند؛ مثلاً: نصاب تعلیمی رهنمودی‌ست که همه فعالیت‌های تعلیمی و تربیتی در آن شامل بوده و به دست آوردن آن‌ها هدف می‌باشد.
نصاب تعلیمی عبارت از تمام دانش‌ها، مهارت‌ها و ذهنیت‌های تعیین شده‌یی است که یک نهاد تعلیمی آموزش آن‌ها را برای شاگردان در نظر می‌گیرد یا به عبارت دیگر، نصاب تعلیمی تمام آموختنی‌های پروگرام تعلیمی و تربیتی یک نهاد تعلیمی است، که شامل کتب درسی، کتب ممد درسی، رهنمای معلم، تجارب و کارهای عملی(پلان شده) برای شاگردان می‌باشد.
آنچه امروز توجه متخصصان تعلیم و تربیه را به خود معطوف نموده، پاسخ به این سؤال است که دست اندرکاران تهیهٔ مفردات و مؤلفان کتب درسی چه چیزهایی را با استفاده از روش‌های مشخص باید به شاگردان بیاموزانند که در زنده‌گی حال و آیندهٔ شان مفید باشد؟
همه‌گان اتفاق نظر دارند که شاگردان در شرایط متفاوت رشد می‌کنند و در آینده با مسایل جدیدی رو به رو خواهند شد، به همین دلیل در بسیاری از موارد، تشخیص این که آموختن چه چیزی به آن‌ها ضروری است و آموختن چه چیزی ضروری نمی‌باشد و نیز مؤثرترین روش آموختن کدام است، بسیار مشکل می‌باشد.
از طرف دیگر دورهٔ جوانی با خصوصیاتی چون تصمیم گیری مستقل، مسؤلیت پذیری، آینده نگری و بازاندیشی در مسایل از سایر دوره‌های زنده‌گی متمایز می‌گردد، جوان برای تعامل درست با جامعه و ورود به دنیای بزرگان نیازمند کسب مهارت‌های مختلفی می‌باشد؛ باید بداند که نیازهای جامعه یی که در آن زنده‌گی می‌کند از چه قرار است و کسب علم و دانش و مهارت‌های علمی چقدر برایش ضروری است؟ او نیاز دارد بداند که کیست، چگونه به حوادث می‌بیند، چگونه حقایق را درک می‌کند، چگونه انتخاب می‌کند و چگونه عمل می‌کند؟ وی نیازمند علمی است که او را تشویق به مطالعه و تحقیق در زنده‌گی اجتماعی کند.
با توجه به مطالب فوق، در تهیهٔ مفردات درسی (جغرافیه) در حالی‌که با نیازهای علمی مرتبط است بر روش‌های جدید آموختن بیشتر تأکید گردیده است تا آموختن دانستنی‌ها به شیوه‌های قدیم؛ آموختن به روش‌هایی که بر روحیهٔ فعال و مشارکتی، ابتکار و نقادی در آن‌ها تأکید می‌گردد.
در روش فعال و مشارکتی یا آموزش فعال (Active Learning Method) معلم نقش مهمی در پروسهٔ تدریس به عهده دارد. در این نقش، وظیفهٔ معلم به انتقال اطلاعات خلاصه نمی‌شود و او تجارب یادگیری را منحصر به گوش کردن و حفظ کردن مطالب نمی‌پندارد.
در این نقش معلم، رهنما و تسهیل کنندهٔ شرایط مطلوب یادگیری است و به جای انتقال یک جانبهٔ مطالب، بر روش یادگیری، کسب تجربه و حل مسأله تأکید می‌نماید. یکی از اهداف اصلی تهیهٔ کتاب رهنمای معلم نیز ارائهٔ استراتیژی‌هایی برای آموختن است.
از اهداف و دلایل دیگر تألیف این کتاب (رهنمای معلم) توضیح اهداف، اصول انتخاب و سازماندهی محتوا(متن) و استراتیژی‌های ارزیابی کتاب(جغرافیه) صنف (دوازدهم) است.

از آنجایی‌که کتاب درسی حاضر با شیوهٔ جدید برای آموختن (جغرافیه) تهیه گردیده و در آن امکان بیشتری برای ایجاد تجارب یادگیری شاگردان فراهم گردیده است، تدوین کتاب رهنمای معلم امر ضروری پنداشته می‌شود.
باید گفت که تدریس و آموزش کار ابتکاری و تجربی است و معلمان مبتکر و نوآور در این عرصه دست به نوآوری می‌زنند؛ ولی نباید فراموش کرد که در انتخاب استراتیژی‌های آموزش، متناسب به اصول هماهنگی با اهداف، استراتیژی‌های ارزیابی، امکان مشارکت شاگردان و اصول دیگری که علوم روان شناسی، روان شناسی تربیتی و روان‌شناسی یادگیری پیش‌روی ما قرار می‌دهند باید توجه دقیق صورت بگیرد. هم اینکه بر اساس کدام اصول، محتوا انتخاب شود؟ اصول سازماندهی محتوا کدام‌ها اند؟ استراتیژی‌های تدریس و ارزیابی چیست و چه اهمیت دارند؟ و بالاخره استخراج مفاهیم کلیدی چگونه صورت می‌گیرد، در این کتاب رهنمای معلم توضیح می‌گردد.

رهنمای معلم چیست؟

رهنمای معلم کتابی‌ست که به معلم کمک می‌نماید تا در جریان یک ساعت درسی و یا یک دورهٔ تعلیمی پلان تدریس خود را آماده سازد. در رهنمای معلم اهداف عمومی و خصوصی هر درس، وسایل تدریس، استراتیژی تدریس، برانگیختن انگیزهٔ شاگردان، فعالیت‌های معلم و شاگردان، بخش تحکیم آموزش شاگردان و ارزیابی، کارخانه‌گی، تشریح و معرفی بخش‌های مشکل درس، طرق اجرای بعضی فعالیت‌های کتاب درسی، معلومات اضافی و مأخذ بیشتر برای معلم گنجانیده شده است. رهنمای معلم برای این منظور تهیه می‌گردد تا معلم را با آماده ساختن پلان درسی و با اهداف عمومی تعلیم و تربیه در یک مرحلهٔ آموزش، آشنا سازد و به معلم کمک نماید تا مفاهیم و موضوعات هر درس را دریافته، معلومات اضافی را مهیا نماید. رهنمای معلم راه را برای تدریس همگون و یکسان کتاب درسی در تمام مکاتب، اعم از مرکز و ولایات و قرای دوردست کشور هموارمی‌سازد. به این گونه تدریس مضامین در طول مدت مورد نظر (سال تعلیمی) در تمام مکاتب افغانستان یکسان صورت گرفته و کتاب درسی باید تا آخرین درس تدریس گردد. رهنمای معلم این امر را تضمین می‌نماید که تدریس به گونه‌یی که در مکاتب مرکز کابل و یا در سایر ولایات بزرگ صورت می‌گیرد در مکاتب ولسوالی‌ها و قریه‌های دوردست هم صورت گرفته و راه برای رشد معارف متوازن و همسان در تمام کشور باز شود.

پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف افغانستان

بر مبنای احکام مندرج در مواد شانزدهم، چهل و سوم، چهل و چهارم، چهل و پنجم، چهل و ششم و چهل و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان و بر اساس ماده‌های ششم و هفتم و سایر احکام قانون معارف افغانستان و با درنظرداشت ضرورت‌ها، واقعیت‌ها و نیازمندی‌های معنوی و مادی کشور و به منظور ترسیم خطوط اساسی نظام تعلیم و تربیهٔ افغانستان پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف جمهوری اسلامی افغانستان در نقاط آتی مشخص می‌شود:

۱. آماده ساختن زمینه‌های تعلیم و تربیهٔ معیاری برای اطفال، نوجوانان و جوانان کشور اعم از ذکور و اناث با عقیدهٔ راسخ و روحیهٔ خداپرستی، پابندی به تطبیق احکام و ارزش‌های اسلامی، وطندوستی، تحکیم وحدت ملی، زیست باهمی و بشردوستی.
۲. تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، اخوت اسلامی، همبسته‌گی ملی، صلحدوستی، غنای فرهنگی و نفی کلیه اشکال و انواع تبعیض و خشونت.
۳. اعمار، بازسازی، انکشاف و تجهیز مؤسسات تعلیمی و تربیتی.
۴. انکشاف سیستم تعلیمی و تربیتی کشور همگام با تحولات مثبت علمی در جهان.

۵. استفاده و بهره‌گیری از تجارب مطلوب و موفق تعلیمی و تربیتی سایر کشورها.
۶. فراهم ساختن تعلیمات ابتدایی و متوسطه (۱- ۹) اجباری و رایگان برای همه بدون درنظرداشت جنس، قوم، زبان، مذهب، نژاد و موقف اجتماعی.
۷. تدریس در مکاتب (رسمی و خصوصی) به زبان هایی صورت می‌گیرد که در قانون اساسی کشور تسجیل شده است.
۸. مطابق با تعلیمات دین مقدس اسلام، ارزش‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، عرف و عنعنات پسندیدهٔ جامعهٔ افغانی و با درنظرداشت اصول پیداگوژیک و تجارب عملی و به منظور بهبود کیفی تعلیم و تربیه، سیستم معارف افغانستان بر اصل جدایی پسران و دختران استوار است؛ بنابرین، تعلیم مختلط بعد از صنف سوم مرحلهٔ ابتدایی در هیچ مؤسسهٔ آموزشی اعم از مکاتب دولتی و خصوصی، کورس‌ها، کلپ‌های ورزشی و غیره مجاز نمی‌باشد.
۹. تدریس زبان‌های سوم (در مطابقت با مادهٔ ۱۶ قانون اساسی) به حیث یک مضمون در مناطق مربوطه.
۱۰. فراهم نمودن زمینه‌های تعلیم و تربیه برای شاگردان دارای نیازمندی‌های خاص، بیجاشده گان داخلی و مهاجرین.
۱۱. توسعهٔ مدارس دینی، مکاتب تعلیمات عمومی، حرفوی و مسلکی و مؤسسات تربیهٔ معلم و عصری ساختن آن‌ها.
۱۲. ارتقای سویهٔ علمی و مسلکی معلمان.
۱۳. بهبود بخشیدن وضع معیشتی معلمان.
۱۴. مبارزه برای محو بیسوادی و توسعهٔ مکاتب سواد حیاتی و متمم کارگری (ذکور و اناث).
۱۵. حمایت از سهم گیری بیغرضانه و بشردوستانهٔ کشورها، مؤسسات بین المللی، مؤسسات غیر دولتی و اشخاص در تجهیز و ارتقای ظرفیت‌های مسلکی، تخصصی و اداری معارف در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.
۱۶. تقویت سیستم معارف متوازن و توزیع عادلانهٔ امکانات تعلیمی و تربیتی در مرکز و ولایات کشور.
۱۷. آشنا ساختن شاگردان با اضرار پدیده‌های شوم چون خشونت، تبعیض، جنگ‌های نامشروع، مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی.
۱۸. رهنمایی شاگردان به حفظ ارزش‌های پسندیده چون آزادی، صلح، همزیستی مسالمت آمیز، شورا و دیموکراسی، رعایت حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست.
۱۹. توجه همه جانبه به تعلیم و تربیهٔ نسوان مطابق به احکام و ارزش‌های اسلامی و رعایت توازن میان مکاتب دختران و پسران.
۲۰. توجه به تعلیمات خاص (تیزهوشان، نابینایان، ناشنوایان و دارنده‌گان عقب مانده‌گی‌های ذهنی) و آغاز تدابیر مؤثر برای تعلیم و تربیهٔ آن‌ها.
۲۱. مراقبت و نظارت از تطبیق نصاب تعلیمی معارف جمهوری اسلامی افغانستان، تدریس و استفاده از مواد آموزشی در مکاتب (رسمی و خصوصی) در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.
۲۲. زمینه سازی برای رشد ورزش(سپورت و تربیت بدنی).
۲۳. تحکیم روابط و ایجاد هماهنگی بیشتر میان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و ریاست‌های تربیهٔ معلم، مرکز ساینس و پوهنتون‌های ذیربط درکشور جهت تبادل اندوخته‌های علمی و تجارب مسلکی.

با تطبیق این پالیسی در معارف کشور به یاری خداوند متعال به نتایج عمدهٔ ذیل دست خواهیم یافت:

- تربیهٔ اولاد کشور با روحیهٔ اسلامی کسب رضای الله(جَلَّ جَلاَلُه) و ایجاد یک جامعهٔ سعادتمند و مرفه.
- حفظ هویت ملی.
- تربیهٔ سالم اولاد وطن به حیث انسان‌های مسلمان، وطندوست، مفید، متعهد و متمدن.
- فراگیری علم، کسب مهارت‌ها و طرز تفکر سالم شاگردان به منظور تطابق موفقانه با معیارهای علمی جامعه و جهان.
- ارتقای سطح دانش شاگردان به منظور کسب قابلیت و ورود موفقانه به بازار کار.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

بر مبنای احکام قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، قانون و پالیسی معارف،و با درنظرداشت ضرورت‌ها و واقعیت‌های جامعهٔ افغانی، نظام تعلیم و تربیهٔ کشور به منظور تعلیم و تربیهٔ سالم شاگردان اهداف ذیل را دنبال می‌نماید:

الف: اهداف عقیدتی و اخلاقی

۱. تقویهٔ ایمان و اعتقاد به ارکان، اساسات و ارزش‌های دین مقدس اسلام، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن حضرت پیامبر (صلی الله علیه و سلم).
۲. تقویهٔ روحیهٔ خودشناسی به منظور خداشناسی.
۳. تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و التزام به سجایای اخلاقی.
۴. تقویه و پرورش روحیهٔ نظم و دسپلین پذیری و رعایت احکام و ارزش‌های قانونی.
۵. تقویهٔ روحیهٔ مسؤولیت پذیری در برابر ارزش‌های دینی، اجتماعی، تعلیمی و تربیتی.

ب: اهداف آموزشی و تربیتی

۱. کسب و تقویهٔ مهارت‌های آموزشی از قبیل شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.
۲. آموزش علوم، فنون، تکنالوژی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
۳. انکشاف استعدادها برای خود آموزی و خودارزیابی در پروسه‌های آموزش.
۴. رشد و تقویهٔ قابلیت‌های تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق، تشخیص و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی، فرهنگی و فنی.
۵. کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی، ادبی و هنری

۱. رشد استعدادهای فطری شاگردان در عرصه‌های فرهنگ، ادب و هنر سالم و تقویهٔ روحیهٔ شناخت و ارجگزاری به میراث‌ها و گنجینه‌های تاریخی، فرهنگی و ادبی.
۲. معرفت با تاریخ، ادب و فرهنگ افغانستان، تمدن اسلامی و فرهنگ کشورهای دیگر.
۳. حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، هنرهای ملی، آداب و سنن پسندیدهٔ سالم جامعهٔ افغانی.
۴. انکشاف مهارت‌های ادبی و هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د: اهداف مدنی و اجتماعی

۱. تقویۀ روحیۀ استقلال و آزادیخواهی، حفاظت از ارزش‌های اسلامی، نوامیس ملی و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایۀ عدالت و رعایت حقوق افراد.

۲. تقویۀ روحیۀ اخوت اسلامی، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته‌گی ملی و بین المللی.

۳. انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با خشونت، جنگ‌های نامشروع و مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی و اجتماعی.

۴. تقویۀ روحیۀ احترام به قانون و رعایت آن و حمایت از حقوق قانونی همه اتباع کشور بدون درنظرداشت جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته‌گی سیاسی.

۵. انکشاف روحیۀ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.

۶. تقویۀ روحیۀ انتقاد و انتقادپذیری، حوصله مندی و احترام به آرای دیگران.

۷. رشد و انکشاف روحیۀ احترام به کرامت انسانی، حفظ حرمت اشخاص و رعایت آداب معاشرت و حقوق بشر در روابط اجتماعی.

۸. تقویۀ روحیۀ حل اختلافات و برخوردها به طور مسالمت آمیز و سازنده.

۹. تقویۀ فرهنگ تحمل پذیری.

۱۰. تقویۀ روحیۀ استفاده از تجارب و دست آوردهای مثبت علمی و تخنیکی جامعۀ بشری.

۱۱. تقویه و انکشاف روحیۀ نفی هر نوع تبعیض.

۱۲. رشد روحیۀ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از زنان.

۱۳. تقویت روحیۀ رعایت حقوق والدین، بزرگان، همسایه‌گان، شهروندان و سایر انسان‌ها.

۱۴. رشد روحیۀ حفاظت از محیط زیست و سرسبزی، ترحم بر حیوانات و حمایت از حیات طبیعی و نباتات.

۱۵. تقویۀ روحیۀ حفاظت از منابع آبی، عدم اسراف در استفاده از آب و جلوگیری از ملوث ساختن دریا، جوی، کاریز و چاه‌ها.

هـ: اهداف اقتصادی

۱. درک نقش مهم اقتصاد در زنده‌گی انسانی، توجه به انکشاف و رشد اقتصادی جامعه و ارتباط فعالیت‌های اقتصادی با اقتصاد خانواده و سلوک فردی.

۲. درک ارزش و اهمیت کار و تقویۀ روحیۀ اشتغال در مشاغل مفید به منظور فقرزدایی.

۳. ایجاد و تقویت روحیۀ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اسراف و تجملگرایی.

۴. شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن‌ها و پرورش روحیۀ حراست از اموال، ثروت و سرمایه‌های ملی.

۵. شناسایی حرفه‌های مختلف و مشاغل تولیدی، توأم با پیشرفت تکنالوژی، احیا و ترویج صنایع دستی و محلی جهت افزایش درآمد ملی و رفع بیکاری و وابسته‌گی اقتصادی.

۶. تقویۀ روحیۀ رعایت اصول اخلاقی در معاملات و فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه علیه فعالیت‌های اقتصادی نامشروع.

۷. تشویق در فراگیری فعالیت‌های حرفه‌یی.

۸. بلند بردن سطح آگاهی شاگردان در رابطه با عرضه و تقاضا.

۹. ترویج اصل انصاف، اخلاق کار و رعایت قانون کار میان استخدام کننده و استخدام شونده.

و: اهداف صحی

۱. درک اهمیت حفظ الصحه و ترویج شیوه‌های سالم زنده‌گی جهت سلامت روانی و جسمی افراد.

۲. انکشاف روحیهٔ رعایت حفظ الصحهٔ عمومی و محیط زیست.

۳. آشنایی با دانش اساسی صحی و انکشاف مهارت‌های لازم به خاطر وقایه در مقابل امراض.

۴. تأمین سلامت جسمی و روانی از طریق فراهم ساختن فرصت‌ها و وسایل لازم و زمینه سازی برای مهیا ساختن ساحات مناسب جهت تربیت بدنی و ورزش و سرسبزی محیط زیست.

۵. توجه به صحت طفل و مادر و حمایت از آن‌ها

اهداف دورهٔ ثانوی(صنف ۱۰ الی۱۲)

- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی.
- رشد و توسعهٔ بیشتر قوهٔ تفکر، تعمق و معلومات در مسایل دینی، مبانی اعتقادی و آشنایی مزید شاگردان با تعلیمات دین اسلام منحیث نظام زنده‌گی.
- تزکیهٔ نفس و رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان به خداوند (جَلَّ جَلاَلُه) و ارشادات اسلامی.
- تقویت روحیهٔ فراگیری تعلیم و تربیه در شاگردان و فراهم ساختن زمینه‌های مناسب برای آنان.
- سعی و تلاش جهت شناخت اسرار جهان و قوانین موجود در طبیعت با استفاده از علوم و تجارب بشری و تکنالوژی پیشرفته.
- فراگیری مزید زبان‌های رسمی و مادری، توسعهٔ دانش ادبی شاگردان و آموزش زبان‌های خارجی.
- آموزش علوم و فنون مورد نیاز و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی.
- معرفت مزید شاگردان با هنر و استفادهٔ معقول از آن مطابق به ارزش‌های اسلامی و مقتضیات مثبت فرهنگ ملی.
- رشد روحیهٔ حفظ میراث‌های ادبی، فرهنگی، هنری و تاریخی کشور.
- انکشاف روحیهٔ تعاون و علاقهٔ شاگردان به رقابت‌های سالم.
- تقویت روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایهٔ حقوق و اخلاق اسلامی.
- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، صلح خواهی، ضدیت با خشونت و جنگ‌های نامشروع، مبارزه با مواد مخدر، مشروبات الکلی و مفاسد اخلاقی.
- تقویت روحیهٔ مسؤولیت پذیری و اهتمام به امور خانواده‌گی و اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های اسلامی، فرهنگی و اجتماعی.
- تقویت روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
- آماده ساختن شاگردان برای زنده‌گی آینده و آگاهی آنان از اهمیت تشکیل خانواده و احکام شرعی مربوط به آن.
- توجه به اهمیت اقتصاد و رشد سالم آن به عنوان وسیله، جهت رسیدن به رفاه و تکامل معنوی شاگردان.
- انکشاف مهارت‌های سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی و پرورشی.
- رشد علاقهٔ شاگردان به ورزش و مواظبت از صحت جسمی و روانی آن‌ها.
- حمایت از شاگردان در برابر تهاجم فرهنگی و رهنمایی آن‌ها در اجتناب از تقلیدهای بیجا و تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تکنالوژی و پیشرفت‌های مثبت عصر با حفظ اصالت و هویت اسلامی و افغانی در آنان.
- توسعهٔ فرهنگ مطالعه و کتابخوانی.

اصول انتخاب محتوا

در انتخاب محتوا اصول ذیل مد نظر گرفته شده است:

هماهنگی با نیازها، علاقه مندی، اعتبار(اعتبار محتوا به معنای منطقی، تسلسل و مستدل بودن، استفاده از پژوهش‌ها و کتاب‌های تأیید شده، مستند و دست اول بودن منابع مورد استفاده می‌باشد)، توانایی‌های سنی و ذهنی شاگردان و فراهم کردن فرصت لازم برای فعالیت‌های داخل و خارج صنف.

اصول تنظیم و ترتیب محتوا

در ترتیب و تنظیم محتوا اصول زیر مبنا قرار گرفته است:

تسلسل، هماهنگی، تعادل بین نیازهای فردی و اجتماعی شاگردان، تعادل میان محتوا و استراتیژی‌های تدریس.

استراتیژی‌های تدریس

کتاب حاضر بر مبنای اصول تدریس فعال و مشارکتی تدوین شده است. از این رو، در تدریس کتاب باید از روش‌های فعال و مشارکتی از جمله روش مناظره (Argument) روش سوال و جواب، روش لکچر یا توضیحی (Lecture) مباحثه تیمی و گروهی(Group discussion)، روش ایفای نقش (Role playing) روش سیر علمی، روش بارش مغزی یا فکری(Brain storming) استفاده شود، استفاده از روش پروژه یی (The project Method) را نیز باید به این مجموعه افزود.

باید توجه داشت که تدریس، کار ابتکاری و تجربی است و نمی‌توان به صورت کلی روش معینی را برای تدریس یک درس یا کتاب پیشنهاد کرد؛ زیرا با وجود شرایط و امکانات در مناطق مختلف کشور، هر مکتب و صنف شرایط خاص خود را دارد؛ اما این به معنای آن نیست که نتوان یک جهت کلی (که همان استفاده از استراتیژی‌های فعال تدریس است) را پیشنهاد یا دنبال نمود.

اجزای اصلی درس

هر درس از اجزای ذیل تشکیل شده است:

عنوان، مقدمه، متن، تصویر، نقشه، شکل، عنوان فرعی و فعالیت‌های ورودی، میانی و پایانی که به بعضی از آن‌ها اشاره می‌شود.

عنوان درس

عنوان موجب آماده‌گی ذهنی در شاگردان برای ورود به درس می‌شود. از عنوان درس می‌توان به عنوان یک فعالیت نیز استفاده کرد.

تصویر، نقشه و شکل

در هر درس، تصاویر و نقشه‌ها ارائه شده است که با متن مطابقت داشته و نه تنها بر جاذبهٔ کتاب می‌افزاید؛ بلکه کار کرد انگیزه‌یی هم دارد.

فعالیت ورودی

هر درس با یک فعالیت آغاز می‌شود که در جریان انجام دادن آن، تدریس با سهمگیری و فعالیت شاگردان آغاز می‌شود، فعالیت امری نیست که مجزا از متن در نظر گرفته شود و یا متن محتوا به صورت جداگانه تدریس شود.

فعالیت میانی

فعالیت دومی که در هر درس تهیه شده است، گاه نقشی مشابه فعالیت اول (ورودی) درس را دارد،؛ یعنی برای تدریس متن بعد از آن باید مورد استفاده قرار گیرد و گاه نقش تحکیم و تعمیق مطالب قبلی را دارد.

فعالیت پایانی

در پایان هر درس، فعالیتی طراحی شده است که به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند و از طریق آن می‌توان درس را هم ارزیابی کرد.

استخراج مفاهیم کلیدی (Key concepts)

ابتدا باید در بارۀ معنی و مفهوم «مفهوم کلیدی» مطالبی ارائه کنیم: هر درس دارای هدف یا اهداف دانشی است، این هدف یا اهداف برای آموختن یک یا چند مفهوم تهیه شده است که این مفاهیم همان، مفاهیم کلیدی متن اند. با توجه به این مقدمه، مفاهیم کلیدی(ایده‌های اصلی) را می‌توان ابزاری برای ارزیابی محسوب نمود؛ زیرا انجام دادن این عمل توسط فراگیرنده، به معنای آن است که وی به مرحلۀ اول فهم رسیده است.

با توجه به اهمیت مهارت در مطالعه و آموختن متون مختلف می‌توان ((استخراج مفاهیم کلیدی)) را در مراحل آموزش و ارزیابی به عنوان یک مهارت عمده در نظر گرفت که ایجاد و تقویت آن در شاگردان یک هدف به شمار می‌رود.

خلاصه کردن درس

فعالیت ((خلاصه کردن)) هم برای ارزیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد و هم خود یک مهارت اساسی است که باید شاگردان آن را فرا گیرند.

توانایی«خلاصه کردن» یکی از مهمترین مهارت‌های تفکر است. با خلاصه کردن می‌توان اطلاعات وسیع را در قالب نسخۀ کوتاه تر بیان کرد تا هدف متن به راحتی فهمیده شود. خلاصه عبارت است از جملات کوتاه که مفاهیم اصلی یک قسمت را به ما می‌دهد. خلاصه شامل تمام جزییات در یک بازگویی نیست. جوهر خلاصه، مختصر بودن آن است.

تفاوت «خلاصه کردن» با «استخراج مفاهیم کلیدی» در این است که به جای فهرست کردن مفاهیم اصلی، تلاش می‌شود تا مفاهیم دوباره با هم ترکیب شوند تا متن جدیدی تولید گردد.

توصیه‌هایی برای خلاصه کردن

۱- مطلبی را که می‌خواهید خلاصه کنید، تلاش کنید بدون نوشتن و یادداشت کردن بفهمید.

۲- زیر کلمات و عباراتی که فکر می‌کنید مهم اند خط بکشید. با این کار، اطلاعات کم فایده تر حذف می‌شود.

۳- خلاصه را با کلمات خود تان بنویسید. از ساختار متن اصلی پیروی کنید، تا مطمین شوید که عقاید شخصی خود را در خلاصه وارد نکرده اید؛ زیرا عقاید شخصی را نباید در عبارات خلاصه وارد کرد. هر کلمه و عبارتی که در خلاصه به کار می‌رود باید مستند به متن باشد. خلاصۀ شما باید ۱۵- ۲۰ فیصد باشد.

۴- بعد از اتمام خلاصه برای اطمینان به مقایسه آن با متن اصلی بپردازید.

ارزیابی (Evaluation)

ارزیابی عبارت از پروسۀ منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرنده در رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

منظور از پروسهٔ منظم این است که ارزیابی باید طبق برنامه و منظم انجام شود؛ از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار شاگردان را نمی‌توان ارزیابی گفت. در ضمن کار برد((هدف‌های آموزشی)) برای این است که در ارزیابی باید هدف‌های آموزشی از پیش مشخص شده باشد.

بر این اساس، ارزیابی آموزشی به منظور تشخیص و کمک به اعتلای وضع تدریس، کمک به تصمیم گیری مسؤولان در مورد معلمان، کمک به شاگردان و تدارک ضوابطی در مورد تحقیق در زمینهٔ تدریس، صورت می‌گیرد.

روش‌های اساسی در ارزیابی باید به گونه‌یی باشد که متوجه هدف‌های دورهٔ تحصیلی بوده و نتایج آن به رهنمایی و انگیزه دادن به شاگردان و معلمان منجر شود، همچنین ارزیابی باید با توجه به هدف‌ها، روش‌های تدریس و عناصر مختلف مضمون درسی صورت گیرد.

ارزیابی برای اصلاح پروسهٔ آموزش بوده و داوری ارزیابی در مورد شاگردان باید بر اساس اطلاعات همه جانبه شامل عملکرد، رفتار و شخصیت آن‌ها باشد، نه فقط بر اساس نمرات امتحانات.

از جانب دیگر شاگردان باید در امر ارزیابی دخالت داده شوند تا بتوانند خود را ارزیابی کنند. بالآخره این که شرایط امید بخش برای ارزیابی باید مورد توجه قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت ارزیابی در امر آموزش

ارزیابی در آموزش دو فایدهٔ اساسی دارد:

۱-آگاه شدن شاگرد از میزان موفقیت و پیشرفت علمی خود.

۲-آگاه شدن معلم از میزان موفقیت تدریس مضمون درسی.

آگاهی شاگرد از میزان مؤفقیت خود سبب می‌شود تا شاگرد با آگاهی و به طور مشخص در بارهٔ پیشرفت خود قضاوت کند و برای یادگیری و کسب موفقیت بیشتر احساس مسؤولیت نماید. شاگرد نقاط ضعف خود را بپذیرد و برای جبران آن تلاش کند، اگر ارزیابی با حسن نیت و به درستی انجام شود اعتماد به نفس شاگردان تقویت می‌گردد.

آگاه شدن معلم از میزان موفقیت تدریس مضمون، موجب می‌شود تا معلم با بررسی و تحلیل اطلاعات به دست آمده، از نقاط ضعف و قوت مضمون درسی و شیوهٔ تدریس خویش آگاه شود. برای اصلاح آن اقدام کند و توانایی فن معلمی در زمینه‌های مختلف آموزشی و طراحی شیوه‌های تدریس به تدریج در آن افزایش یابد.

انواع ارزیابی

با توجه به زمان ارزیابی و هدف آن، ارزیابی را می‌توان به سه دستهٔ تشخیصی، مستمری و پایانی تقسیم کرد:

الف- ارزیابی تشخیصی، به منظور تشخیص آموخته‌ها و مهارت‌های ورودی شاگردان در شروع هر مرحلهٔ جدید آموزش انجام می‌شود.

ب- ارزیابی مستمر، عبارت از ارزیابی منظم و مستمر است که برای تشخیص آموخته‌های شاگرد در پایان هر فصل یا درس در طول سال تعلیمی، انجام می‌شود.

ج- ارزیابی پایانی در پایان هر صنف برای تشخیص آموخته‌های شاگرد از کل مفاهیم و مطالب کلی و مهارت‌های آموخته شده توسط شاگرد در یک سال تعلیمی انجام می‌شود.

طبقه بندی استراتیژی‌های تدریس

روش‌های تدریس(استراتیژی‌های تدریس) از زوایای گوناگون قابل طبقه بندی است و تا کنون تقسیم بندی‌های متفاوتی در زمینه ارائه شده که طبقه بندی ذیل یکی از آن‌ها است:

۱-روش تدریس عنعنوی یا غیر رسمی، که در مساجد و مدارس غیر رسمی صورت می‌گیرد.
۲-روش‌های جدید تدریس.

- روش لکچر (توضیحی یا سخنرانی)
- روش بارش مغزی یا فکری
- روش اکتشافی
- روش حل مسأله
- روش سؤال و جواب
- روش انفرادی
- روش مباحثه‌یی
- روش پروژه‌یی
- روش گروهی (گروهی)
- روش نمایشی
- روش ایفای نقش
- روش استقرایی
- روش آزمایشی
- روش قصه گویی
- و مهمتر از همه روش تلفیقی(از چند روش استفاده کردن در یک درس)

برای آشنایی بیشتر خواننده‌گان تقسیم بندی دیگری به شرح ذیل ارائه می‌شود.

۱- روش‌های فعال و دوجانبه

تعدادی از روش‌های تدریس، معلم و شاگردان را به نحو مطلوب فعال می‌سازد و یاد دادن و یاد گرفتن با ارتباطات دوجانبه صورت می‌گیرد. در این روش‌ها مطالب و مفاهیم با فعالیت‌های معلم و شاگردان کشف می‌شود و هر یک از روش‌های انتخابی، محور تدریس قرار می‌گیرد. به علاوه ممکن است در درون آن‌ها نیز از یک یا چند روش جزئی استفاده شود. این روش‌ها مراحلی دارند و در آن‌ها، تدریس به صورت منظم شروع می‌شود و تا دریافت مفهوم ادامه می‌یابد، از میان این روش‌ها می‌توان به روش استقرایی، حل مسأله، ایفای نقش، روش آزمایشی و. . . اشاره نمود.

۲- روش‌های مشارکتی

روش مشارکتی، از نظر فعال بودن جریان آموزش، از نوع روش‌های فعال به حساب می‌آید؛ ولی چیزی که روش‌های مشارکتی را از روش‌های فعال متمایز می‌سازد، مسألهٔ همکاری و هم فکری چند شاگرد در راه رسیدن به هدف است.

امکان دارد روش فعال آموزش بین معلم و شاگرد صورت گیرد؛ ولی روش مشارکتی به صورت گروهی است و در آن منافع تیم یا گروه اهمیت زیادی دارد. یادگیری تعاونی حاصل فعالیت‌های مشارکتی می‌باشد.

۳- روش‌های غیر فعال و یک‌جانبه

تعداد دیگری از روش‌های تدریس مثلاً روش لکچر شاگردان را منفعل و معلمان را فعال می‌کند؛ زیرا اطلاعات به صورت یک جانبه داده می‌شود. از اینکه این روش‌ها اکتشافی نیستند نمی‌توان از آن‌ها به تنهایی در عملیهٔ تدریس استفاده کرد.

وسیله‌ها و عناصر اساسی تدریس مضمون

۱- مواد و وسایل ممد درسی مورد نیاز:

تختهٔ سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، روز نامه‌ها، مجلات، چارت‌های آموزشی، فلش کارت‌ها، انواع نقشه‌های جغرافیایی، کامپیوتر، انترنت، انواع سلایدها، تصاویر، فلم‌ها، اطلس‌های تاریخی، مدل کرهٔ زمین، گراف ها، جدول مندلیف، شجره‌های سلسله‌های تاریخی، فلم‌های مستند تاریخی و داستانی در رابطه به موضوع، عکس ها، نقاشی ها، اشکال و تصاویر از شخصیت‌های علمی و تاریخی، منابع و کتب معتبر، البوم مسکوکات، پول کاغذی و فلزی و. . . از جملهٔ موارد و وسایل ممد درسی به شمار می‌روند.

۲- انتظارات از معلم

الف- صلاحیت‌های عمومی

داشتن شهادتنامهٔ لیسانس یا اقلاً فوق بکلوریا با تجربهٔ معلمی، آشنایی با آخرین اطلاعات و دست آوردهای علمی مضمون، آشنایی با خصوصیات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس فعال و مشارکتی و شیوه‌های ارزیابی از دانستنی‌های شاگردان، علاقه مندی به شغل معلمی و داشتن صلاحیت‌های اخلاقی.

ب- صلاحیت‌های اختصاصی و مسلکی

- توانایی در طراحی پلان درسی برای دروس مختلف.
- توانایی ادارهٔ صنف.
- توانایی استفاده از مواد و وسایل ممد درسی.

۳- انتظارات از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای تدریس مضمون (تهیهٔ کتب درسی، رهنمای معلم و لوازم ممد درسی).
- برقراری ارتباط منظم با والدین شاگردان.
- توجه به مصوبات وزارت معارف در اجرای برنامهٔ زمانی.
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان.
- ایجاد کتابخانه در مکتب.
- تهیهٔ کتاب‌های مورد نیاز معلمان و شاگردان با همکاری خانواده‌ها.

۴- انتظارات از والدین شاگردان

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود در مورد وضعیت تعلیمی شاگردان.
- با خبر بودن از پیشرفت درسی شاگردان.
- همکاری متداوم با مکتب.

فصل دوم

در فصل اول این رهنما، شما معلمان محترم با مقدمات و کلیات مضمون درسی، روش‌های تدریس و روش‌های ارزیابی آشنا شدید. در این فصل با آموزش علم جغرافیه و پلان سالانهٔ تدریس آشنا خواهید شد.

ارزش آموزش علم جغرافیه در دورهٔ ثانوی

وزارت معارف وظیفه دارد که فرزندان کشور را انسان‌های آگاه و متمدن بار آورد و این کار مستلزم آن است که متعلمان عزیز ما در دورهٔ تحصیلی علاوه بر شناخت رشته‌های علوم و ریاضیات با دین، اخلاق، تاریخ، مدنیت و جغرافیای پیرامون خویش نیز به طور دقیق و عمیق آشنا شوند.

مطالعهٔ تاریخ کشور از یکسو متعلمین را با مفاخر علمی و ادبی و سیاسی گذشتهٔ شان آشنا می‌سازد و به آن‌ها هویت تاریخی می‌دهد و از حوادث و رویدادهای تاریخ ذهن متجسس متعلمین را به تجزیه و تحلیل وا می دارد و آن‌ها را قادر می‌سازد که حوادث و رویدادهای روز را به خوبی تجزیه نمایند.

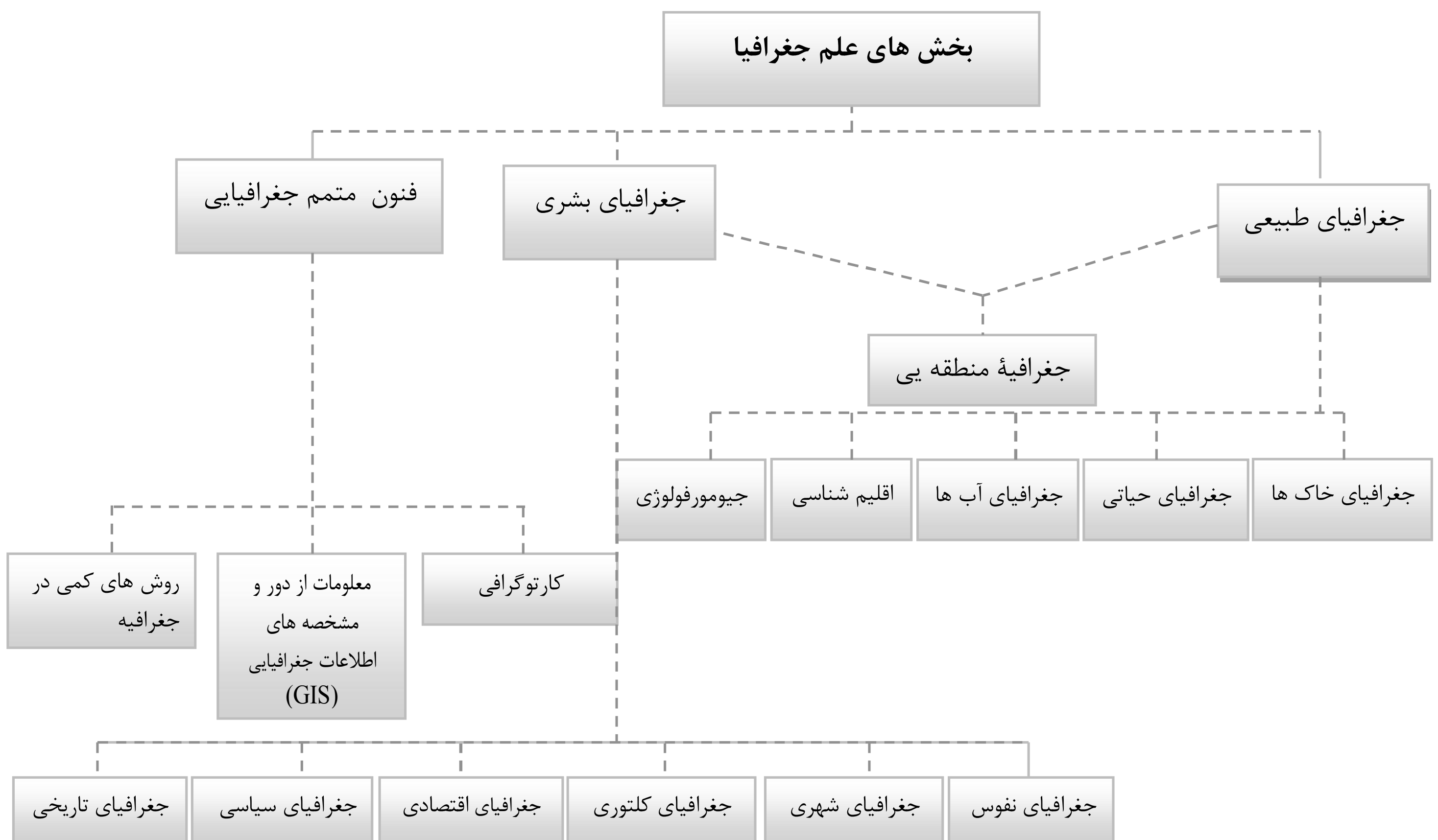
در جهان امروز که برخی آن را به دهکدهٔ جهانی یاد می‌کنند، هر انسانی نه تنها باید با شهر و کشور خویش آشنا باشد، بلکه باید تمام کشورهای جهان را بشناسد و مشخصات طبیعی و اقلیمی، انسانی، اقتصادی و سیاسی مناطق و کشورهای مختلف جهان را بداند. علمی که می‌تواند این نیاز را برآورده سازد جغرافیه است. آموزش جغرافیه متعلمین را با کشور، منطقه و جهان و حتا منظومهٔ شمسی و کهکشان‌ها آشنا می‌سازد.

انسان‌ها دارای نیروهای غریزه‌یی هدایت کننده استند تا به طور غریزه‌یی نظم و نسق یابند، بلکه آن‌ها باید از ارزش‌های خاص، نمادها و قوانینی که در جامعهٔ خاص و یا همه جوامع بشری پذیرفته شده، پیروی کنند. این مجموعه قواعد و ضوابط رفتار چنان گسترده و پیچیده است که نیازمند آموزش رسمی در مکاتب می‌باشند. فرزندان ما علاوه بر ارزش‌ها و هنجارهای پذیرفته شدهٔ اجتماعی باید با قوانین رسمی کشور خویش نیز آشنایی پیدا کنند، تا بتوانند زنده‌گی آزاد منشانه داشته از عزت و کرامت انسانی برخوردار باشند.

جغرافیه چیست؟

جغرافیه دریافت روابط پدیده‌های بشری با موضوعات طبیعی است که رابطهٔ متقابل بشری و طبیعی دست آوردها و تسهیلات برای انسان در سطح زمین را آماده می‌سازد.

ضمناً علم جغرافیا از عناصر و منابع سطح زمین بحث می‌کند. در واقع، جغرافیه هم از طبیعت (اقلیم، منابع طبیعی، کوه‌ها، دریاها، بحرها، دشت‌ها، حیوانات، گیاهان، جنگل‌ها و. . .)، هم از مسایل بشری (جمعیت و نفوس، کشورها، نژادها، زبان، ارتباطات و حمل و نقل) و هم از رابطه انسان و طبیعت (مسایل مربوط به محیط زیست) و برنامه‌های انسانی برای بهره برداری خردمندانه از منابع زمین بحث می‌کند.

علم جغرافیه که روابط انسان با محیط و تأثیرات متقابل آن را روی یک دیگر مطالعهٔ می‌نماید به دو بخش عمده تقسیم می‌شود:

۱ـ جغرافیای فزیکی (طبیعی): پدیده‌های طبیعی و تأثیر متقابل آن را روی انسان مطالعه می‌نماید.

۲ـ جغرافیای بشری (انسانی): پدیده‌های بشری و تأثیر متقابل آن را روی محیط طبیعی مطالعه می‌نماید.

جغرافیای طبیعی با علوم ذیل رابطه دارد:

ـ خاک شناسی، هایدرولوجی (آب شناسی)، هواشناسی، اقلیم شناسی، بیولوژی، جیولوجی و علوم نباتی.

جغرافیای بشری با علوم ذیل رابطه دارد:

ـ نفوس شناسی (جمعیت شناسی)، بشرشناسی، جامعه شناسی، اقتصاد، علوم سیاسی، تاریخ و حتا توریزم

همچنین جغرافیه دارای فنون متمم خاص می‌باشد که با علوم فضایی، هندسه، کارتوگرافی و سیستم معلوماتی جغرافیه (GIS) و غیره ارتباط دارد.

اهمیت آموزش علم جغرافیه

در جهان امروز که برخی آن را دهکدهٔ جهانی می‌نامند، هر انسان نه تنها باید کشور خود را بشناسد، بلکه خصوصیات طبیعی، اقلیمی، انسانی، اقتصادی و سیاسی سایر مناطق و کشورهای جهان را بداند. علمی که می‌تواند این نیازمندی‌ها را برآورده سازد جغرافیه است.

از آنجایی‌که انسان در روی زمین زنده‌گی می‌کند و برای زنده‌گی خود نیازمند اطلاعاتی در بارهٔ منابع طبیعی و انسانی روی زمین و نحوهٔ توزیع و پراکنده‌گی آن‌ها می‌باشد، مضمون جغرافیه، معلومات و تحقیق در بارهٔ توزیع و پراکنده‌گی منابع طبیعی و انسانی را ارائه می‌نماید، لازم دیده می‌شود که در دوره‌های مختلف مکتب جغرافیه،

تدریس شود. دانش جغرافیایی به شاگردان کمک خواهد کرد که در بارۀ حدود و موقعیت کشور خویش آشنایی پیدا کنند، قاره‌ها و کشورهای مختلف را بشناسد، با اقلیم و آب و هوای کشورها وجهان آشنا شوند، منابع طبیعی کشور خود و جهان را بشناسند و میزان و نحوۀ توزیع نفوس و جمعیت را در کشور خود و سایر کشورها بدانند. خواندن جغرافیه متعلمین را قادر خواهد ساخت که در امور اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود آگاهانه تصمیم بگیرند و در زنده‌گی آیندۀ خود موفقیت‌های بیشتری را کسب نمایند.

اهداف آموزش جغرافیه

مضمون جغرافیه باید موجبات شناخت و همبسته‌گی شاگردان را در افغانستان با کشورهای همجوار تحکیم و تقویت بخشد.

از مضمون جغرافیۀ دورۀ ثانوی انتظار می‌رود که اهداف دانشی، مهارتی و ذهنی ذیل را تأمین و برآورده سازد:

- شاگردان در بارۀ جغرافیای طبیعی کشور و جهان معلومات کسب نمایند؛
- شاگردان در مورد آفات و حوادث طبیعی معلومات پیدا کنند؛
- شاگردان در بارۀ توریزم و مناطق توریستی کشور و جهان معلومات حاصل کنند؛
- شاگردان در بارۀ جغرافیای سیاسی کشور و جهان آگاهی پیدا کنند؛
- شاگردان در بارۀ جغرافیای بشری افغانستان و جهان معلومات حاصل کنند؛
- شاگردان در مورد زمین، سیارات، آفتاب، نظام شمسی و کهکشان‌ها معلومات کسب کنند؛
- شاگردان بتوانند انواع اقلیم را از هم تفکیک نمایند؛
- شاگردان در بخش‌های زراعت، مالداری، تجارت و صنعت مهارت کاری پیدا کنند؛
- آن‌ها بتوانند نقشه را بخوانند و عملاً از آن استفاده نمایند؛
- شاگردان بتوانند اوضاع مختلف طبیعی، سیاسی، اقتصادی و مواصلاتی کشور و جهان را به روی نقشه‌ها تشخیص دهند؛
- شاگردان بتوانند کهکشان، عوامل تمرکز و پراکنده‌گی نفوس را در نقاط مختلف کشور و جهان، تشخیص و توضیح دهند؛
- شاگردان بتوانند کهکشان‌ها، سیارات، منظومه‌ها و ستاره‌ها را از یکدیگر تفکیک کنند؛
- شاگردان متیقن شوند که بدون دانش علم جغرافیه با جهان و محیط ماحول خود معرفت حاصل کرده نمی‌توانند.

دیدگاه پروگرام درسی جغرافیه

در آموزش جغرافیه، دیدگاه پروگرام درسی کسب بینش جغرافیایی و استفادۀ کاربردی از این آموزش‌هاست. منظور از کسب بینش جغرافیایی شناخت مکان (موقعیت، خصوصیات طبیعی و انسانی و توزیع پدیده‌ها) رابطۀ متقابل انسان با مکان (تأثیرات طبیعت روی انسان و تأثیر انسان روی طبیعت)، درک رابطۀ مکان‌ها با یکدیگر (مناسبات اقتصادی، فرهنگی و سیاسی. . .) و استفادۀ کاربردی از جغرافیه در برنامه ریزی شهری، زراعت، نفوس، اسکان، محیط. . . و احوال آن.

پلان سالانۀ تدریس

پلان سالانۀ تدریس، نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی در طول یک سال چگونه تقسیم بندی شود. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرم‌سیر فرق می‌کند. در ولایات گرم‌سیر سال تعلیمی از ۱۵ سنبله شروع می‌شود و دو هفتۀ آخر ماه جدی به امتحانات اختصاص داده شده و در هفتۀ اول ماه دلو شاگردان به رخصتی زمستانی می‌روند. در پایان فصل بهار دو هفتۀ اول جوزا به امتحانات نهایی اختصاص داده شده و بعداً شاگردان به رخصتی اخیر سال می‌روند.

در ولایات سردسیر، سال تعلیمی از ۱۵ ماه حوت آغاز می‌شود. امتحانات چهارو نیم ماهه در دو هفتۀ آخر ماه سرطان می‌باشد. شاگردان در ده روز اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی می‌روند. امتحانات پایان سال تعلیمی در دو هفتۀ ماه قوس می‌باشد و پس از آن شاگردان به رخصتی زمستانی می‌روند. طول سال تعلیمی تقریباً سی هفته می‌باشد؛ چون مضمون جغرافیه هفتۀ دو ساعت تدریس می‌شود؛ بناءً در طول سال شصت ساعت درسی برای مضمون جغرافیه وجود دارد. مؤلفین، کتاب جغرافیه صنف دوازدهم را در ۵۷ درس تألیف و ترتیب نموده اند. تدریس کتاب طوری صورت گیرد که در هر ساعت درسی یک درس تدریس گردد.

پلان روزانۀ هر درس شامل اهداف آموزشی هر درس، روش‌های تدریس، روش‌های ارزیابی، لوازم تدریس، فعالیت‌های تدریس(انجام فعالیت‌های مقدماتی؛ مانند: ادای سلام، احوال پرسی، حاضری گرفتن، سؤال نمودن از درس قبلی، ایجاد انگیزه، ارائۀ درس جدید و ارزیابی از دانسته‌های شاگردان)، پاسخ به سؤال‌های متن درس و پایان درس و معلومات اضافی برای شاگردان و معلمان عزیز است که آن را به دقت مطالعه و با جدیت و دلسوزی، آگاهانه و مدبرانه هنگام تدریس شاگردان خویش تا حد ممکن تطبیق و عملی نمایند.

نکات مهمی که قبل از ساختن پلان تقویمی سالانه در مناطق سرد سیرکشور در نظرگرفته شود. سال (   )

صنف											مضمون	
شماره ها	ماه های تعلیمی	تعـــداد روزهای هر ماه	روزهای رخصتی			روزهای امتحان	روزهای خالص درسی	تعـــداد هفته‌های هر ماه	تعـــداد ساعت‌های درسی هر ماه	صفحات کتاب	مواد درسی	میتود و اصـــول تدریس
			روزهای رخصتی عمومی	روزهای جمعه	روزهای خصتی گرمی							
۱	از(۱۵) حوت											
۲	حمل											
۳	ثور											
۴	جوزا											
۵	سرطان											
۶	اسد											
۷	سنبله											
۸	میزان											
۹	عقرب											
۱۰	قوس											
مجموع												

نکات مهمی که قبل از ساختن پلان تقویمی سالانه در مناطق گرم سیر کشور در نظر گرفته شود. سال (   )

صنف											مضمون	
شماره‌ها	ماه‌های تعلیمی	تعداد روزهای هر ماه	روزهای رخصتی			روزهای امتحان	روزهای خالص درسی	تعداد هفته‌های هر ماه	تعداد ساعت‌های درسی هر ماه	صفحات کتاب	مواد درسی	میتود و اصول تدریس
			روزهای رخصتی عمومی	روزهای جمعه	روزهای رخصتی گرمی							
١	١۵ سنبله											
٢	میزان											
٣	عقرب											
۴	قوس											
۵	جدی											
۶	دلو											
٧	حوت											
٨	حمل											
٩	ثور											
١٠	جوزا											
مجموع												

درس اول
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**حدود اربعه و موقعیت افغانستان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** با حدود اربعهٔ کشور و موقعیت آن در جهان و براعظم آسیا آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - کشورهای همجوار افغانستان را بشناسند. - موقعیت خطوط طول البلد و عرض البلد اطراف کشور را بدانند. - فاصله افغانستان را از نزدیکترین بحر تعیین کرده بتوانند. - به روی نقشه موقعیت عرض البلدی و طول البلدی کشور را تعیین نمایند. - متیقن شوند که افغانستان در جنوب شرق آسیا یک کشور کوهستانی و محاط به خشکه است.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانهٔ، تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ آسیا، کرهٔ مجسمهٔ جغرافیایی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**انجام فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، ارتباط درس جدید با درس‌های سال گذشته. **خلق کردن انگیزه**: روی تخته عنوان درس جدید را نوشته و نقشهٔ آسیا در پیش‌روی صنف نصب نمایید و در آن توجه شاگردان را به موقعیت جغرافیایی افغانستان جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در بارهٔ موقعیت و حدود افغانستان چه می‌دانید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تطبیق مرحلهٔ مقدماتی سؤال انگیزه یی را طرح کنید. * بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس را توصیه کنید. به سؤال‌های شاگردان جواب می‌دهد؛ بعد می‌پرسد: ۱- مساحت کدام کشورهای آسیایی بزرگتر از افغانستان است؟ ۲- کدام عرض البلدها از جنوب و شمال افغانستان می‌گذرد؟ در نقشه به شکل عملی روی آن کار شود. ۳- کدام طول البلدها از غرب و شرق افغانستان می‌گذرد؟ به شکل تطبیقی روی نقشه کار شود. ۴- کشور ما از بحر هند چقدر فاصله دارد؟ ۵- همسایه‌های افغانستان را با سمت‌هایی که واقع اند، نام گیرید. ۶- چرا مردم افغانستان خط سرحدی دیورند را به رسمیت نمی‌شناسند؟ ۷- کدام کشورهای آسیایی به بحر راه ندارد؟ * شاگردان را در گروه‌ها تنظیم و طبق هدایت کتاب درسی فعالیت گروهی را تعیین نمایید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های اخیر درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* شاگردان با درنظرداشت معلومات خویش جواب می‌دهند. * شاگردان درس جدید را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- به اساس متن درس شاگردان جواب می‌دهند. ۲- عرض البلدهای۲۹ درجه از جنوب کشور و ۳۸ درجه از شمال کشور می‌گذرد. ۳- طول البلدهای شرقی ۶۰ درجه از غرب کشور و۷۴ درجه از شرق کشور می‌گذرد. ۴- ۳۹۰ کیلومتر. ۵- شاگردان جواب می‌دهند. ۶- شاگردان جواب می‌دهند. ۷- شاگردان جواب می‌دهند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم شده روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را به هم‌صنفان ارائه می‌کنند. * شاگردان جواب دهند. * توجه کنند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال‌های پایانی متن درس

۱- افغانستان با خصوصیات برجستهٔ طبیعی خویش یک کشور کوهستانی را در آسیای جنوبی تشکیل داده است.

۲-کشورهای وسیع از افغانستان روسیه، چین، هند، عربستان سعودی، اندونیزیا و غیره است.

۳- نزدیک ترین فاصله از بحر هند۳۹۰ کیلومتر.

۴- بین طول البلدهای شرقی ۶۰ درجه و ۷۴درجه و عرض البلدهای شمالی ۲۹ درجه و ۳۸ درجه موقعیت دارد.

۵- مساحت کشور ۶۵۲۰۰۰کیلومتر مربع است.

۶- چون خط سرحدی دیورند با چال و نیرنگ انگلیس‌ها تحمیل شده، از میان سرزمین‌های قبایل پشتون می‌گذرد و یک قسمت زیاد خاک افغانستان را از وطن اصلی ما جدا کرده، از این سبب مردم ما آن‌را به رسمیت نشناخته اند.

معلومات اضافی برای معلم

عرض البلد شمالی ۲۹ درجۀ۲۲دقیقه و۵۳ ثانیه از جنوبی ترین حصۀ افغانستان و عرض البلد شمالی ۳۸ درجه، ۲۹ دقیقه و ۲۸ ثانیه از شمالی ترین قسمت افغانستان می‌گذرد؛ به همین ترتیب طول البلد شرقی ۶۰ درجه، ۲۸ دقیقه و ۴۱ ثانیه از غربی ترین حصه افغانستان و طول البلد شرقی ۷۴ درجه، ۵۱ دقیقه و ۴۷ ثانیه از آخرین و شرقی ترین قسمت افغانستان می‌گذرد.

در تعیین خطوط طول البلد و عرض البلد که از برآمده ترین حصه‌های افغانستان می‌گذرد در نقشه استفاده می‌شود.

درس دوم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**سرحدات شمالی(خط سرحدی امیرشیرعلی خان و خط سرحدی ریجوی)**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** با سرحدات شمالی افغانستان آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - شاگردان خط سرحدی امیرشیرعلی خان و ریجوی را بشناسند. - شاگردان بدانند که خط وسط دریای آمو سرحد بین افغانستان و کشورهای آسیای میانه می‌باشد. - شاگردان بدانند که از آب دریای آمو کشورهای هر دو طرف استفادۀ مشترک کرده می‌توانند. - شاگردان موقعیت خط سرحدی ریجوی را توضیح نمایند. - متیقن شوند که خط سرحدی شمال کشور در نتیجۀ رقابت مغرضانۀ امپراتوری‌های امپریالیستی تعیین شده اند.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، توضیحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	انجام فعالیت مقدماتی: به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. خلق انگیزه: روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشۀ افغانستان را در پیش‌روی صنف نصب نمایید و در آن موقعیت سرحدات شمالی کشور را نشان دهید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** سرحدات شمالی افغانستان به کدام نام‌ها یاد می‌شوند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* مطالعۀ خاموشانۀ درس را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب داده و از آن‌ها بپرسید: ۱- تعیین سرحدات شمالی کشور قبلاً چگونه صورت می‌گرفت؟ ۲- چرا انگلیس‌ها در قرن ۱۹ میلادی مانع پیش‌روی روس‌های تزاری بودند؟ ۳- انگلیس‌ها در مرحلۀ اول چه کردند؟ ۴- کدام اشخاص از کدام کشورها جهت تثبیت سرحد تعیین شدند؟ ۵- خط سرحدی امیر شیرعلی خان بین کدام مناطق واقع است و چه وقت تعیین و تثبیت گردیده است؟ ۶- به اساس کدام معاهده خط وسط دریای آمو سرحد مملکتین تعیین شد؟ ۷- چگونه روس‌های تزاری پنجده و آق تیپه را تصرف کردند؟ ۸- چرا و چگونه عساکر روسی از پیش‌روی زیاد منصرف شدند؟ ۹- خط سرحدی ریجوی چگونه تثبیت شد و بین کدام مناطق واقع است؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و تشریح کنید. * شاگردان را درگروه‌ها تنظیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب تعیین نمایید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های اخیر درس بپرسید. * درس راخلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کند.	* شاگردان درس جدید را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- شاگردان جواب می‌دهند. ۲- برای آنکه در شمال هند منافع استعماری خود را نگهداری کنند. ۳- امیر شیرعلی خان را تشویق کردند تا سرحدات سیاسی خود را با قلمرو روس‌های تزاری تعیین نماید. ۴- شاگردان جواب دهند. ۵- شاگردان جواب دهند. ۶ – به اساس معاهدۀ ۲۲ جوزای سال۱۳۲۵ هـ.ش. ۷- شاگردان جواب دهند. ۸- به اساس تلگرام تهدید آمیز از طرف ملکه ویکتوریا برای الکساندر دوم تزار روس از پیش‌روی منصرف شد. ۹- شاگردان جواب دهند. * شاگردان متوجه باشند و آنچه را نمی‌دانند بپرسند. * شاگردان درگروه‌ها تنظیم شده روی موضوع تعیین شده بحث کنند و نتیجۀ بحث را به هم‌صنفان ارائه کنند. * جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- در تعین سرحد امیرشیر علی خان لاردگرینویل و پرنس گورچکوف در دوره امیر شیر علی خان نماینده تعیین شده و سرحد را تعیین کردند.

در دورۀ امیر عبدالرحمن خان هیأت‌های مختلف غرض تعیین این سرحد به مذاکره پرداخته و خط سرحدی ریجوی را تعیین کردند. این خط توسط چارلس یت و کاپیتان کامروف توسط پیلرها علامه گذاری شد.

۲- زیرا انگلیس‌ها برای آنکه منافع استعماری خود را در شمال هند نگه‌دارند از روس‌ها هراس داشتند.

۳- از دریای آمو کشورهای افغانستان، تاجکستان و ازبکستان استفادۀ مشترک کرده می‌توانند.

۴- به اساس فیصله هیأت که سه کشور افغانستان، برتانیه و روسیه در نومبر سال(۱۸۸۴م.) در سرخس حاضر

گردند؛ لیکن هیأت روسی نه تنها حاضر نشد؛ بلکه خلاف فیصله روس‌ها به حملات خود در آسیای مرکزی ادامه دادند؛ گرچه جنرال غوث الدین خان از سرحدات دفاع کرد؛ اما نتوانست و روس‌ها پنجده را تصرف کردند.

۵- تلگرام تهدید آمیز ملکه ویکتوریا برای الکساندر دوم باعث شد که روس‌ها دیگر در خاک افغانستان پیش‌روی نکنند.

۶- خط سرحدی ریجوی از خماب تا ذوالفقار تعیین گردیده است.

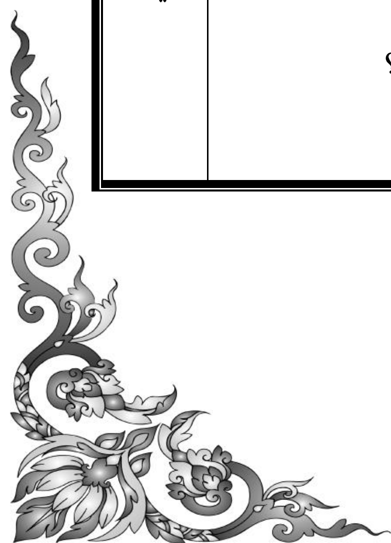
معلومات اضافی برای معلم

در سرحدات شمالی کشور که خط سرحدی امیر شیرعلی خان یکی از آن‌ها است و از جهیل زرقول تا خماب امتداد دارد در شمال ولایت تخار در بین دریای آمو در شمال مغل قشلاق ود شت قلعه یک جزیره وجود دارد که به نام درقد یاد می‌شود. این جزیره روی عرض البلد ۳۷ درجه و ۳۰ دقیقهٔ شمالی و طول البلد ۶۹ درجه و۳۰ دقیقهٔ شرقی واقع است. مساحت آن ۴۲۲ کیلومترمربع بوده و دارای ۲۶قریه می‌باشد. درگذشته‌ها درقد علاقه داری بود؛ اما اکنون به ولسوالی ارتقا یافته است. قابل یادآوری است که کشور ما دارای یک واحد اداری (ولسوالی) است که یک جزیره است و چهار طرف آن آب دریای آمو می‌باشد و رفت و آمد آن به خشکه توسط کشتی صورت می‌گیرد.

درس سوم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**سرحدات شمال شرقی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** با سرحدات شمال شرقی افغانستان آشنا شوند. - **اهداف خصوصی** - با سرحدات پامیر و شمال شرقی آشنا شوند. - اصطلاح پامیر یا بام دنیا را بدانند. - حدود قبلی و فعلی پامیر و واخان را بدانند. - اصطلاح منطقهٔ حایل را توضیح نمایند. - کشورهای همجوار شمال شرقی افغانستان را معرفی کنند. شاگردان متیقن شوند که تعیین خط سرحدی پامیر نتیجهٔ رقابت مغرضانهٔ امپراتوری‌های امپریالیستی آن وقت است.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریحی و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	تحریری و شفاهی.	
فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ افغانستان را در پیش روی صنف نصب کنید و در آن موقعیت سرحدات شمال شرقی را نشان دهید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** سرحدات شمال شرقی افغانستان به کدام نام‌ها یاد می‌شوند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
- بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. - به سؤال‌های شاگردان جواب داده، بعد سؤال نمایید. ۱- درشمال شرق افغانستان کدام سرحدات وجود دارد و بین کدام کشورها؟ ۲- چرا سطح مرتفع پامیر به نام بام دنیا یاد می‌شود؟ ۳- سرحد پامیر بین کدام مناطق واقع است و در وقت کدام شاه تعیین و تثبیت گردیده است؟ ۴- چرا واخان را به افغانستان دادند؟ ۵- سرحد شمال شرقی چه وقت تعیین و در بین کدام مناطق و کشورها موقعیت دارد؟ - نکات عمدهٔ درس را روی تخته بنویسید و تشریح نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب درسی تعیین نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را از شاگردان بپرسید. درس را خلاصه نموده، شاگردان را متوجه کارخانه‌گی سازید.	- درس را خاموشانه بخوانند. موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. ۱- سرحد پامیر بین افغانستان و تاجکستان و سرحد شمال شرقی بین افغانستان و چین است. ۲- با داشتن ارتفاع ۶۰۰۰ متر ساحهٔ آب بخشی شاخه‌های دریای آمو و دریای سند را تشکیل می‌دهد. ۳- بین جهیل زرقول و درهٔ یولی واقع می‌باشد و در دوره امیر عبدالرحمن خان تثبیت گردیده است. ۴-انگلیس‌ها طرفدار یک منطقهٔ حایل بین امپراتوری خود و امپراتوری روسیهٔ تزاری بودند؛ بناءً واخان را به افغانستان دادند. ۵- در دورهٔ ظاهرشاه از دره یولی تا کوتل کلیک بین واخان افغانستان و ولایت سنکیانگ چین تعیین و تثبیت شد. - شاگردان متوجه می‌باشند و آنچه را نمی‌دانند از معلم خود می‌پرسند. - شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. - شاگردان جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزیی

خط سرحدی چین و پامیر می‌باشد.

جواب به سؤال‌های متن درس

۱-به طرف شمال پامیر و واخان در قرن ۱۹ امپراتوری روسیهٔ تزاری، به طرف شرق آن چین و به طرف جنوب آن امپراتوری هند برتانیه قرار داشت.

۲-به طرف شمال آن تاجکستان، به طرف جنوب آن پاکستان و به طرف شرق آن چین می‌باشد.

۳-بین جمهوری اسلامی افغانستان و تاجکستان.

۴-از ساحهٔ یخچالی سطح مرتفع پامیر و واخان.

۵-در تعیین سرحد پامیر از افغانستان غلام محی الدین خان، از انگلیس مجرجرلو از انگلیس و از روسیه فیفروشو ایکووسکی.

۶-سرحد شمال شرقی بین جمهوری اسلامی افغانستان و کشور چین به طول ۹۲ کیلومتر تعیین گردیده است.

نقشهٔ افغانستان و کشورهای همجوار در حال حاضر

نقشهٔ افغانستان و کشورهای همجوار در قرن ۱۹

درس چهارم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**سرحدات شرقی و جنوبی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** با سرحدات شرقی و جنوبی (دیورند) آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - با حدود کشور در دورۀ احمد شاه بابا آشنا شوند. - سرحدات شرقی کشور را در زمان امپراتوری هند برتانوی بشناسند. - در تعیین و امضای خط سرحدی تحمیلی دیورند مانورها، چال‌ها و نیرنگ انگلیس‌ها را بیان کنند. - نقایص خط تحمیلی دیورند را توضیح نمایند. شاگردان متیقن شوند که تعیین خط سرحدی دیورند نتیجۀ سیاست‌های غرض آلود امپریالستی آن وقت می‌باشد.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریحی و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشۀ افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی و شفاهی	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: با ادای سلام به صنف داخل شدن، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه**: روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، در پیش روی صنف نقشۀ افغانستان را نصب نمایید و در آن خط سرحدی دیورند را نشان دهید. **پرسیدن سؤال انگیزه‌یی** سرحدات شرقی و جنوبی کشور به کدام نام یاد می‌شود؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
- مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. - به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ۱- در دورهٔ احمد شاه بابا کدام مناطق آن طرف خط دیورند جزء خاک افغانستان بود؟ ۲- چه عوامل سبب شد که مناطق فوق را از دست دادیم؟ ۳- چگونه انگلیس‌ها خط سرحدی دیورند را امضا کردند؟ ۴- خط سرحدی دیورند بین کدام مناطق موقعیت دارد؟ ۵- کدام مناطق به اساس معاهدهٔ دیورند از خاک افغانستان جدا و ضمیمهٔ حکومت هند برتانوی گردید؟ ۶- سرزمین‌های آن طرف دیورند اکنون به کدام کشور تعلق دارد و افغان‌ها دراین مورد چه نظر دارند؟ - نکات عمدهٔ درس را روی تخته نوشتهٔ مختصراً آن‌را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب درسی تعیین نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را از شاگردان بپرسید. - شاگردان را متوجه کار خانه‌گی سازید.	- درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. ۱- به طرف شرق و جنوب سرزمین‌های کشمیر، لاهور، پنجاب، پشاور، بلوچستان دیرهٔ اسماعیل‌خان، دیرهٔ غازی خان، شکارپور، سند، ملتان و بالآخره تا بحیره عرب جز افغانستان آن وقت بود. ۲- نفاق داخلی و رقابت خانوادهٔ سدوزایی و محمد زایی‌ها. ۳- شاگردان از متن کتاب جواب می‌دهند. ۴- از کوتل کلیک، جنوب شرق کوتل و اخجیر واخان تا حدود بلوچستان و کوه ملک سیاه در جنوب غرب کشور. ۵- سرزمین‌های چمن، پشین، وزیرستان، کرم پاړه چنار، افریدی، باجوړ، سوات و چترال. ۶- به پاکستان که در ۱۹۴۷ به وجود آمد. این موضوع با دولت پاکستان لاینحل مانده است و مردم افغانستان خط سرحدی دیورند و فیصلهٔ آن‌را به رسمیت نشناخته اند. - به تشریح معلم به دقت گوش دهند. - شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند؛ روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. - به سؤال‌ها پاسخ دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: خط فرضی و تحمیلی جنوب شرقی کشور به نام خط دیورند یاد می‌شود.

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- خط فرضی و تحمیلی دیورند به تاریخ ۱۲ نوامبر۱۸۹۳در قصر چهلستون شهر کابل به امضا رسید.

۲-معاهدهٔ دیورند از طرف انگلیس‌ها قبلاً آماده شده بود.

۳- در ابتداء امیر عبدالرحمن خان را به جنگ تهدید نموده، بعداً با چال و نیرنگ معاهدهٔ دیورند را با امیر امضا نمودند.

۴- کشور ما محاط به خشکه گردید.

۵- برای آنکه خط تحمیلی دیورند یک قسمت زیاد خاک و مردم ما را از پیکر افغانستان جدا نموده است.

۶- مردم دو طرف خط تحمیلی دیورند پشتون و بلوچ، مسلمان و از یک قوم استند که نیمی از آن‌ها به یک طرف و نیمی به طرف دیگر خط قرار گرفتنه اند انگلیس‌ها برای روابط دوستانه با امیر سالانه علاوه بر۱۲ لک روپیهٔ قبلی شش لک روپیهٔ دیگر هم به امیر می‌دادند.

معلومات اضافی برای معلم

سرزمین‌ها و مناطقی که به طرف شرق و جنوب از پیکر افغانستان در طول تاریخ جدا شـده و بـه کـشورهـای دیگـر تعلق گرفته است:

- قلعهٔ اتک در کنار سند در سال ۱۸۱۲ میلادی به حکومت سکهٔ پنجاب.
- ولایت ملتان در ۱۸۱۸ میلادی به دست سکه‌ها افتاد.
- در سال ۱۸۱۹ م. ولایت کشمیر در دورهٔ محمدزایی‌ها به دولت پنجاب ملحق شد.
- ولایت دیرهٔ غازی خان و ولایت دیره اسمعیل‌خان در سال ۱۸۲۱م. به دست حکومت سک پنجاب افتاد.
- ولایت پشاور را در سال ۱۸۲۳ میلادی سک‌ها تصرف کردند.
- ولایت سند را در سال ۱۸۴۳ میلادی دولت انگلیس تصرف نمود.
- ولایت بلوچستان در سال‌های ۱۸۵۴- ۱۸۷۶م. به دست انگلیس‌ها افتاد.
- علاقه‌های شال، فوشنج، تاکوژک، کُرم و لندی کوتل در سال ۱۸۷۸ میلادی طبق معاهدهٔ گنـدمک از طـرف امیـر محمد یعقوب خان به حکومت انگلیسی واگذار گردید.

ولایات سوات، باجوړ، چترال، علاقه‌های ارنوی، وزیری و چمن در سال ۱۸۹۳ میلادی طبق معاهدهٔ دیورند از طـرف امیر عبدالرحمن‌خان به انگلیس‌ها واگذار گردید.

درس پنجم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**سرحدات غربی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** با سرحدات مکمهان و فخری آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - با چگونه‌گی منطقهٔ سیستان آشنا شوند. - با علت اختلافات سرحدی بین افغانستان و ایران آشنا شوند. - راجع به تعیین و تثبیت خط سرحدی مکمهان معلومات دهند. - چگونه‌گی وساطت دولت ترکیه و تعیین و تثبیت سرحد فخری را تشریح کنند. - شاگردان متیقن شوند که تعیین خط سرحدی مکمهان نتیجهٔ سیاست مغرضانهٔ امپریالیستی آن وقت می‌باشد.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریح و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی و شفاهی	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** با ادای سلام به صنف داخل شدن، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ افغانستان روی دیوار یا تخته نصب شود و در آن توجه شاگردان را به خط سرحدی مکمهان و فخری جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** سرحدات غربی کشور به کدام نام‌ها یاد شده و بین کدام مناطق واقع است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
- مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. - به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ۱- منطقهٔ سیستان در کدام قسمت افغانستان موقعیت دارد؟ ۲- علی خان کی بود و چگونه مشکلات سرحدی را به وجود آورد؟ ۳- چرا دولت‌های افغانستان و ایران خط سرحدی را خود شان تعیین نه کردند؟ ۴- فرید ریک گولد سمت کی بود و چه کرد؟ ۵- بعد از تعیین سرحد توسط گولد سمت چرا دوباره اختلافات سرحدی به وجود آمد؟ ۶- مکمهان کی بود و چگونه خط سرحدی را تعیین کرد؟ ۷- در وقت ساختن پروژه وادی هلمند ایرانی‌ها چه کردند و در نتیجه به وساطت کدام کشور موضوع چگونه حل شد؟ ۸- خط سرحدی فخری بین کدام قسمت‌های سرحدی امتداد دارد؟ ۹- به وساطت کدام کشور توسط کی خط سرحدی فخری تعیین گردید؟ - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب درسی تعیین نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را از شاگردان بپرسید. - شاگردان را متوجه کار خانه‌گی سازید.	- درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. به سؤال‌ها جواب می‌دهند. ۱- جواب دهند. ۲- جواب دهند . ۳- جواب دهند. ۴ – شاگردان جواب دهند. ۵- به علت تغییر مسیر دریای هلمند. ۶- حکم انگلیس در تعیین خط سرحدی بود که سرحد را از کوه ملک سیاه تا سیاه کوه تعیین نمود. ۷- به نسبت کمی آب به شورای امنیت ملل متحد شکایت کرد و به وساطت کشور ایالات متحدهٔ امریکا موضوع حل گردید. ۸- بین سیاه کوه و درهٔ ذوالفقار. ۹- جنرال فخرالدین التایی از ترکیه. - شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. - به سؤال‌ها پاسخ دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزیی: سرحدات غربی کشور به نام خط سرحدی مکمهان و فخری یاد می‌شوند. خط سرحدی مکمهان بین کوه ملک سیاه و سیاه کوه و خط فخری بین سیاه کوه و درهٔ ذوالفقار واقع است.

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- سرزمین قبیلهٔ سربندی که از قدیم جزء خاک افغانستان بود؛ اما سرکرده آن قبیله به نام علی خان خود را به دولت ایران تسلیم نمود. از همین‌جا اختلافات سرحدی بین افغانستان و ایران به وجود آمد.

۲- سیستان در جنوب غرب افغانستان واقع است و در آخر دریای هلمند این منطقه به دو قسمت تقسیم گردیده است. مناطق غرب رود نادعلی به نام سیستان خاص که اکنون به ایران تعلق دارد و سر زمین‌های شرق به ماورای سیستان به افغانستان تعلق دارد.

۳- خط سرحدی مکمهان بین کوه ملک سیاه و سیاه کوه موقعیت دارد.

۴- خط سرحدی فخری بین سیاه کوه و درهٔ ذوالفقار واقع است.

معلومات اضافی برای معلم

سیستان ولایتی بود در غرب افغانستان که به طرف شمال آن ولایت آریانه(هرات)، به طرف جنوب آن بلوچستان به طرف شرق آن غور و قندهار واقع بود. دریای هلمند از شمال شرق به جنوب غرب در آن جریان داشت. صفحات شمال شرقی سیستان (فراه) دارای بهترین مراتع است و سمت جنوب شرق آن گرمسیر، (زمینداور) حاصل خیز ترین وادی افغانستان است. قسمتی از ولایت قندهار حالیه هم جزء سیستان بود. مطابق تقسیمات یونانی‌ها سیستان به دو حصه تقسیم شده است: درنگیانه و اراکوزیا. در قرون وسطی سیستان وسیعتر از امروز بوده که بین افغانستان و ایران به نام سیستان مشهور است و یونانی‌ها این شهر را به نام ذرنگ، زرنج ذرنگیانه یاد کرده اند. شهر زرنج قدیمترین شهر سیستان است و در قرن یازده در سیستان قلعهٔ مستحکمی بود که سلطان محمود غزنوی آن‌را تصرف کرد. بست یکی از شهرهای بزرگ معمور سیستان در مدنیت اسلامیه بود. حالا هم قلعهٔ مخروبهٔ بست هر بیننده را متعجب می‌سازد. جوین که اکنون مربوط ولایت فراه است در گذشته‌ها از شهرهای مشهور سیستان بود. یک قسمتی از ولایت سیستان قسماً در سال ۱۸۷۳م از طرف هیأت حاکم انگلیس به ایران داده شد.

صفحات ۸۴- ۸۵- ۸۶- ۸۷- ۸۸- ۹۴ جغرافیای تاریخی افغانستان از غبار.

درس ششم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	وقت
موضوع درس	تشکیلات اداری	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** با تشکیلات اداری دورهٔ امان الله خان و تشکیلات اداری فعلی افغانستان آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - با ولایات دورهٔ امان الله خان آشنا شوند. - با حکومت‌های اعلی دورهٔ امانی آشنا شوند. - تغییرات تشکیلات اداری سال۱۳۴۳ هـ . را توضیح دهند. - صلاحیت‌های کاری والی‌ها را بیان نمایند. - در نقشهٔ افغانستان ولایات مختلف کشور را تثبیت کنند. شاگردان متیقن شوند که غرض ادارهٔ بهتر و برطرف ساختن مشکلات مردم، کشور به ۳۴ ولایت تقسیم شده است.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریحی و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی و شفاهی	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** با ادای سلام به صنف داخل شدن، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ سیاسی افغانستان را پیش‌روی صنف نصب نموده و در آن توجه شاگردان را به تشکیلات اداری کشور جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در حال حاضر کشور ما دارای چند ولایت و ولسوالی می‌باشد؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ۱- ولایات دورهٔ امان الله خان را نام گرفته، در نقشهٔ افغانستان نشان دهید. ۲- چرا و در کدام سال افغانستان به ۲۹ ولایت تقسیم شد؟ ۳- ادارهٔ ولایات به کدام اشخاص تعلق دارد و از طرف کدام ارگان تعیین می‌گردد؟ ۴- در سال ۱۳۷۰ تعداد ولایات و قریه‌ها چقدر بود؟ ۵- در حال حاضر افغانستان چند ولایت و ولسوالی دارد؟ * نکات مهم درس را روی تخته نوشته تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * از کارهای گروهی نظارت نمایید. * نتایج فعالیت‌ها را با معلومات خویش جمع بندی نمایید. * سؤال‌های اخیر درس را جهت ارزیابی از شاگردان بپرسید. درس را خلاصه نموده، شاگردان را متوجه کار خانه‌گی نمایید.	درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. ۱- کابل، قندهار، هرات، ترکستان و قطغن بدخشان. ۲- در سال ۱۳۴۳ هـ .ش به علت مساحت زیاد ولایات مردم به مشکلات مواجه بودند. ۳- والی که از طرف ریاست ارگان‌های محل ریاست جمهوری تعیین می‌گردد. ۴- ۳۲ ولایت و ۳۳۵۰۰ قریه بود. ۵- ۳۴ ولایت و ۳۶۴ ولسوالی می‌باشد. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * به سؤال‌ها جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- ولایات دورهٔ امان الله خان کابل، قندهار، هرات، ترکستان و قطغن و بدخشان بود.
۲- حکومت اعلی دورهٔ امان الله خان سمت مشرقی، سمت جنوبی، میمنه و فراه بود.
۳- در شمال کشور ولایات تخار، کندز، بلخ، جوزجان، سرپل، سمنگان، بغلان و فاریاب واقع اند.
۴- در قسمت مرکزی کشور ولایات بامیان، غور، دیکندی، ارزگان و وردک می‌باشند.
۵- شهر کابل، شهر مزار شریف، شهر جلال آباد و شهر هرات.
۶- هرات. فراه و نیمروز در نقشه نشان داده شود.

معلومات اضافی برای معلم

سرحدات دورهٔ غزنوی‌ها به طرف جنوب و شرق سومنات که در گجرات است، لاهور سرهند، دهلی، آگره، گالیار، کالنجر و بنارس در امتداد دریای گنگا می‌رسید. به طرف شمال تا ماورا النهر و مروه، به طرف شرق تا کشمیر و به طرف غرب تا اصفهان و همدان بود.

سرحدات دورهٔ غیاث الدین غوری به طرف شرق تا سواحل گنگا به طرف غرب تا خراسان و خوارزم، به طرف شمال تا جیحون (آمودریا) و به طرف جنوب تا بحیرهٔ عرب امتداد داشت. ولایات دورهٔ غوری‌ها از این قرار بود ۱- ولایت غور۲- بامیان۳- غزنی ۴- ملتان- ۵- لاهور ۶- سند۷- فیروزکوه ۸- سیستان ۹- مکران ۱۰- خیش.

ولایات دورهٔ احمد شاه بابا از این قرار بود: ۱- ولایت قندهار ۲- هرات ۳- کابل ۴- مزار شریف ۵- خراسان. ۶- بدخشان ۷- پنجاب ۸- کشمیر. حکومت‌های اعلی دوره احمد شاه بابا: فراه، میمنه، بلوچستان، لغمان، پشاور، غزنی، دیرهٔ اسمعیل خان، دیره غازی خان، شکار پور، سیوی SiWi، سند، چچهٔ هزاره، لیه Leih، ملتان و سرهند.

ولایات دورهٔ امیر شیر علی خان عبارت بود از: ولایت کابل، قندهار، ترکستان افغانی، هرات و ولایت فراه. در دورهٔ جمهوریت محمد داوود خان تعداد ولایات افغانستان ۲۶ ولایت بود؛ ولایات وردک و لوگر به ولایت کابل ضم گردید و ولایت کاپیسا به ولایت پروان ملحق شد. در سال ۱۳۶۰ هـ.ش ولایات لوگر، وردک و کاپیسا به ولایات ارتقا یافت و تعداد ولایات ۲۹ ولایت گردید.

درس هفتم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**نفوس و اهمیت آن در انکشاف کشور**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** با نفوس و اهمیت آن در انکشاف کشور آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - اندازهٔ نفوس کشور را بدانند. - اهمیت اندازهٔ نفوس را در انکشاف کشور درک کنند. - علت کمی نفوس را در بعضی ولایات کشور توضیح نمایند. - علت ازدیاد نفوس را در شهرها و مناطق صنعتی بیان نمایند. - ولایات پُرنفوس و کم‌نفوس کشور را از هم تفکیک نمایند.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریحی و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ نفوس افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی و شفاهی	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** با ادای سلام به صنف داخل شدن، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ نفوس کشور را پیش روی صنف نصب نموده و توجه شاگردان را به مناطق پُرنفوس و کم‌نفوس کشور جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در بارهٔ نفوس و اهمیت آن در انکشاف کشور چه می‌دانید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- چرا تعداد نفوس در بعضی مناطق کم و در برخی جاها زیاد می‌باشد؟ ۲- تراکم نفوس را در یک منطقه چگونه محاسبه کرده می‌توانیم؟ ۳- به کدام علت در ولایات ننگرهار، کاپیسا، لغمان و پروان تعداد زیاد مردم زیست دارند؟ ۴- چرا در دشت‌ها و صحراها تعداد مردم به حد اقل می‌رسد؟ ۵- چرا نفوس شهرها روز به روز زیاد شده می‌رود؟ ۶- پروژه‌های زراعتی و بنادر در جا به جا شدن نفوس چه رول دارند؟ * نکات مهم درس را روی تخته نوشته کرده با استفاده از نقشهٔ نفوس کشور، درس را تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * جهت ارزیابی سؤال‌های اخیر درس را از شاگردان بپرسید. * توجه شاگردان را به کارخانه‌گی جلب کنید.	* درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. * شاگردان متوجه باشند. ۱- شرایط اقلیمی، ساختمان اراضی، عوامل اقتصادی، بشری و سیاسی روی تمرکز نفوس تأثیر دارد . ۲- تعدادنفوس را بر مساحت تقسیم می‌کنیم. ۳- نظر به شرایط خوب اقلیمی، زمین حاصل خیز و آب وافر دریاها. ۴ نسبت عدم شرایط مناسب زیست. ۵- جواب دهند. ۶- جواب دهند. * شاگردان متوجه استند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * به سؤال‌ها جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- تعداد باشنده‌گان یک کشور را نفوس گویند.

۲- الف صحیح است.

۳- آب و هوا و خاک خوب در تراکم نفوس تأثیر بیشتر دارد.

۴- تراکم نفوس در دشت‌های سوزان کم است؛ مانند دشت‌های مارگو و بکوا.

معلومات اضافی برای معلم

انسان‌ها از بدو پیدایش در تلاش آن بودند تا بر آگاهی‌های خود نسبت به جاهای دوردست معلومات مفیدی پیدا کنند و تفاوت‌ها و اصلاحاتی را که در ماحول خود مشاهده می‌کنند با مشابهت‌ها و تضادهای مناطق دیگر مورد مقایسه قرار داده و به آن آشنایی حاصل کنند.

تراکم نفوس در مناطقی که دارای آب و هوای مساعد باشد زیادتر است. علاوه بر آب و هوا، ساختمان طبیعی یک محل، خصوصیات هایدروگرافی، جای زنده‌گی و رهایشی مناسب برای مردم یک سرزمین هم مهم است. از همین سبب دره‌ها، وادی‌ها و مناطق مختلف کشور از زمانه‌های قدیم تا اکنون محیط و فضای مناسب زنده‌گی را برای عدهٔ زیادی از ساکنین این سرزمین تشکیل داده است.

بخش اساسی اقتصاد افغانستان را زراعت تشکیل می‌دهد تقریباً ٪۸۵ نفوس کشور به آن اشتغال دارند که $\frac{۲}{۳}$ حصهٔ عایدات ملی را تشکیل می‌دهد.

درس هشتم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**احصائیه و توزیع جغرافیایی نفوس**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** آشنایی به محل زنده‌گی مردم و توزیع جغرافیایی آن‌ها. **اهداف خصوصی** - آشنایی به قبایل مختلف و مناطق مسکونی در کشور. - جا به جا شدن مردم و ایجاد تمدن‌های کهن و جدید. - موقعیت مناسب جغرافیایی تقسیمات نفوس را توضیح کنند. - عوامل مختلف دیگر در مورد ایجاد شهرها و دهات را بیان نمایند. - شاگردان متیقن شوند که اساس تمدن باشکوه آریاییان در بلخ افغانستان به نام ام‌البلاد گذاشته شده بود.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	کتاب، نقشه، تصاویر، گراف، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	شفاهی و کار عملی گروهی	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ توزیع جغرافیایی نفوس را به پیش‌روی صنف نصب نمایید و توجه شاگردان را به مناطق پُرنفوس و کم‌نفوس کشور جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** چه عواملی در توزیع جغرافیایی نفوس شامل است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* شاگردان درس را خاموشانه بخوانند و لغات و کلمات مشکل را بپرسند. ۱- به اساس مدنیت‌های کهن آریایی و مطالعات جغرافیای تاریخی. ۲- ساختمان محیط طبیعی، نوعیت اقلیم و خصوصیات هایدروگرافی منابع اقتصادی زمینه تمرکز زیاد نفوس را به وجود آورده است. ۳- به علت آب و هوای نامساعد و سرد، نفوس کمتر در آن‌جاها زنده‌گی می‌کنند. ۴- شاگردان متوجه باشند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجۀ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان به مطالعۀ خاموشانۀ هدایت داده شود. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- به کدام دلیل گفته می‌توانیم که در کشور ما از زمان‌های قدیم تعداد زیاد نفوس زنده‌گی می‌کردند؟ ۲- چه عوامل زمینۀ زیست و تمرکز نفوس را به وجود آورده است؟ ۳- مناطقی که در ارتفاع بالاتر از ۲۵۰۰ متر قرار دارند چرا تمرکز نفوس درآن‌ها کم است؟ * نوشتن نکات عمدۀ درس به روی تخته و درس جدید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. رهنمایی و نظارت از گروه ها. * پرسیدن سؤال‌های پایانی درس. * توصیۀ کارخانه‌گی.

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- الف صحیح است.

۲- مناطقی که بالاتر از ۲۵۰۰ متر قرار دارند تمرکز نفوس در آن‌ها به نسبت سردی هوا کمتر است.

۳- در مناطقی که آب جاری وجود ندارد مردم از آب کاریز استفاده می‌کنند. کاریزها آب پاک، صاف و سرد دارند که هم برای نوشیدن و هم برای آبیاری زمین و باغ از آن کار می‌گیرند.

معلومات اضافی برای معلم

• موقعیت جغرافیایی مطلوب زمینۀ تشکل مدنیت‌های کهن را در کشور گذاشته است که نمونه‌های آن موجودیت تمدن‌های خیلی قدیم در بگرام، آی خانم، بامیان، مندیگک، هډه، جوزجان، دهنۀ غوری، لوگر، کاپیسا و غیره می‌باشد.

• رودهای سیحون و جیحون در اطراف خود بزرگترین قبایل را جا داده بود که تشکل اولین مدنیت آریایی را در بلخ هسته گذاری نمود.

• موجودیت منابع طبیعی مانند: معادن و آب و موجودیت دریاهای سرشار و هوای گوارا از عوامل بزرگ توزیع جغرافیۀ نفوس در کشور محسوب می‌شود.

• موجودیت وادی‌های سرسبز در حوزه‌های دریای هلمند، کابل، هریرود و غیره باعث جلب توجه انسان‌ها و استقرار نفوس گردیده است.

درس نهم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**رشد نفوس و اوسط عمر**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** آشنایی به رشد نفوس و اوسط عمر. **اهداف خصوصی** - کسب معلومات در بارۀ ارقام سابقه و موجودۀ نفوس کشور. - سیر تاریخی نفوس شماری از نظر دیموگرافی را توضیح نمایند. - اهمیت نفوس شماری را بیان نمایند. - تأثیر تولدات و وفیات را بر چگونه‌گی نفوس توضیح نمایند. شاگردان متیقن شوند که ازدیاد نفوس کشور ما مانند کشورهای رو به انکشاف جهان ۲،۰۳ فیصد می‌باشد.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	کتاب، نقشه، تصویر، جداول تولدات و وفیات، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی و کار عملی گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **ایجاد انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته و نقشۀ نفوس کشور را در پیش‌روی صنف نصب نمایید و توجه شاگردان را به تصاویر و جدول داخل کتاب جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در بارۀ رشد نفوس و اوسط عمر مردان و زنان چه می‌دانید.	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* هدایت به مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- هدف از رشد نفوس چه است؟ ۲- چگونه رشد نفوس را معلوم می‌کنند؟ * نکات مهم درس را روی تخته نوشته و درس را تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * از فعالیت گروهی نظارت نمایید. جهت ارزیابی سؤال‌های پایانی درس را از شاگردان بپرسید. * توجه شاگردان را به فعالیت خارج از صنف معطوف دارید.	* شاگردان درس جدید را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. * جواب می‌دهد. ۱- زیاد شدن سالانهٔ نفوس یک کشور را گویند. ۲- در طول یک سال در هر هزار نفر تولدات و وفیات را حساب می‌کنند. وفیات را از تولدات منفی نموده، فیصدی آن‌را سنجش کرده و عدد رشد نسبی نفوس از آن معلوم می‌شود. * متوجه باشند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- رشد نفوس در کشورهای رو به انکشاف تابع مقرارت اجتماعی، مذهبی و اقتصادی می‌باشد.

۲- رشد نفوس زیاد شدن افراد یک کشور را می‌گویند.

۳- تخمینی.

۴- در کشورهای اسلامی و کشورهای بسیار کم نفوس کنترول نفوس صورت نمی‌گیرد.

معلومات اضافی برای معلم

مجموع نفوس کل کشور قرار احصائیهٔ سال ۱۳۵۹ هـ ش (۱۵/۶۹) ملیون نفر تخمین شده بود. مجموع نفوس ساکن کشور شامل ۲/۱ ملیون خانواده بود. تعداد وسطی اعضای هر خانواده در سال(۱۳۵۹) ۶ نفر تثبیت شده بود.

قرار احصائیهٔ ملل متحد رشد نفوس در افغانستان در سال ۱۳۴۰ هـ ش. در حدود ۳/۱ فیصد ، در ۱۳۴۸هـ. ش. ۳/۱فیصد، در سال ۱۳۵۰ هـ ش. در حدود ۲/۸ فیصد و در سال ۱۳۵۹ هـ ش. ۲/۶ فیصد و در سال ۱۳۷۰ هـ ش. ۱/۹ فیصد تخمین گردیده است. (در سال‌های جنگ داخلی چون تعداد و فیات در جنگ‌ها خیلی زیاد بود؛ از این سبب رشد نفوس به حد اقل خود یعنی ۱/۹ فیصد محاسبه و تخمین شده است).

درس دهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	کیفیت نفوس و ترکیب قومی در کشور	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** آشنایی با کیفیت نفوس و ترکیب قومی در افغانستان. **اهداف خصوصی** - شاگردان بدانندکه تمام اقوام افغانستان مطابق قانون اساسی افغان استند. - شاگردان بدانند که پشتون، تاجک، پشه یی، نورستانی و بلوچ همه آریایی اند. - محل بودوباش پشتون‌ها، تاجک‌ها، پشه‌یی‌ها و بلوچها را بشناسند. - شاگردان بدانند که هندوها و سک‌ها نیز افغان استند. - شاگردان متیقن شوند که تمام باشنده‌های افغانستان به نام افغان یاد می‌شوند.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، نقشهٔ افغانستان، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی و کار عملی گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **ایجاد انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ نفوس کشور را در پیش‌روی صنف نصب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** از کدام لحاظ کیفیت سنی را مورد مطالعه قرار داده می‌توانیم؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* شاگردان درس را خاموشانه بخوانند و مشکلات خود را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. * متوجه باشند. ۱- بین سنین ۱۶- ۶۵ ساله نفوس فعال اقتصادی را تشکیل می‌دهد. ۲- اطفال و نو جوانان از سن تولد تا ۱۵ ساله‌گی و اشخاص مسن از ۶۵ ساله بالا در نفوس غیر فعال اقتصادی شامل می‌باشند. ۳- به اساس عنعنات تاریخی و قانون اساسی همه افغان اند. ۴- پشتون‌ها، تاجک‌ها، ازبیک‌ها، ترکمن‌ها، هزاره‌ها، نورستانی‌ها، پشه‌یی‌ها، بلوچها و. . . * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند؛ روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- نفوس فعال اقتصادی بین کدام سنین قرار دارند؟ ۲- نفوس غیر فعال اقتصادی بین کدام سنین قرار دارند؟ ۳- به کدام دلیل همه اتباع کشور را افغان گویند؟ ۴- از لحاظ جغرافیای بشری کدام اقوام در کشور ما زیست دارند؟ * - نکات مهم درس را روی تخته نوشته و تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * جهت ارزیابی سؤال‌های اخیر درس از شاگردان پرسیده شود. * توصیهٔ کار خانه‌گی.

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- پشتون‌ها، تاجک‌ها، ازبیک‌ها، ترکمن‌ها، هزاره‌ها، نورستانی‌ها، پشه‌یی‌ها، بلوچها و. . .

۲- ۵۰٪

۳ - از سن ۱۶ تا ۶۵ ساله را نفوس فعال اجتماعی گویند.

معلومات اضافی برای معلم

۱- نفوس فعال و غیر فعال اقتصادی: از نظر فعالیت‌های اقتصادی نفوس هر جامعه به دو بخش تقسیم می‌شود.

۱- آن قسمت نفوس که در اقتصاد جامعه سهم فعال گرفته می‌تواند و به نام نفوس فعال اقتصادی یاد شده و اشخاص بین سنین ۱۵- ۶۵ ساله شامل این کتگوری می‌باشند.

۲- آن عده نفوس که در اقتصاد جامعه سهم فعال گرفته نمی‌توانند و تحت نام نفوس غیر فعال اقتصادی یاد می‌شوند. آن‌ها عبارت اند از اطفالی که تازه تولد شده تا نوجوانان سن ۱۵ ساله و اشخاص بالاتر از سن ۶۵ ساله. از احصائیهٔ ملل متحد که در بارهٔ نفوس فعال و غیر فعال اقتصادی ممالک مختلف انتشار یافته چنین معلوم می‌شود که در ممالک رو به انکشاف تعداد و اشخاص فعال اقتصادی نسبت به افراد غیر فعال و بیکار کمتر می‌باشد. رفاه و آسایش یک جامعه با استفاده از نیروی بشری و سایر عوامل تولید نعم مادی مورد نیاز آن جامعه تأمین می‌گردد؛ بناءً جلب و جذب هر چه بیشتر قوای بشری در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مبین سیاست معقول اقتصادی هر کشور است در افغانستان نیز در این اواخر سعی زیاد به عمل آمده است تا در جلب و جذب قوای بشری اقدامات بنیادی و مؤثر به عمل آید و به این ترتیب سطح حیات مردم کشور ارتقا نماید؛ چون افغانستان در حال حاضر یک کشور رو به انکشاف زراعتی می‌باشد، لذا ۷۵.۶ فیصد قوای بشری مصروف کار در رشته‌های تولیدی تنها در سکتور زراعت، مالداری و جنگلات اشتغال داشته بقیه نفوس در رشته‌های تولیدی و نیمه تولیدی از قبیل صنایع معادن انرژی، ساختمان، ترانسپورت، مخابرات و غیره مصروفیت دارند؛ چون نفوس افغانستان بنابر خصوصیات دموگرافیکی جوان می‌باشد، بنابر آن رشد قوای بشری برای مدت زیاد همچنان به سرعت ادامه خواهد داشت و در عرصهٔ نیروی کار همه ساله ازدیاد به عمل خواهد آمد. اگر رشد نفوس به این سویه افزایش یابد ایجاب می‌نماید تا تدابیر لازم برای کاریابی و بلند بردن سطح دانش نیروی جدید کار اتخاذ گردد.

درس یازدهم
وقت: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	مهاجرت‌های داخلی و خارجی و جابه جا شدن نفوس	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** – آشنایی با مهاجرت‌های داخلی و خارجی و استقرار نفوس در یک منطقه. - **اهداف خصوصی** - با مهاجرت‌های سیاسی آشنا شوند. - با مهاجرت‌های اقتصادی آشنا شوند. - در بارهٔ مهاجرت‌های تاریخی معلومات حاصل کنند. - با مهاجرت‌هایی که به علت آفات طبیعی و خشک سالی صورت می‌گیرد، آشنا شوند. - علت مهاجرت‌های موسمی را بدانند.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، نقشه افغانستان، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی و کار گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** سلام و احوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بازدید از فعالیت خارج صنف شاگردان و ارتباط درس گذشته با درس جدید. **ایجاد انگیزه:** نوشتن عنوان درس جدید روی تخته و نصب نقشه در پیش‌روی صنف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در بارهٔ مهاجرت افغان‌ها چه معلومات دارید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- مهاجرت‌های سیاسی چگونه مهاجرت‌هایی است؟ ۲- مهاجرت اقتصادی چگونه مهاجرت را گویند؟ ۳- مهاجرت‌های تاریخی کدام نوع مهاجرت‌ها است؟ ۴- مهاجرت‌های آفات طبیعی و خشک‌سالی‌ها را بیان کنید. ۵- مهاجرت‌های موسمی چه نوع مهاجرت است؟ ۶- اثرات مهاجرت‌ها چه می‌باشد؟ * نکات مهم درس را روی تخته نوشته، تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * جهت ارزیابی از سؤال‌های اخیر درس بپرسید. * درس را خلاصه و کارخانه‌گی را توصیه کنید.	* شاگردان درس را خاموشانه بخوانند و مشکلات خود را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. * متوجه باشند. ۱- وقتی که آزادی فکری و عقیدتی تحت فشار قرار گیرد مثل مهاجرت افغان‌ها به پاکستان و. . . ۲- به خاطر رفتن به کار و به دست آوردن پول و سرمایه به شهرها و کشورهای دیگر صورت می‌گیرد. ۳- مثلاً وقتی که آریایی‌ها از بلخ یا بخدی به طرف هند و فارس مهاجرت کردند؛ بعداً مهاجرت‌های کوشانی‌ها و مسلمان‌های عرب. ۴- به اساس خشک‌سالی که در سال ۱۳۴۹ هـ.ش. واقع شد مردم ولایات بادغیس، ارزگان و هزاره جات مجبور به ترک خانه‌ها و محلات خود شدند. ۵- کوچی‌ها در بهار و تابستان به مناطق سرد و در زمستان به مناطق گرم می‌روند. ۶- اثرات منفی، مانند تحت نفوذ قرار گرفتن فرهنگ بیگانه، فرار مغزها، از دست دادن نیروی جوان کاری، فرار سرمایه. . . * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پُرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند؛ روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- مردم ما از قصبات و دهات به شهرها برای دریافت کار و شغل مناسب و به دست آوردن ثروت و زنده‌گی مرفه مهاجرت می‌کنند.

۲- قرار گرفتن تحت نفوذ فرهنگ بیگانه، فرار علما و دانشمندان، از دست دادن نیروی کاری، انتقال سرمایه به خارج، زیرپاشدن حقوق انسانی شان، سلوک منفی، مبتلا شدن به HIV و امراض جلدی، مواد مخدر و غیره. اثرات مثبت آن انتقال فرهنگ خود و آشنایی با فرهنگ دیگران و آموزش زبان خارجی و تکنالوژی جدید معلوماتی.

۳- تا هنوز مجاجرت‌های خارجی افغان‌ها به علت بیکاری و مزد ناچیز در کشور ادامه دارند.

معلومات اضافی برای معلم

مهاجرت که با در نظر داشت عوامل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی صورت گرفته عبارت از بیجا شدن مردم از محل سکونت آن‌ها می‌باشد.

مهاجرت به مناطق دهاتی با توسعهٔ زمین‌های زراعتی و پروژه‌های آبیاری در مناطق کندز، بغلان و هلمند صورت گرفته است که نوع دیگر، مهاجرت‌های موسمی بین ولایات گرم‌سیر و سردسیر کشور وجود دارد. مهاجرت موقتی طوری‌ست که یک تعداد مردم ساکن در مجاورت نواحی صنعتی و ساختمان تعمیرات به شهرها صورت می‌گیرد. این نوع مهاجرین بعد از یک دورهٔ کاری دوباره به مساکن شان مراجعت می‌کنند.

بعد از تجاوز شوروی وقت به افغانستان یک تعداد زیاد مردم افغانستان به علل عقیده‌وی و سیاسی به کشورهای همجوار و تمام کشورهای آسیایی، اروپایی، امریکایی و آسترالیا مهاجرت کردند که تعداد مهاجرین افغان به ملیون‌ها نفر می‌رسد.

درین اواخر تعدادی زیادی نسل جوان کشور به علت بیکاری و دست یافتن به زنده‌گی بهتر از آن‌ها به کشورهای جهان به مهاجرت پرداخته اند.

درس دوازدهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	دین	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** با دین، آیین و مذاهب مردم افغانستان آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - با معتقدات آریایی‌ها آشنا شوند. - در بارهٔ آیین‌هایی که قبل از دین مقدس اسلام در افغانستان رواج داشت معلومات حاصل کنند. - با چگونه‌گی آمدن دین مقدس اسلام به افغانستان آشنا شوند. - شاگردان می‌دانند که دین مقدس اسلام، دین رسمی افغانستان می‌باشد.	
روش‌های تدریس	خواندن خاموشانه، سؤال و جواب، تشریحی و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ امپراتوری اسلامی کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی و شفاهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بازدید از فعالیت خارج صنف شاگردان و ارتباط درس گذشته با درس جدید. **ایجاد انگیزه:** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، نقشهٔ افغانستان را در پیش‌روی صنف. نصب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** اکثریت مردم افغانستان پیرو کدام دین بوده و آن دین چه وقت و در کجا به وجود آمده است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. ۱- آیین زردشتی، بودایی و تعدادی هم از دین یهودیت و مسیحیت. ۲- در زمان حضرت عثمان(رض) بعد از سال ۲۵ هجری. ۳- دامنهٔ اسلام را تا سرخس، فاریاب، قندهار و غزنی انتشار داد. ۴- عبدالله بن عامر کابل را یک سال محاصره کرد و به مشکل آن‌را تصرف کرد. ۵- در زمان امیر عبدالرحمن خان. ۶- دین رسمی افغانستان دین مقدس اسلام است. پیروان سایر آیین‌ها در پیروی از آیین و اجرای مراسم شان در حدود احکام قانون آزاد می‌باشند. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پُرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * به سؤال‌ها جواب دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب داده و بعداً بپرسید: ۱- قبل از دین مقدس اسلام مردم ما پیرو کدام عقاید و آیین‌ها بودند؟ ۲- اولین بار در کدام زمان دین اسلام به افغانستان رسید؟ ۳- احنف بن قیس کی بود و چه کرد؟ ۴- عبدالله بن عامر کی بود و چه کرد؟ ۵- مردم نورستان چه وقت به دین مقدس اسلام مشرف شدند؟ ۶- دین رسمی کشور چه بوده و پیروان سایر ادیان در چه وضعیت اند؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و تشریح نمایید. * شاگردان رابه گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * سؤال‌های آخر درس را از شاگردان بپرسید. * شاگردان را متوجه کار خانه‌گی سازید.

جواب به سؤال‌های متن درس:

۱- √

۲- ×

۳- احنف بن قیس عبدالله بن عامر.

۴- دین اسلام، مذاهب ا هل سنت حنفی، شیعهٔ جعفری و شیعهٔ اسماعیلیه.

دانستنی‌ها برای معلم(معلومات اضافی برای معلم)

نشر دین مقدس اسلام در افغانستان:

قبل از نفوذ اسلام در افغانستان معابد ادیان مختلف چون زردشتی، بودایی، شیوایی و طریقه‌های دیگر موجود بود که مردم را از همدیگر جدا می‌کردند.

زایر چینایی هیوان تسنگ فقط چند سال قبل از اسلام به افغانستان(۹هـ.) سیاحت نموده بود و تنها در خط السیر او از شمال به شرق بیشتر از ۱۲۲۰ معبد و متجاوز از ۸۰۰۰۰ روحانی موجود بود. تا جایی که اکثریت مردم کشور آوازهٔ دین جدید اسلام را با شعار برادری و برابری شنیده بودند که رهبران بزرگ و افراد عادی در یک خوان نان می‌خورند و در یک صف نماز اداء می‌کنند و حتی غلامان به افسری می‌رسند و همچنین فتوحات باورناکردنی را در ایران شنیده بودند. بین شک و یقین و بین مخالفت و مسالمت در حالت نوسان قرار داشتند.

این حالت در دورهٔ خلفای راشدین از اولین حمله در غرب افغانستان ۶۴۲م. تا آغاز حملات خلفای اموی ۶۶۲م. دوام داشت. درطول این مدت اعراب به بهانهٔ تعقیب یزدگرد شاه ساسانی از راه طبسین وارد افغانستان شدند.

اعراب در ظرف دوازده سال کشور ایران را تصرف نمودند، اما در افغانستان تنها بیست سال در صفحات شمال و غرب کشور مصروف نشر دین مقدس اسلام بودند.

کابل در زمان حکومت یعقوب لیث صفاری در سال ۸۷۱م. فتح شد. کابلشاه حکمران برهمن شاهی شیوایی مذهب در کابل شکست خورد و پایتخت خود را به گردیز و از آنجا به اتک انتقال داد.

در زمان حکومت سلطان محمود غزنوی ۹۹۸- ۱۰۳۰م. دین مقدس اسلام تا دهلی و تمام افغانستان به جز از قسمت کوچک شمال شرق کشور (کافرستان) انتشار یافت.

نام قدیم نورستان حالیه بلور یا بولر بود. در قرن شانزدهم این ولایت را مسلمانان به نام کافرستان می‌خواندند؛ زیرا باشنده‌گان آن بت پرست بودند. در زمان حکومت امیرعبدالرحمن خان در سال ۱۸۹۶م. فتح آن تکمیل شد و مردم آن به دین مقدس اسلام مشرف شده، نام این سرزمین به نورستان تبدیل شد.

درس سیزدهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زبان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر برسند: **هدف عمومی** شاگردان با زبان‌های مردم کشور، زبان‌های رسمی و زبان‌های سوم رسمی در مناطق آن آشنا شوند. **اهداف خصوصی** - با تعداد زبان‌های مردم افغانستان آشنا شوند. - با اهمیت زبان‌ها آشنا شوند. - با زبان‌های آریایی آشنایی حاصل کنند. - با زبان‌های ترکی و مغولی آشنا شوند. - زبان‌های رسمی کشور را توضیح کنند. - زبان‌های سوم رسمی را در مناطق آن بیان کرده بتوانند.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، نقشهٔ افغانستان، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی و کار گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** سلام و احوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، بازدید از فعالیت خارج صنف شاگردان و ارتباط درس گذشته با درس جدید.	**وقت** ۵ دقیقه
	ایجاد انگیزه: روی تخته عنوان درس جدید را نوشته و در کتاب درسی توجه شاگردان را به نقشهٔ زبان‌های کشور جلب نمایید. **طرح سؤالی که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید اکثریت مردم افغانستان به کدام زبان‌ها صحبت می‌کنند؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید: ۱- اهمیت زبان‌ها در چه می‌باشد؟ ۲- زبان هندو اروپایی به کدام بخش‌ها تقسیم می‌شود. ۳ – زبان‌های مشهور آریایی کدام‌ها اند؟ ۴- در زبان آریایی هندی و رویدا کدام زبان‌ها شامل اند؟ ۵- زبان‌های ترکی و مغلی کدام زبان‌ها آند؟ ۶- اکثریت پشتون‌ها در کدام نواحی کشور زیست دارند؟ ۷- تاجک‌ها در کدام نواحی زیست دارند؟ ۸- ازبک‌ها و ترکمن‌ها درکدام نواحی زیست دارند؟ ۹- در بدخشان کدام زبان‌ها مروج است؟ ۱۰- در نورستان کدام زبان‌ها مروج است؟ ۱۱- زبان‌های رسمی افغانستان کدام‌ها اند و به چه دلیل؟ ۱۲- زبان‌های سوم رسمی کدام‌ها اند؟ * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * جهت ارزیابی سؤال‌های اخیر درس را از شاگردان بپرسید. * شاکردان را متوجه کارخانه‌گی سازید.	* درس را خاموشانه بخوانند و موضوعات مشکل را بیرون نویس کرده، از معلم بپرسند. ۱- در تعداد گوینده‌گان آن. ۲- به دو بخش آریایی و اروپایی تقسیم شده اند. ۳- پشتو، دری، بلوچی، پامیری و. . . ۴- گوربتی، کلشه یی، تیراهی، سندی، پنجابی، کتی، بشکلی، وایگلی، پشه‌یی، پراچی، نورستانی و. . . ۵- زبان‌های ازبکی، قزاقی، قرغزی ترکمنی و آذری. ۶- در تمام افغانستان به خصوص در شرق، جنوب و جنوب غرب کشور. ۷- در تمام کشور. ۸- در شمال و شمال غرب کشور تا هرات. ۹- زبان منجی، واخی سریگی، سنگلیچی، زیباکی، اشکاشمی، شغنی، روشانی، واشری، قرغزی و دری. ۱۰کته و ایگلی، شکونی و پارونی، گوربتی و پشه‌یی ۱۱- چون اکثریت مردم به زبان‌های پشتو و دری بلدیت دارند؛ بنابرآن این دو زبان رسمی اند. ۱۲- در مناطقی که به یکی از زبان‌های: ازبکی، ترکمنی، پشه یی، نورستانی، بلوچی، گوجری و یا پامیری صحبت شود آن زبان علاوه بر پشتو و دری به حیث زبان سوم در آن مناطق رسمی می‌باشد. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * به سؤال‌ها جواب دهند.	۳۵ دقیقه

جواب به سؤال‌های متن درس

۱- هندوهای افغانستان به زبان‌های سندی، لهندا و پنجابی صحبت می‌کنند.

۲- به زبان پشه‌یی در نورستان دره‌های لغمان، تگاب، نجراب، کوهستان، کاپیسا و پغمان صحبت می‌شود.

۳- زبان‌های مغلی قزاقی و آذری اکنون گوینده ندارند.

۴- چون به زبان‌های پشتو و دری اکثریت مردم آشنایی دارند؛ از این سبب زبان‌های رسمی کشور می‌باشد.

۵- در مناطق که اکثریت مردم به یکی از زبان‌های ازبکی، ترکمنی، پشه‌یی، نورستانی، بلوچی، گوجری و یا پامیری تکلم می‌نمایند، آن زبان علاوه بر پشتو و دری به حیث زبان سوم رسمی می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

زبان وسیلهٔ افهام و تفهیم است و هیچ زبانی بر زبان دیگری برتری ندارد؛ زیرا خداوند(جَلَّ جَلالُـه) درکـلام خـویش می‌فرماید: ای مردمان ما آفریدیم شما را از یک مرد و یک زن و گردانیدیم شما را نژادها و قبیله‌ها که با هم شناسا شوید؛ به تحقیق گرامی ترین شما نزد الله(جَلَّ جَلالُه) پرهیـز گـار تـرین مـودب تـرین شـما اسـت. آیـه ۱۳سـوره الحجرات. معزز و یا حقیر بودن انسان در حقیقت به خاندان نسب و زبان تعلق ندارد و انسان به خـصلت نیـک، ادب و پرهیزگاری نزد پروردگار معزز و مکرم می‌باشد. کل انسان‌ها اولاد آدم‌عليه‌السلام و بی بی حوا اند و این نژادها و زبان‌هـا را خداوند(جَلَّ جَلالُه) تنها برای شناسایی پیدا نموده است. یگانه زبانی که برای مسلمانان جهان قابل قدر اسـت آن زبان عربی است به خاطری که عربی زبان قرآن‌کریم است، در غیر آن تمام زبان‌ها بـه شـمول عربـی بـرای افهـام و تفهیم است. معیار برای مقام عالی، شرف، فضیلت و عزت، اصل نسب نبـوده، بلکـه تقـوی، پرهیـزگـاری و طهـارت است؛ بناءً انسان متقی هیچ‌گاه دیگران را حقیر نمی‌شمارد.

درس چهاردهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**اهمیت مواصلات**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	شاگردان باید در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی با اهمیت مواصلات در کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با بخش‌های مهم مواصلات کشور. ۲- اهمیت راه‌های ترانسپورتی را در زیربنای اقتصادی کشور بیان کنند. ۳- مفیدیت راه‌های منظم ترانسپورتی را از نظر اقتصادی تشریح کنند. ۴- اهمیت موقعیت جغرافیایی کشور را در انتقال اموال ترانزیتی کشورهای همسایه بیان کنند. ۵- متیقن شوند که مواصلات مهمترین وسیلهٔ ارتباط بین افراد جامعه می‌باشد.	
روش‌های تدریس	توضیحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ طبیعی آسیا و افغانستان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**انجام فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **فعالیت انگیزه‌یی**: روی تخته عنوان درس را نوشته، نقشهٔ ترانسپورتی کشور را در پیش‌روی صنف نصب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** قبل از اعمار شبکه‌های منظم ترانسپورتی، مردم ما چه مشکلات داشتند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* شاگردان درس جدید را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- زیربنای انکشاف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، کلتوری و اداری جامعه را تشکیل می‌دهد. ۲- چون کشور ما محاط به خشکه کوهستانی است و دریاهای پر نشیب دارد؛ بناءً به انکشاف ترانسپورت زمینی و هوایی توجه بشتر به عمل آمده است. ۳- قیمت اموال تنزیل می‌یابد، مصرف مواد سوخت کمتر می‌شود، اموال بدون ضیاع وقت به مارکیت‌ها می‌رسند و وحدت ملی تأمین می‌شود. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم شده، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نماینده گروه نتیجه بحث را به هم‌صنفان ارائه می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانهٔ درس را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * بعد بپرسید: ۱- را ههای مواصلاتی چه اهمیت دارد؟ ۲- با درنظرداشت موقعیت جغرافیایی و طبیعی کشور به کدام نوع ترانسپورت توجه بیشتر به عمل آمده است؟ ۳- اهمیت اقتصادی شبکه‌های منظم ترانسپورتی چیست؟ * نکات مهم درس مانند انکشاف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، کلتوری و اداری را روی تخته می‌نویسد و از روی نقشهٔ سیاسی و طبیعی کشور و جهان درس را تشریح می‌کند. * شاگردان را در گروه ها تنظیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمای متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروهی را رهنمای و نظارت کنید. * نتیجهٔ بحث را با معلومات خویش جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های اخیر درس بپرسید. * درس را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه‌یی

نسبت نبودن خطوط منظم مواصلاتی رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور کندتر و مردم ما دچار مشکلات گوناگون بودند.

جواب سؤال‌های پایانی درسی

۱- کشور ما محاط به خشکه بوده و $\frac{۱}{۳}$ حصهٔ خاک آن کوهستانی است، دریاهای آن پر نشیب و رژیم سیلابی دارد، بناءً برای انکشاف و رشد ترانسپورت زمینی و هوایی بیشتر ضرورت احساس می‌گردد.

۲- ترانسپورت منحیث زیربنای اقتصادی کشور مورد توجه خاص دولت قرار گرفته، در پلان‌های انکشافی اقتصادی پنجسالهٔ گذشته بیشترین بخش بودجه مصرف این سکتور گردیده است.

۳- بعد از تاسیس حکومت موقت کنفرانس همکاری و بازسازی توکیو بنابر درک ضرورت بیشترین توجه را به این سکتور معطوف ساخته است.

معلومات اضافی برای معلم

ارتباطات

یکی از پایه‌های مهم قدرت در هر کشور شبکه‌های راه‌های منظم حمل و نقل و وسایل ارتباطی مدرن است. اگر در کشور وضع چنان باشد که هر کس هر وقت بخواهد با دیگران تماس بگیرد و به راحتی از افکار و عقاید آن‌ها اطلاع پیدا کند آن کشور دارای سیستم ارتباطی پیشرفته است. امروز بدون داشتن یک سیستم ارتباط منظم و قابل اطمینان، که همه بخش‌های جامعه، همه نقاط کشور، همه واحدهای اداری حکومت و بخش‌های اقتصادی را با هم مرتبط سازند، کشور دارای مشکلات عظیمی خواهد بود. سیستم ارتباطات شامل انواع راه‌های زمینی، هوایی، آبی، رادیو، تیلفون، تلگراف، فکس، پُست و مجموع مطبوعات آزاد و رسانه‌ها می‌باشد، این نوع سیستم برای حمل و نقل و انتقال سریع پول، توسعۀ دانش و معلومات فنی، رساندن مواد خام به صنایع، توزیع سریع و به موقع مواد تولیدی به بازارهای داخل کشور و حتی در دفاع از کشور و حملات ناگهانی دشمن نقش مهم را ایفا می‌کند. مجموع این فعالیت ارتباطی در وحدت سیاسی کشور و در استقرار پایه‌های قدرت اقتصادی موثر است.

درس پانزدهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**حمل و نقل زمینی در افغانستان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی با انواع حمل و نقل زمینی افغانستان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با اهمیت اجتماعی و اقتصادی حمل و نقل زمینی. ۲- اهمیت اقتصادی حمل و نقل زمینی را بیان نمایند. ۳- اهمیت موقعیت جغرافیایی ا فغانستان را در ارتباط دادن کشورهای شرق و غرب تشریح کنند. ۴- سیر تاریخی توسعهٔ حمل و نقل زمینی را در کشور توضیح دهند. ۵- مشکلات طبیعی را در برابر توسعهٔ حمل و نقل زمینی بیان کنند. ۶- متیقن شوند که حمل و نقل زمینی عامل مهم انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور می‌باشد.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد تدریس	نقشهٔ طبیعی و مواصلاتی افغانستان، تصاویر و سایل حمل و نقل، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش درصنف		وقت
	انجام فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.	۵ دقیقه
	خلق کردن انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشه‌های طبیعی و مواصلاتی کشور در پیش‌روی صنف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** آیا می‌دانید موتر برای نخستین بار چه وقت وارد کشور ما شده است؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید و بعداً بپرسید. ۱- آیا می‌دانید اهمیت سیستم منظم مواصلاتی حمل و نقل را در کشور بیان نمایید؟ ۲- چه وقت ارتباطات بین شرق و غرب از طریق افغانستان تامین گردیده بود؟ ۳ – در آن زمان مهمترین مرکز تبادلهٔ اموال اروپایی، چینایی و هندی کدام شهرهای افغانی بود؟ ۴- نخستین بار موتر چه وقت وارد کشور گردیده بود؟ ۵- با در نظر گرفتن وضع طبیعی کشور کدام نوع ترانسپورت مؤثرتر است؟ ۶- در مقابل توسعهٔ ترانسپورت زمینی کدام مشکلات موجود بود؟ * درس را جمع بندی و تشریح کنید. * شاگردان را با گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. نتایج فعالیت را با معلومات خویش جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانستنی‌های شاگردان، از سؤال‌های اخیر درس بپرسید. * درس را خلاصه نموده و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه کرده و آنچه را نمی دانند می‌پرسند. ۱- زیر بنای اساسی اجتماعی و اقتصادی کشور را تشکیل می‌دهد. ۲- در قرن ۴ ق. م. در نتیجهٔ لشکرکشی اسکندر مقدونی و حکومت ما بعد آن. ۳- شهر بلخ. . . . ۴- در سال ۱۹۰۹ م. در زمان حکومت امیر حبیب الله خان. ۵- ترانسپورت زمینی و بعداً هوایی. ۶- ساختمان طبیعی، اقلیمی، دشت‌ها، نبود پرسونل فنی، وسایل تخنیکی معاصر و سرمایه. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند و روی موضوع تعیین شده بحث نموده، نمایندهٔ هر گروه نتایج بحث را به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه

نخستین بار موتر در سال ۱۹۰۹م. در زمان حکومت امیر حبیب الله خان وارد کشور گردیده است.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- از مشکلات عمده در راه پیشرفت ترانسپورت زمینی ساختمان طبیعی و کوهستانی بودن، اقلیم‌های مختلف، مناطق کوهستانی و دشتی، نبود وسایل عصری، پر سونل فنی و سرمایه می‌باشد.

۲- چون کشور ما محاط به خشکه و دریاهای آن سریع است و رژیم سیلابی دارد، بناءً دولت برای رفع نیازمندی‌های اجتماعی و اقتصادی به توسعهٔ ترانسپورت زمینی بیشتر توجه نمود.

۳- بدون ترانسپورت انتقال مواد خام صنعتی و مولد انرژی به مؤسسات صنعتی و تولیدات آن به مراکز استهلاکی ناممکن است.

جملات ذیل را تکمیل کنید.

۴- موتر در زمان حکومت امیر حبیب الله خان وارد کشور ما شده بود.

۵- ارتباطات بین شرق و غرب (بین هند و یونان) در زمان حکومت اسکندر مقدونی در قرن ۴ ق. م. از طریق کشور ما برقرار گردیده بود.

سؤال‌های صحیح و غلط را از هم تشخیص کنید.

۶- صحیح است.

۷- غلط است.

معلومات اضافی برای معلم

حمل و نقل به طور مستقیم در انکشاف و پیشرفت صنایع و زراعت مخصوصاً در تجارت داخلی و خارجی مفید است و از عناصرمهم حیات اقتصادی کشور به شمار می‌رود؛ حمل و نقل است که به واسطهٔ آن منابع معدنی در فعالیت‌های اقتصادی کشانده می‌شود وسیلهٔ اساسی تبادلهٔ فرهنگی، کلتوری و عامل تکامل سیاسی و ترقی کشور محسوب می‌شود.

تجارت عنعنوی کشور از زمان‌های قدیم (زمان امپراتوری کوشانی) از طریق راه ابریشم که میان شرق و غرب راه مهم تجارتی بود، جریان داشت. از طریق این راه دولت‌های بسیار بزرگ که در اطراف آن واقع بودند با همدیگر ارتباط پیدا کردند، در آن هنگام اشیای مهم اقتصادی مانند ابریشم از چین به روم فرستاده می‌شد و در بدل آن انواع و اقسام اجناس به کشورهای شرق آورده می‌شد، از این‌که قسمت زیاد اموال تجارتی را ابریشم و پارچه‌های ابریشمی تشکیل می‌داد، بناءً این راه به نام راه ابریشم مسمی شد.

راه ابریشم به چندین حصه تقسیم می‌گردید، یک شاخهٔ مهم آن که به کشور هند تمدید یافته بود از شهرهای مهم افغانستان مانند بلخ، کندز، اندراب، درهٔ شکاری، بامیان، درهٔ غوربند، کاپیسا، کابل و ننگرهار می‌گذشت.

پس از آن‌که راه بحری کشف گردید راه ابریشم به مرور زمان اهمیت خود را از دست داد و جای خود را به کاروان‌های کوچک داخلی وکشورهای همسایه گذاشت که مناطق مختلف را با هم مرتبط می‌ساخت. تا سال ۱۹۳۰م. مطابق ۱۳۰۸هـ.ش. حمل و نقل مواد و کالاها به واسطه کاروان‌ها از یکجا به جای دیگر صورت می‌گرفت ؛ ولی از آن جایی‌که این راه کاروانی نظر به ساختمان طبیعی افغانستان بسیار طولانی، باریک و صعب العبور بود، کاروان‌ها به بسیار سختی از آن می‌گذشت تا این‌که این مشکل با احداث سرک‌های عصری موتررو برطرف گردید و راه‌های بزرگ مواصلاتی عصری در سراسر کشور احداث شد.

درس شانزدهم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	چند نوع وسایل ترانسپورتی را می‌شناسید؟	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی با انواع وسایل ترانسپورتی زمینی کشور. **اهداف خصوصی** ۱- با انواع ترانسپورت زمینی آشنا شوند. ۲- اصطلاح ترانسپورت زمینی را تعریف کنند. ۳- انواع وسایل ترانسپورت زمینی را معرفی کنند. ۴- اهمیت ترانسپورت ذریعهٔ بایسکل را بیان کنند. ۵- تاریخچهٔ وارد شدن موتر و خط آهن را در کشور توضیح کنند. ۶- متیقن شوند که ترانسپورت زمینی انواع اموال سنگین را به اسرع وقت به منزل مطلوب می‌رساند.	
روش‌های تدریس	سخنرانی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
سامان و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، تصاویر، کتاب رهنمای معلم تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**انجام فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته و نشان دادن تصویر یک جاده، مزدحم ترانسپورتی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** چند نوع وسایل ترانسپورتی را می‌شناسید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
❊ بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت نکات مغلق درس را توصیه کنید. ❊ سؤال‌های را جواب می‌دهید و بعداً بپرسید. ۱- اصطلاح ترانسپورت زمینی را تعریف نمایند. ۲- مخترع بایسکل کی بود و بایسکل چه اهمیت اقتصادی دارد؟ ۳- موترسیکل چه اهمیت اقتصادی دارد؟ ۴- مخترع موتر کی بود و ذریعهٔ کدام نوع مواد مولد انرژی فعالیت می‌نمود؟ ۵- موتر و خط ریل در زمان حکومت کدام شاهان وارد کشور ما شده بود؟ ❊ نکات اساسی درس را روی تخته بنویسید و تشریح کنید. ❊ شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. ❊ فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. ❊ غرض ارزیابی درس از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. ❊ درس را خلاصه و فعالیت خارج صنف را توصیه کنید.	❊ درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ❊ جواب می‌دهند: ۱- تمام وسایلی که روی خشکه حرکت می‌کنند. ۲- مخترع بایسکل کنت دوسواک انگلیسی بود که نفت مصرف نمی‌کند و محیط را آلوده نمی‌سازد. ۳- نفت کمتر مصرف می‌کند. ۴- مخترع آن سمنگتن بود که به وسیله ماشین بخار حرکت می‌کرد و زغال سنگ در آن به مصرف می‌رسانیدند. ۵- موتر در زمان حکومت امیر حبیب الله و ریل در زمان حکومت شاه امان الله خان وارد کشور شده بود. ❊ شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند ❊ شاگردان به گروه‌ها تقسیم می‌شوند و روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند. و نتیجهٔ بحث را نمایندهٔ هر گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. ❊ سؤال‌های را جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: کراچی، بایسکل، موترسیکل، انواع موترها وریل ها. . .

جواب سؤال‌های پایانی درس

۱- انواع وسایل ترانسپورت زمینی را نام می‌برند.

۲- وسایل ترانسپورتی فاصله‌ها را بین مناطق وکشورها کوتاه می‌سازد و بارهای سنگین را انتقال می‌دهد.

جملات ذیل را تکمیل کنید.

۳- بایسکل در سال ۱۷۹۰ م. توسط کنت دوسواک انگلیسی اختراع گردید.

۴- موتر در جملهٔ تحایف مستر دین سکرتر وزارت خارجه، هند بریتانوی در ماه دسمبر ۱۹۰۴م. به امیر حبیب‌الله خان داده شد.

جواب صحیح را مشخص نمایید.

۵- صحیح است.

۶- غلط است.

۷- صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

در عهد باستان، تنها وسیلهٔ انتقال اجسام، نیروی حاصله از عضلات انسان‌ها بود؛ بعداً حیوانات را نیز اهلی و برای حمل و نقل بارها از آن‌ها استفاده نمودند مانند: گاو، مرکب، گاومیش، اسپ، اشتر. . .

با گذشت از زمان سورتمه (وسیلهٔ نقلیاتی که روی یخ و برف توسط حیواناتی مانند: سگ و گوزن کش می‌شود) ساختن اولیه و کش کردن آن‌ها توسط حیوانات استفاده نمودند، سورتمه‌ها کف صاف روی برف‌ها مناسب؛ اما روی زمین خشکه استفاده نمی‌شد. بعد تنهٔ درختان را به شکل دایره‌وی قطع و بین آن‌را سوراخ نمودند، بدین ترتیب بزرگترین اختراع بشریت یعنی عراده (چرخ) ساخته شد که توسط حیوانات به حرکت می‌آمد، چرخ‌های ابتدایی بسیار سنگین و بدشکل بود و زود فرسوده می‌شد تا اینکه چرخ امروزی به وجود می‌آید.

_ اولین وسیلهٔ نقلیاتی که به کمک بخار فعالیت می‌نمود نوعی از موترهای ابتدایی بود. اما پس از آن ماشین جدید موتور با احتراق پترول و دیزل به وجود آمد.

در نیمه دوم قرن ۱۹م حمل و نقل توسط ماشین توسعه پیدا کرد. سوخت موتورهای درون سوز اغلباً نفت و گاز طبیعی می‌باشد.

- در حال حاضر چند نوع وسایل ترانسپورت در جهان موجود است؛ مانند: ترانسپورت زمینی، ترانسپورت آبی، ترانسپورت هوایی و انتقال توسط پایپ لین. در کشور ما به استثناء ترانسپورت آبی دیگر انواع ترانسپورت تا اندازیی پیشرفت نموده است. در نظر است به اساس فیصلهٔ مورخه ۱۳ جولای ۲۰۰۹م. کنفرانس کشورهای ایکو در شهر کابل، راه آهن نیز در کشور تمدید گردد.

درس هفدهم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**راجع به شاهراه‌های مهم کشور چه می‌دانید؟**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی با شاهراه‌های مهم کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با اهمیت شاهراه‌های مهم کشور. ۲- آشنایی با اهمیت اقتصادی و اجتماعی شاهراه‌های کشور. ۳- مفهوم و مفاد شاهراه حلقه‌یی و جد اشده را واضح نمایند. ۴- اهمیت شاهراه‌های ترانزیتی کشور را بیان نمایند. ۶- مفاد اقتصادی شاهراه کابل – کندهار را شرح دهند. ۷- اهمیت شاهراه‌های کندهار – هرات – تورغندی و اسلام قلعه را توضیح نمایند. ۸- اهمیت شاهراه‌های پلخمری – فاریاب، کابل – خوست و کندز – بدخشان را بیان کنند. ۹- متیقن شوند که شاهراه‌های کشور بخش مهم زیربناء اقتصادی کشور را تشکیل می‌دهد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
سامان و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ مواصلاتی کشور، کتاب درسی، تصاویر، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	وقت
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**انجام فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، تقدیم فعالیت خارج از صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان درس را بنویسید و نقشهٔ طبیعی و مواصلاتی کشور را در پیش روی صنف نصب نموده و در آن توجه شاگردان را به حالت طبیعی و جغرافیایی کشور جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** اگر شاهراه‌های کشور اعمار نمی‌گردید، مردم ما چه مشکلات می‌داشتند؟	۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تطبیق مرحلهٔ مقدماتی سؤال انگیزه یی را طرح می‌کند. * بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه می‌کند. * سؤال‌های شاگردان را جواب می‌دهد. * در نقشهٔ شاهراه حلقه‌یی و جدا شده را با اتصال آن به بنادر کشور نشان می‌دهند و بعد می‌پرسد. ۱- اعمار شا هراه‌ها در کشور از چه زمان آغاز شده است؟ ۲- شاهراه حلقه یی کشور کدام ولایات و بنادر کشور را با هم وصل نموده است؟ ۳- مهمترین شاهراه‌های ترانزیتی کشور کدام‌ها اند؟ ۴- کدام شاهراه‌ها به بنادر کشورهای تاجکستان و ازبکستان وصل شده است؟ ۵- کدام شاهراه به بنادر کشورهای ترکمنستان، ایران و پاکستان تمدید شده است؟ * نکات مهم درس را روی تخته تحریر و با استفاده از نقشهٔ ترانسپورتی کشور درس را تشریح نمایید. * شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * غرض ارزیابی دانستنی شاگردان سؤال‌های پایانی درس را طرح نمایید. * درس را خلاصه نموده و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* شاگردان جواب می‌دهند. * درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. شاگردان متوجه استند. ۱- در زمان حکومت امیر حبیب الله‌خان. ۲- از روی نقشه نام ولایات و بنادر کشور را معرفی می‌کند. ۳- شاهراه کابل- تورخم، کابل- سپین‌بولدک، دلارام- زرنج. ۴- شاهراه کابل – شیرخان بندر و پلخمری – حیرتان. ۵- کابل –کندهار –سپین بولدک، کابل– تورخم، کندهار –هرات – تورغندی، هرات – اسلام قلعه و دلارام – زرنج. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم شده هر گروه ولایاتی را که در مسیر یک شاهراه قرار دارد یادداشت و نمایندهٔ هر گروه نتایج فعالیت را به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

انتقال مواد خام به فابریکات، محصولات صنعتی و محصولات زراعتی به مارکیت‌ها و رفت و آمد از یکجا به جای دیگر کاملاً دچار مشکلات بوده، جامعه در انزوای کامل اقتصادی و فرهنگی قرار می‌گرفت.

جواب سؤال‌های پایانی درس

۱- بعد از تشکیل ادارهٔ موقت با درک اهمیت شاهراه‌ها به حیث زیربنای اقتصادی کشور انکشاف و بازسازی آن‌ها در اولویت قرار گرفت.

۲- قسمت‌های جداگانهٔ چرخ اقتصادی مانند: انتقال مواد خام به مراکز صنعتی، تولیدات صنعتی و محصولات زراعتی را به مراکز استهلاکی پیوست می‌سازند.

۳- کشور ما از طریق شاهراه کابل- تورخم، کابل – سپین بولدک و کندهار – زرنج به بحیرهٔ عرب و از طریق آن به آب‌های بین‌المللی وصل گردیده است.

جملات ذیل را تکمیل نمایید.

۱- شاهراه‌های کشور به دو بخش **حلقه‌یی و جدا شده** تقسیم شده است.

۲- شاهراه حلقه‌یی شمال کشور از طریق **بندر شیرخان** به کشور تاجکستان و از طریق **حیرتان وکلفت** به کشور ازبکستان و **تورغندی** به کشور ترکمنستان وصل شده است.

۳- کشور ما از طریق شاهراه کابل- هرات به بنادر اسلام قلعه و ابونصر فراهی و از طریق شاهراه دلارام- زرنج به کشور ایران وصل شده است.

جدول فواصل کیلو متری شاهراه های افغانستان:

<u>طریقه پیدا کردن فاصله در جدول:</u>

برای دریافت فاصله مثلاً بین کابل و غزنی خط عمودی کابل را دنبال کرده در خط افقی آن غزنی را بیابید. محل متلاقی این دو خط یعنی (۱۴۹) فاصله بین کابل و غزنی میباشد. بهمین گونه میتوانید فاصله شهرهای دلخواه را بیابید.

	کابل	لوگر	ننگرهار	کنرها	لغمان	کاپیسا	پروان	بدخشان	تخار	کندز	بغلان	سمنگان	بلخ	جوزجان	فاریاب	بادغیس	هرات	غور	بامیان	وردک	پکتیا	غزنی	ارزوگان	فراه	نیمروز	هلمند	کندهار
لوگر	۶۱																										
ننگرهار	۱۴۷	۱۹۴																									
کنرها	۲۰۷	۲۸۸	۹۴																								
لغمان	۱۳۹	۲۱۸	۴۴	۱۲۷																							
کاپیسا		۱۴۳	۱۶۶	۲۶۰	۱۹۰																						
پروان	۶۴	۱۲۱	۲۱۵	۲۸۲	۲۳۹	۲۲																					
بدخشان		۶۶۹	۷۶۳	۸۳۰	۷۸۷	۵۷۰	۵۴۸																				
تخار	۴۱۲	۵۰۶	۶۰۰	۶۹۴	۶۲۴	۴۰۷	۳۶۱	۱۲۸																			
کندز	۳۳۷	۴۰۸	۵۰۲	۵۶۹	۵۲۶	۳۰۹	۲۶۳	۸۲۰	۹۸																		
بغلان	۲۶۲	۳۳۵	۴۲۹	۴۶۶	۴۵۳	۲۳۶	۱۹۰	۳۵۳	۱۷۱	۷۳																	
سمنگان	۳۱۳	۳۹۵	۴۸۹	۵۴۶	۵۱۳	۲۹۶	۲۷۴	۴۳۷	۲۵۵	۱۵۷	۸۴																
بلخ	۴۳۷	۵۱۷	۶۱۱	۶۷۸	۶۳۵	۴۱۸	۳۹۶	۴۵۵	۲۷۳	۱۷۵	۲۰۶	۴۲۲															
جوزجان	۵۸۷	۶۶۴	۷۵۸	۸۲۵	۷۸۲	۵۶۵	۵۴۳	۶۰۲	۴۲۰	۳۲۲	۳۵۳	۲۶۹	۱۴۷														
فاریاب	۸۲۵	۸۷۵	۹۶۹	۱۰۳۶	۹۹۳	۷۷۶	۷۵۴	۸۱۳	۶۵۱	۵۳۳	۵۶۴	۴۸۰	۳۵۸	۲۱۱													
بادغیس	۳۳۷	۱۱۷۲	۱۲۶۶	۱۳۳۳	۱۲۹۰	۱۰۷۳	۱۰۵۱	۱۱۱۰	۹۲۸	۸۳۰	۸۶۱	۷۷۷	۶۵۵	۵۰۸	۲۹۷												
هرات	۱۰۵۷		۱۱۹۶	۱۲۹۰	۱۲۲۰	۱۱۴۵	۱۱۲۳	۱۲۶۴	۱۸۲۰	۹۰۹	۱۰۲۰	۹۳۶	۸۱۴	۶۶۷	۴۵۶	۱۵۹											
غور	۹۷۶	۵۳۱	۶۲۵	۷۱۹	۶۴۹	۵۷۴	۵۵۲	۱۱۰۰	۹۱۳	۷۶۸	۷۶۶	۸۲۶	۱۱۸۶	۱۰۳۹	۸۲۸	۵۳۱	۳۷۲										
بامیان	۲۰۴	۲۸۱	۳۷۵	۹۶۹	۳۹۹	۱۸۲	۱۶۰	۷۰۸	۵۶۱	۴۲۳	۳۱۰	۴۳۴	۵۵۶	۷۰۳	۸۰۹	۹۴۵	۷۸۶	۳۹۶									
وردک	۳۴	۹۰	۱۸۴	۲۷۸	۲۰۸	۱۳۳	۱۱۱	۶۵۹	۵۱۲	۴۴۸	۳۲۵	۳۸۵	۵۰۷	۶۵۴	۸۶۵	۱۰۲۶	۸۷۲	۴۷۶	۸۱								
پکتیا	۱۲۲	۷۲	۲۶۶	۳۶۰	۲۹۰	۲۱۵	۱۹۳	۷۴۱	۵۷۸	۴۵۶	۵۰۷	۴۶۷	۵۸۹	۷۳۶	۹۴۷	۱۲۴۴	۱۱۷۴	۶۰۳	۳۵۳	۱۶۲							
غزنی	۱۴۹	۱۸۵	۲۷۹	۳۷۳	۳۰۳	۲۲۸	۲۰۶	۷۸۹	۵۹۱	۴۹۳	۴۲۰	۴۸۰	۶۰۲	۷۴۹	۹۶۰	۱۰۷۶	۹۱۷	۵۷۰	۲۱۶	۱۲۵	۹۰						
ارزوگان	۶۶۹	۴۵۵	۵۴۹	۶۴۳	۵۷۳	۴۹۸	۴۷۶	۱۰۵۹	۸۶۱	۷۶۳	۶۹۰	۷۵۰	۸۷۲	۱۰۱۹	۱۲۳۴	۱۱۰۲	۸۰۸	۸۴۱	۴۸۶	۳۷۵	۳۶۰	۲۷۰					
فراه	۸۷۸	۸۰۹	۹۰۳	۹۹۷	۹۲۷	۸۵۲	۸۳۰	۱۵۱۳	۱۲۲۴	۱۱۱۷	۱۱۰۴	۱۰۸۸	۹۴۱	۷۳۰	۵۱۹	۴۳۳	۲۷۴	۶۴۶	۷۹۰	۸۹۸	۸۸۳	۷۹۳	۶۸۴				
نیمروز	۹۳۴	۸۸۵	۹۷۹	۱۰۷۳	۱۰۰۳	۱۱۲	۹۰۶	۱۴۵۳	۱۲۹۱	۱۱۹۳	۱۱۸۰	۱۱۸۰	۱۱۰۶	۸۹۵	۷۸۴	۵۹۸	۴۳۹	۸۱۱	۹۵۹	۱۰۶۴	۱۰۴۸	۹۵۸	۸۴۹	۱۶۵			
هلمند	۶۴۴	۷۰۳	۷۹۷	۸۹۱	۸۲۱	۷۴۸	۷۲۴	۱۲۷۲	۱۱۰۹	۱۰۱۱	۹۹۸	۸۹۸	۱۱۲۰	۹۴۹	۷۳۸	۷۲۷	۴۹۳	۸۶۵	۸۸۴	۶۲۳	۶۰۸	۵۱۸	۴۰۹	۳۶۹	۳۷۶		
کندهار	۵۰۵	۵۳۵	۶۲۹	۷۲۳	۶۵۳	۵۷۸	۵۵۶	۱۱۰۴	۹۴۱	۸۴۳	۷۵۰	۸۳۰	۹۵۲	۱۲۰۴	۹۹۳	۸۰۱	۵۶۷	۹۴۹	۷۱۶	۴۵۵	۴۴۰	۳۵۰	۲۴۱	۴۴۳	۴۵۰	۰۱۶۸	
زابل	۳۶۸	۴۰۳	۴۹۷	۵۹۱	۵۶۱	۴۴	۴۲۴	۹۷۲	۸۱۹	۷۱۱	۶۹۸	۸۲۰	۹۶۷	۱۱۷۸	۹۶۷	۹۳۳	۶۹۹	۱۱۷۱			۳۰۸	۲۱۸	۳۷۳	۵۷۵	۵۸۲	۳۰۰	۱۳۲

درس هژدهم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	راجع به حمل و نقل هوایی کشور چه می‌دانید؟	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به حمل و نقل هوایی و شرکت‌های هوایی کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به تاریخچۀ ترانسپورت هوایی کشور. ۲- آشنایی به ضرورت و اهمیت ترانسپورت هوایی کشور. ۳- اهمیت و ضرورت میدان‌های هوایی کشور را تشریح کنند. ۴- ضرورت تأسیس و خدمات « د آریانا افغان هوایی شرکت» را بیان کنند. ۵- شرکت‌های خصوصی هوایی کشور را معرفی کنند. ۶- متیقن شوندکه با درنظرداشت شرایط طبیعی کشور ترانسپورت هوایی از ضروریات مهم کشور به شمار می‌رود.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
سامان و لوازم ضروری تدریس	نقشۀ طبیعی کشور، نقشۀ هوایی، تصاویر میدان‌های هوایی ازکتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	وقت
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**انجام فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشۀ طبیعی کشور پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به وضعیت طبیعی و جغرافیایی کشور در آن. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** در صورت عدم موجودیت ترانسپورت هوایی در کشور مردم ما با چه مشکلات مواجه می‌بودند؟	۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های شاگردان را جواب می‌دهید و بعد بپرسید. ۱- کدام و سایل ترانسپورتی بیشترین مواد مولد انرژی را مصرف می‌کند؟ ۲- وظایف عمدهٔ ریاست هوایی ملکی کدام‌ها است؟ ۳- نخستین بار کدام میدان‌های هوایی کشور اعمار گردیده اند؟ ۴- عواید میدان‌های هوایی کشور را بیان نمایید. ۵- شرکت‌های هوایی کشور را معرفی نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته تحریر و با توجه به نقشهٔ طبیعی کشور تشریح نمایید. * سؤال‌های شاگردان را جواب دهید. * شاگردان را به گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * غرض ارزیابی دانستنی‌های شاگردان سؤال‌های پایانی درس را طرح نمایید. * درس را خلاصه نموده و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان متوجه استند. ۱- ترانسپورت هوایی. ۲- تأسیس و مراقبت میدان‌های هوایی و نصب وسایل در آن، نصب استیشن مترولوژی، تنظیم و ادارهٔ کلیه تشبثات حمل و نقل و اجرای مقررات. ۳- میدان‌های هوایی بین المللی کابل، کندهار و میدان‌های درجه دوم جلال آباد، مزار شریف، هرات و کندز می‌باشند. ۴- از هر فی تن وزن طیاره (۵۰۰) افغانی و از خدمات ترافیکی (۷۵۰۰) افغانی، تکس توقف بعد از هر چهار ساعت و از هر پرواز طیارات ترانزیتی (۴۰۰) دالر یا معادل آن به افغانی اخذ می‌شود. ۵- شرکت‌های هوایی کشور د آریانا افغان هوایی شرکت، پامیر، کام یر و صافی ایرویز می‌باشند. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم شده هر گروه روی موضوع تعیین شده بحث می‌کند و نمایندهٔ هر گروه نتایج فعالیت را به هم‌صنفان بیان می‌نماید. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: چون کشور ما کوهستانی و دور از آب‌های بین المللی می‌باشد، بدون ترانسپورت هوایی بیشترین قسمت‌های کشور دچار مشکلات ارتباطی می‌بودند.

جواب سؤال‌های پایانی درس:

جواب صحیح را مشخص نمایید:

۱- سؤال اول صحیح است.

۲- سؤال دوم صحیح است.

جملات ذیل را تکمیل نمایید:

۱- فعالیت هوانوردی ملکی کشور در زمان حکومت شاه امان‌الله‌خان در سال ۱۳۰۶هـ. ش. آغاز شد.

۲- اولین شرکت هوایی داخلی به نام « د آریانا افغان هوایی شرکت» در سال ۱۳۳۳هـ.ش. به فعالیت آغاز کرد.

مختصراً جواب دهید:

۱- ترانسپورت هوایی بیشتر برای انتقال مسافرین و اموالی که حجم آن کم و ارزش آن بیشتر باشد استفاده می‌شود.
۲- کشور ما کوهستانی است، سلسله کوه‌های هندوکش، کوه بابا، و فیروزکوه به حیث یک حایل طبیعی کشور را به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم نموده است. بر علاوه کشور ما محاط به خشکه می‌باشد و تمدید شاهراه‌ها جواب‌گوی نیازمندی مردم نمی‌باشد؛ بناءً انکشاف حمل و نقل فضایی در آن حایز اهمیت می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

سرحدات هوایی کشور:

هر کشور نه تنها حق حاکمیت بر سطح زمین و دریاهای خود را دارد؛ بلکه در هوای روی سرزمین خود هم می‌تواند ادعای حاکمیت کند. در واقعیت سرحدات یک کشور تنها یک خط فرضی نیست که روی زمین نشانی شده باشد؛ بلکه به حیث یک دیوار فرضی است که دورادور سرزمین را احاطه کرده است و در بالا تا خارج از اتموسفیر و از داخل تا مرکز زمین ادامه دارد. با این وصف عبور از این دیوار فرضی و پرواز کردن در هوای روی سرزمین یک دولت بدون اجازۀ قبلی میسر نمی‌باشد.

موضوع سرحدات هوایی وقتی مطرح گردید، که طیارات اختراع گردید و این امکان به وجود آمد که بدون برخورد موانع سرحدی از روی سرزمین یک دولت دیگر عبور کند؛ بناءً به سبب نیاز روزافزون به مسافرت از طریق هوا باید تدبیر سنجیده می‌شد که طیارات هر دولت بتوانند از فضای دولت دیگر عبور کنند، طبق موافقۀ بین المللی که در این زمینه به وجود آمد، دو نکته در نظر گرفته شد.

نخست اینکه این دولت‌ها می‌توانند بنابر مصالح ملی خود به صورت دوجانبه مسیرهای کاملاً مشخص را برای عبور طیارات خارجی مسافربری و باربری بر فراز خاک خود در نظر بگیرند.

دیگر اینکه مسیرهای هوایی به نام کریدورهای هوایی (دهلیزهای هوایی) موسوم اند و مانند یک دهلیز فرضی عمل می‌کنند، که تنها طیارات مسافربری و باربری می‌توانند، با اطلاع قبلی وارد آن دهلیز فضایی شوند، با رعایت مقرراتی مانند: ارتفاع معلوم، جهت، زاویۀ کاملاً مشخص و سرعت معین و از آن عبور کنند، در غیر آن طیارات هیچ کشور حق داخل شدن به حریم هیچ کشور دیگر را ندارد. برای رعایت امنیت طیارات که هر لحظه از این مسیر می‌گذرند، کریدورهای متعدد یکی روی دیگری با فاصلۀ ۱۵۰ متر در نظر گرفته می‌شود. هر کریدور مانند جادۀ یک طرفه است که تنها از یک جانب پرواز در آن مجاز است، کریدورهایی که روی یک دیگر واقع اند، یک در میان برای رفت و برگشت اعلام شده اند. قبل از ورود طیارات مسافربری به خاک یک کشور مقامات کنترول ترافیک هوایی باید مشخصات کریدورهایی را که طیاره باید وارد آن شود به اطلاع پیلوت برسانند. کریدورهای طیارات نظامی از کریدورهای طیاره‌های تجارتی تفاوت دارد و تابع مقررات خاص است. امروز سرحدات هوایی هم با همان شدت و قدرت سرحدات زمینی و آبی کنترول می‌شوند.

درس نوزدهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**میدان‌ها و شرکت‌های هوایی کشور**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی با چگونه‌گی میدان‌ها و شرکت‌های هوایی کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با ضرورت و اعمار میدان‌های هوایی کشور. ۲- آشنایی با شرکت‌های هوایی کشور. ۳- وظایف عمدۀ ریاست هوایی ملکی را بیان نمایند. ۴- ضرورت تأسیس میدان‌های هوایی بین المللی را شرح دهند. ۵- انواع میدان‌های هوایی کشور را معرفی کنند. ۶- شرکت‌های هوایی کشور را معرفی نمایند. ۷- متیقن شوند که غرض ارتباطات بین المللی و داخلی اعمار میدان‌های هوایی و شرکت‌های هوایی از جملۀ ضرورت‌های مهم کشور محسوب می‌گردد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی	
مواد ممد درسی	نقشۀ طبیعی کشور، نقشۀ هوایی، تصاویر از میدان‌های هوایی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	وقت
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** : نوشتن عنوان درس روی تخته، نصب نقشۀ طبیعی و مواصلاتی و تصاویر میدان‌های هوایی کشور در پیش روی صنف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** موجودیت میدان‌های هوایی کشور چه سهولت‌ها را برای مردم ما فراهم نموده اند؟	۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان بپرسید: ۱- ریاست هوایی ملکی در بدو تأسیس چه وظایف عمده را داشت؟ ۲- کدام میدان‌های هوایی کشور حیثیت بین المللی را دارند؟ ۳- کدام میدان‌های هوایی ملکی درجه دوم می‌باشند؟ ۴- چه مقدار عواید از پروازهای بین المللی خارجی تحویل خزانۀ دولت می‌گردد؟ ۵- کدام شرکت‌های دولتی وخصوصی در کشور فعالیت می‌کنند؟ * باتوجه به نقشۀ طبیعی کشور نکات مهم درس را روی تخته نوشته، تشریح کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروه را نظارت و رهنمایی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * فعالیت گروهی را جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان سؤال‌های پایانی درس را طرح نمایید. * درس را خلاصه سازید و فعالیت خارج صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند. ۱- تأسیس و مراقبت میدان‌های هوایی، نصب وسایل هوانوردی، تأسیس و نصب استیشن مترولوژی. ۲- میدان‌های هوایی بین المللی کابل، کندهار، مزار شریف و هرات. ۳- میدان‌های جلال‌آباد، و کندز درجه دوم می‌باشند. ۴- از فی تن وزن طیاره(۵۰۰) افغانی، از خدمات ترافیکی (۷۵۰۰) افغانی و تکس توقف بعد از هر چهار ساعت اخذ می‌گردد؛ همچنین از هر پرواز طیارۀ ترانزیتی نیز (۴۰۰) دالر و یا معادل آن افغانی اخذ می‌شود. ۵- شرکت‌های هوایی کشور عبارت اند از: دآریانا افغان هوایی شرکت، پامیر، کام‌ایر و صافی ایرویز. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجۀ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

تمام ارتباطات داخلی و خارجی از قبیل مسافرت‌ها و انتقال اموال باارزش در اسرع وقت انجام نمی‌شد.

جواب سؤال‌های پایانی درس:

جواب صحیح را مشخص نمایید.

۱- سؤال اول صحیح است.

۲- سؤال دوم صحیح است.

جملات ذیل را تکمیل کنید.

۱- میدان‌های هوایی بین المللی کشور عبارت از میدان‌های کابل(حامدکرزی)، کندهار (د احمدشاه باب)، هرات و مزارشریف(جلال‌الدین بلخی) می‌باشد.
۲- ازپرواز هر طیارهٔ خارجی که به طور ترانزیت از فضای کشور ما استفاده می‌نماید، بیست هزار افغانی و یا معادل آن به دالر گرفته می‌شود.
مختصراً جواب دهید
۱- از هر تن وزن(۵۰۰) افغانی، از هر پرواز خارجی (۷۵۰۰) افغانی خدمات ترافیکی و از توقف بیش از چهار ساعت طیارات در میدان‌ها تکس پارکنگ اخذ می‌گردد. از طیاراتی که طور ترانزیت از فضای افغانستان می‌گذرد، از هر پرواز (۲۰۰۰۰) افغانی و یا معادل آن به دالر اخذ می‌گردد.
۲- میدان‌های درجه دوم هوایی جلال آباد، و کندز می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

لست میدان‌های هوایی ملکی کشور در سال ۱۳۸۸هـ ش.

شماره	میدان	ولایت	ترمینل	درجه
۱	میدان بین المللی هوایی کابل(حامدکرزی)	کابل	دارد	درجه اول
۲	میدان بین المللی هوایی کندهار (احمدشاه بابا)	کندهار	دارد	درجه اول
۳	میدان بین المللی هوایی هرات	هرات	دارد	درجه اول
۴	میدان بین‌المللی هوایی مزار شریف (جلال‌الدین بلخی)	بلخ	دارد	درجه اول
۵	میدان هوایی جلال آباد	ننگرهار	دارد	درجه دوم
۶	میدان هوایی کندز	کندز	دارد	درجه دوم
۷	میدان هوایی بست	هلمند	ندارد	درجه سوم
۸	میدان هوایی فراه	فراه	دارد	درجه سوم
۹	میدان هوایی فیض آباد	بدخشان	دارد	درجه سوم
۱۰	میدان هوایی زرنج	نیمروز	دارد	درجه سوم
۱۱	میدان هوایی بامیان	بامیان	دارد	درجه سوم
۱۲	میدان هوایی میمنه	فاریاب	دارد	درجه سوم
۱۳	میدان هوایی قلعهٔ نو	بادغیس	ندارد	درجه سوم
۱۴	میدان هوایی جاغوری	غزنی	دارد	درجه سوم
۱۵	میدان هوایی چغچران	غور	دارد	درجه سوم
۱۶	میدان هوایی خوست	خوست	دارد	درجه سوم

۱۷	میدان هوایی شغنان	بدخشان	ندارد	درجه چهارم
۱۸	میدان هوایی خواهان	بدخشان	ندارد	درجه چهارم
۱۹	میدان هوایی درواز	بدخشان	ندارد	درجه چهارم
۲۰	میدان هوایی یوان	بدخشان	ندارد	درجه چهارم
۲۱	میدان هوایی یکاولنگ	بامیان	ندارد	درجه چهارم
۲۲	میدان هوایی پنجاو	بامیان	ندارد	درجه سوم
۲۳	میدان هوایی شیبرتو	بامیان	ندارد	-
۲۴	میدان هوایی لعل و سرجنگل	غور	ندارد	درجه چهارم
۲۵	میدان هوایی ترینکوت	ارزگان	ندارد	درجه سوم
۲۶	میدان هوایی گردیز	پکتیا	ندارد	درجه سوم
۲۷	میدان هوایی تالقان	تخار	ندارد	درجه سوم
۲۸	میدان هوایی رستاق	تخار	ندارد	درجه سوم
۲۹	میدان هوایی شبرغان	جوزجان	دارد	درجه سوم
۳۰	میدان هوایی شرن	پکتیکا	-	-
۳۱	میدان هوایی غزنی	غزنی	ندارد	-
۳۲	میدان هوایی کران منجان	پنجشیر	ندارد	درجه پنجم
۳۳	میدان هوایی نیلی	دایکندی	ندارد	درجه پنجم
۳۴	میدان هوایی نورستان	نورستان	ندارد	-
۳۵	میدان هوایی اسعد آباد	کنر	ندارد	-
۳۶	میدان هوایی شهرستان	ارزگان	-	-
۳۷	میدان هوایی بهسود	میدان وردک	ندارد	-
۳۸	میدان هوایی تایوره	غور	ندارد	-
۳۹	میدان هوایی دایکندی	دایکندِی	ندارد	-
۴۰	میدان هوایی خواجه غار	تخار	ندارد	درجه پنجم

درس بیستم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ارتباطات	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی با انواع ارتباطات. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با انواع و اهمیت مخابرات. ۲- معنا و مفهوم مخابرات را توضیح دهند. ۳- انواع مخابرات را معرفی کنند. ۴- اهمیت مخابرات را بیان کنند. ۵- متیقن شوند که این جهان وسیع با استفاده از مخابرات به یک دهکدۀ کوچک تبدیل گردیده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف		وقت
	فعالیت مقدماتی: به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.	۵ دقیقه
	خلق کردن انگیزه نوشتن عنوان درس روی تخته، نصب نقشۀ جهان در پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به وسعت جهان و نزدیک شدن این همه نقاط جهان از طریق مخابرات و دیگر انواع ارتباطات. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** چگونه و از کدام طریق می‌توان درکمترین وقت از دوستان خویش در داخل و خارج از کشور احوال گرفت؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های را نخست به شاگردان راجع ساخته اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- ارتباطات شامل کدام بخش‌ها می‌باشد؟ ۲- کلمهٔ مخابرات را تعریف نمایید. ۳- وسایل مخابراتی سریع از راه دور کدام‌ها می‌باشد؟ ۴- نخستین بار کدام وسیلهٔ مخابراتی اختراع گردید؟ ۵- اختراع کدام وسیلهٔ مخابراتی باعث توسعهٔ بیشتر مخابرات گردید؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با توجه به نقشهٔ جهان تشریح کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند. ۱- ترانسپورت و مخابرات. ۲- مخابرات به معنای تبادلهٔ افکار، احساسات و اطلاعات در بین مردم بوده و از طریق نوشته‌ها، صداها، تصاویر و یا هر دوی آن انجام می‌شود. ۳- رادیو، تلگراف، تلویزیون، پُست، فکس و انترنت می‌باشند. ۴- نخستین وسیلهٔ مخابراتی تلگراف می‌باشد. ۵- اختراع اقمار مصنوعی فضایی انقلاب را در سیستم مخابرات به وجود آورد. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

طریق تیلفون، تلگراف، فکس، انترنت و غیره.

جواب سؤال‌های پایانی درس

جملات ذیل را تکمیل نمایید:

۱- ارتباطات شامل ترانسپورت و مخابرات می‌باشد.

۲- سرعت امواج نوری و رادیویی ۳۰۰۰۰۰ کیلومتر فی ثانیه می‌باشد.

۳- نخستین وسیلهٔ مخابراتی تلگراف می‌باشد.

مختصراً جواب دهید:

۱ - مخابرات: به معنای تبادلهٔ افکار، احساسات و اطلاعات در بین مردم بوده و از طریق نوشته‌ها، صداها و تصاویر و یا هر دوی آن انجام می‌شود.

۲- قمر مصنوعی باعث گسترش تکنالوژی تیلفون، موبایل، رادیو، تلویزیون و انترنت شده است. قمر مصنوعی مخابراتی معلومات و اطلاعات اخذ شده از استیشن مربوطهٔ خویش را به ایستگاه زمین مربوط خود مخابره می‌کند.

معلومات اضافی

فایبر نوری

مردم تا چندی قبل غرض استفاده از تیلفون و تلویزیون کیبلی از سیم فلزی استفاده می‌نمودند؛ اکنون کار شناسان تخنیکی شروع به استفاده از کیبل‌هایی دارای فایبرهای نوری کردند. فایبر نوری از رشته‌های باریک شیشه یی تشکیل شده است، که امواج الکترونیکی در امتداد آن حرکت می‌کند؛ بنا بر این کیبل‌های نوری برای ارتباطات راه دور بدون اختلاطات الکترونیکی استفاده می‌شود. این کیبل‌ها علامات را به شکل پروتون‌های نور در داخل هر فایبر شیشه‌یی بیش از سیم مسی انتقال می‌دهند و قادر اند هزاران پیغام را همزمان انتقال دهند.

زمانی‌که با تیلفون صحبت می‌کنید، صدای شما تبدیل به علامت نوری لیزری می‌شود که در امتداد لوله‌های فایبری شیشه‌یی حرکت می‌کند که آن‌را فایبر نوری گویند.

هر یک از رشته‌های فایبر نوری می‌تواند ۱۵۰۰۰۰ مکالمهٔ مختلف را همزمان منتقل سازد. از فایبر نوری در نور پردازی‌های تزینی نیز استفاده می‌شود.

در کشور ما نیز کار ساختمانی پروژهٔ فایبر نوری در سال ۲۰۰۷ میلادی آغاز گردیده، در امتداد شاهراه‌های حلقوی کشور از بودجهٔ دولت به سرمایهٔ ۷۰ میلیون دالر توسط کمپنی افغان تیلی کام تمدید یافته است. فایبر نوری از جمله پروژه‌های زیربنایی کشور محسوب می‌شود که با فعالیت آن برای هزاران فرد بیکار کشور کار دست یاب خواهد شد.

شبکهٔ فایبر نوری با کشور ایران در ماه جوزای سال ۱۳۸۵هـ. ش.، با شبکهٔ نوری تاجکستان، ازبکستان، پاکستان و ترکمنستان نیز در سال ۱۳۸۸هـ.ش. وصل گردید. به این اساس کشورهای آسیای میانه مستقیماً با کشورهای جنوب آسیا وصل شد. با تمدید این شبکه نشرات تلویزیونی، مخابراتی، رادیویی و انترنتی کشور از مشکل اقمار مصنوعی رهایی می‌یابد و قیمت مصرفی انترنت نیز تنزیل می‌کند.

درس بیست و یکم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**پُست**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** شاگردان به خدمات پُستی وزارت مخابرات آشنا شوند. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با انواع خدمات پُستی کشور. ۲- تاریخچهٔ مختصر پُست کشور را بیان کنند. ۳- انواع خدمات پُستی را تشریح کنند. ۴- متیقن شوند که ریاست پُست کشور خدمات شایسته را برای هموطنان انجام می‌دهد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته و نشان دادن تصاویر خدمات پُستی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** چگونه می‌توان یک پارسل (بستهٔ کوچک) را به یک دوست خود در یک کشور خارجی به طورمطمئن ارسال کرد؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های را نخست به شاگردان راجع ساخته اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- برای نخستین بار خدمات پُستی کشور چه زمانی آغاز شد؟ ۲ - اداری پُست آن زمان چه خدمات پُستی را انجام می‌داد؟ ۳- مشهور ترین تکت پُستی آن زمان چه نام داشت؟ ۴- پُسته خانه در زمان حکومت امیر حبیب الله خان به نام چه شهرت داشت؟ ۵- حالا خدمات عمدهٔ پُستی کدام‌ها می‌باشد. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و درس را تشریح کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. . * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * درس را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان جواب می‌دهند. ۱- در سال ۱۸۷۰م. در زمان حکومت امیر شیرعلی خان آغاز شد. ۲- مکاتیب رسمی و شخصی را به وزن یک مثقال و دو مثقال می‌پذیرفت. ۳- به نام کلهٔ شیر یاد می‌شد که در وقت استفاده یک کنج آن‌را قطع می‌نمودند. ۴- به نام داک خانه یاد می‌شد. ۵- بعد فزیکی پُست مراسلات و پارسل‌ها است. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: یگانه راه مطمئن ارسال پارسل‌ها از طریق پُست وزارت مخابرات می‌باشد، پارسل اگر به هدف تعیین شده تسلیم نشود دوباره مسترد می‌گردد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید:

۱- خدمات پُستی از سال ۱۸۷۰م. در زمان حکومت امیر شیرعلی خان رایج شده است.

۲- بعد فزیکی پُست عبارت از مراسلات و پارسل‌ها است.

جملات ذیل را تکمیل کنید:

۱- در زمان حکومت امیرشیرعلی خان در بالاحصار کابل پُسته خانه به نام **چاپارخانه** تأسیس گردید.

۲- پُسته‌های عاجل توسط اسپ سوارانی که به نام **چاپار** یاد می‌شدند انتقال می‌گردید.

۳- در زمان حکومت امیر حبیب الله خان دفتر پُستی به نام **داک خانه** یاد می‌شد.

معلومات اضافی برای معلم

پُست

در اقلام پُستی افغانستان مکاتیب، پست کارت ها، بسته‌های کوچک (پارسل ها)، اخبـار و مجـلات و اوراق نابینایـان شامل گردیده است. انتقال این اقلام از طریق زمین و فضا علاوه بر سرویس داخلی در سرویس بین المللی با استفاده از طیارات د آریانا افغان هوایی شرکت نیز صورت می‌گیرد.

خدمات پُستی صدوری ادارۀ پُست طبق قانون و مقررات پُست داخلی و مواد کنوانـسیون جهـانی و موافقتنامـه هـای مربوط ترتیب و تنظیم گردیده و از طریق زمین و فضا اجرا می‌شود.

تبادلۀ پُست مستقیم طبق معیارهای پُستی بـا درنظرداشـت حجـم ارسـالات بـسته بنـدی و عنـوانی دفـاتر پُـستی کشورهای مورد نظر فرستاده می‌شود. به دفاتر پُستی بین المللی ذیل پُستۀ مستقیم فضایی ارسال می‌گرد:

فرانسه، هالیند، پولیند، سویس، ایتالیا، بلژیک، جاپان، چین، اسلام آباد، دوحه، تایلیند، ایران، دوبی، کویت، تاشـکند، نیویارک، فرانکفورت، لندن، پراگ، مسکو، دهلی، کراچی، ترکیه، جده، سدنی و قاهره.

تبادلۀ پُست غیر مستقیم به شکل ترانزیت از طریق دفاتر پُستی کشورهایی‌که پُسته‌های مستقیم دریافت مـی‌نماینـد انجام می‌شود.

دفاتر بین المللی‌یی که بسته‌های پُستی صدوری را از فضا کشور ما به سایر ممالک ترانزیت می‌نمایند:

شماره	دفاتر پُستی ترانزیت کننده	کشورهای شامل ترانزیت
۱	نیویارک	به تمام کشورهای قارۀ امریکا به استثنای (کانادا و کیوبا)
۲	فرانکفورت	به کانادا و کیوبا و آن عده کشورهای که افغانستان به آن‌ها پُستۀ مستقیم ندارد.
۳	لندن	ایرلیند و ایسلیند.
۴	مسکو	به کشورهای سابق شوروی.
۵	هند	بوتان، سریلانکا، نیپال، تایوان، منگولیا، بنگله دیش و مالدیو.
۶	کراچی	اندونیزیا، سنگاپور، لاوس، کوریای شمالی، کوریای جنوبی، هانـگ کانـگ، برما، فلیپین، مالیزیا، کمبودیا و ویتنام.
۷	ترکیه	اسرائیل، اردن، سوریه، عراق، لبنان و فلسطین.
۸	عربستان	بحرین، عمان، یمن، عدن.
۹	سدنی	نیوزیلاند، پاپوانیو گینی، فیجی، جزایر سلمان و سلومون.
۱۰	قاهره	تمام کشورهای افریقایی.

توزیع پُست ورودی بین المللی

حین مواصلت پُستۀ فضایی بـه میـدان هـوایی کابـل بـه دفتـر مرکـزی انتقـال و بعـد از کـشودن و سـورت آمـادۀ توزیـع بـه مراجـع مربـوط آن مـی‌گـردد؛ یعنـی توزیـع در شـهر کابـل در عـین روز یـا روز بعـد الـی فاصـلۀ ۵۰ کیلـومتری، توزیـع روز سـوم بـه ولایـات الـی فاصـلۀ ۱۰۰ کیلـومتری و بـه روز چهـارم و پـنجم بـه ولـسوالی هـا صورت می‌گیرد.

درس بیست و دوم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**تیلفون و مبایل**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی به خدمات تیلفون و مبایل کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با اهمیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تیلفون و مبایل. ۲- اهمیت و مفهوم کلمهٔ تیلفون و مبایل را بیان نمایند. ۳- در مورد وارد شدن نخستین تیلفون به کشور معلومات دهند. ۴ چگونه‌گی فعالیت مبایل را توضیح نمایند. ۴- متیقن شوند که این جهان وسیع و پهناور با پیشرفت علم و تخنیک از نظر معلوماتی تبدیل به یک دهکدهٔ کوچک گردیده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر انواع تیلفون‌ها، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** روی تخته عنوان را نوشته، نقشهٔ جهان را پیش‌روی صنف نصب نموده و در آن توجه شاگردان را به وسعت جهان جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** مبایل چه سهولت‌ها را برای استفاده کننده‌گان خود فراهم نموده است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- این وسیله می‌تواند صداهای شما را به مناطق دور و نزدیک برسانند. ۲- کلمهٔ تیلفون از دو کلمه ترکیب شده است Tele به معنای فاصله و phone به معنای صدا می‌باشد. ۳- در زمان امارت حبیب الله خان در برج شمالی ارگ به کار انداخته شد. ۴- در زمان شاه امان الله خان توسط تلگراف کیبل با مراکز بزرگ بین المللی وصل شد. در سال ۱۳۲۲هـ ش.مخابرهٔ رادیویی بین کابل و پاریس برقرار گردید و از آن طریق به مراکز بین المللی ارتباطات قایم شد. ۵- در شیکاگوی ایالات متحدهٔ امریکا مورد استفاده قرار گرفته و با تاسیس کمپنی‌های افغان بیسیم و روشن در سال ۱۳۸۲هـ ش.تماس‌های تیلفونی در کشور ما مروج شده است. * شاگردان متوجه استند و آنچه را نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش‌کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید؛ بعد بپرسید: ۱- تیلفون چگونه وسیلهٔ ارتباطی است؟ ۲- کلمهٔ تیلفون را توضیح دهید. ۳- تیلفون چه وقت وارد کشور ما شده است؟ ۴- در زمان کدام شاه ارتباطات بین المللی تیلفونی برقرار گردید؟ ۵- مبایل در ابتداء در کدام کشور مورد استفاده قرار گرفته و از چه زمانی استفادهٔ آن در کشور ما مروج گردید است؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و تشریح کنید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه‌یی

با استفاده از تیلفون نیازمندی‌های اقتصادی، تجارتی و مشکلات روزمرهٔ مردم در اسرع وقت مرفوع شده می‌توانند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید

۱- در مورد تجارتی، از عرضه، تقاضا و نرخ اموال تجارتی در مارکیت‌ها و غیره امور به اسرع وقت آگاهی حاصل می‌شود.

جملات ذیل را تکمیل کنید:

۱- در کشور ما تیلفون نخستین بار در زمان حکومت امیر حبیب الله خان مورد استفاده قرار گرفت.

۲- کمپنی‌های بزرگ تیلفون مبایل کشور عبارت اند از: افغان بیسیم، M. T. N، اتصالات و روشن.

جواب صحیح را تشخیص نمایید.

۱- صحیح است.

۲ – غلط است.

معلومات اضافی برای معلم

سیستم جهانی تیلفون همراه یا مبایل را به‌نام (G.SM System for Mobile - یا Global) یاد می‌کنند. این سیستم به‌طور امتحانی در سال ۱۹۸۹ م. مورد آزمایش قرار گرفت و در سال ۱۹۹۲ م. در شهرهای بزرگ ، سرک‌ها و میدان‌های هوایی اروپا فعال ساخته شد.

موبایل به معیار جهانی به‌نام GSM یاد می‌شود و از دو بخش ترکیب یافته است: MS یا سیت موبایل و GSM یا سیستم دستگاه.

سیت مبایل از دو قسمت جداگانه تشکیل شده که به‌نام سیت مبایل و سیم کارت یاد می‌شود.

سیم کارت مبایل (SIM subscriber identification module) دارای قدرت ذخیرهٔ معلوماتی در مبایل می‌باشد.

SIM در تمام سیستم های GSM استعمال می‌شود، در سیم کارت SIM تمام معلومات، پیغام ها و شماره های تیلفون‌ها حفظ و نگهداری می‌شود. از نظر تکنالوژی سیم‌کارت SIM یک مایکروکمپیوتر کوچک است و آنچه راانجام می‌دهد که در پروگرام‌ها برایش ذخیره شده باشد.

. شبکهٔ رقابتی دیگر که توسط کمپنی مخابراتی امریکایی به‌نام Qualcomm به وجود امده به‌نام code Division Multiple Access CDMA یاد می‌گردد. عرضه کننده سیستم CDMA نیز توانستند سیم کارت های این سیستم مبایل را تهیه و عرضه نمایند. سیم کارت های CDMA به نام UIM Identification Re- Useable Module یاد می‌شود.که در سال ۲۰۰۲ م. در کشور چین تولید گردیده و در سراسر جهان قابل استفاده می‌باشد.

به طور خلاصه گفته می‌توانیم که در سیستم خدماتی مخابراتی بیسیم مبایل دو شبکهٔ مخابراتی وجود دارد که عبارت از M S I و CDMA می‌باشد.

درس بیست و سوم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**انترنت، ایمل و فکس**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	ازشاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنا یی با خدمات انترنت، ایمیل وفکس در کشور. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با خدمات انترنت، ایمیل و فکس. ۲- چگونه‌گی به وجود آمدن شبکهٔ انتر نیت را بیان کنند. ۳- مفهوم کلمهٔ انترنت را توضیح کنند. ۴- طریق ارسال ایمیل را تشریح کنند. ۵- چگونه‌گی استفاده از انتر نیت در مضمون جغرافیه را بیان کنند. ۶- چگونه‌گی خدمات فکس را بیان کنند. ۷- شاگردان متیقن شوند که انترنت منبع پر ارزش معلوماتی است و باید از آن استفادهٔ معقول شود.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر انواع کمپیوتر و فکس، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته و نشان دادن تصاویر مربوط به درس. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند** آیا می‌دانید! که از انترنت چه استفاده شده می‌تواند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید، بعد بپرسید: ۱- انترنت چگونه اختراع گردید؟ ۲- انتر نیت چه خدمات را انجام می‌دهد؟ ۳- ایمیل یا پُست الکترونیکی چیست؟ ۴- فکس چه خدمات مخابراتی را انجام می‌دهند؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسد و توضیح دهید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده تا هر گروه به صورت جداگانه راجع به مزایای انترنت، ایمیل و فکس بین هم بحث کنند. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. - غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. - فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهد. ۱- انترنت از منابع علمی اموزشی و پیوستن چندین رسانه به وجود آمده. که در سال ۱۹۹۰ م میلیون‌ها رسانه باهم پیوست شدند. ۲- وسیله بی مانند جهانی است که هر کس هر گونه معلومات از آن بدست آورده می‌تواند. ۳- ایمیل خط الکترونیکی است که از طریق انترنیت فرستاده می‌شود. ۴- نام دستگاهی است که در مدت چند ثانیه پیام‌های ارسالی و اسناد را به شکل نوشته در اختیار گیرنده می‌گذارد. * شاگردان متوجه استند آنچه را نمی‌دانند می پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. - جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: تمام معلومات مورد نیاز خویش را به سهولت در کمترین وقت به‌دست آورده می‌توانیم.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید

۱- نخستین بار انترنت در وزارت دفاع ایالات متحدهٔ امریکا غرض تبادلهٔ معلومات نظامی استفاده می‌گردید.

جملات ذیل را تکمیل کنید

۱- اصطلاح انترنت از دو کلمه انتر(Intar International) ونیت (Net Net work)ترکیب شده است. یا (International Net work connection).

۲- سایت‌های جغرافیایی عبارت اند از Yahoo، Google، MSN، Amazon. . . .

جواب‌های صحیح را تشخیص کنید.

۱- صحیح است.

۲- صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

انترنت: جهان وسیع معلوماتی است که سرحد را نمی‌شناسند، در هر ثانیه هزاران مواد معلوماتی در آن گنجانیده می‌شود، قابل تعجب اینست که این معلومات به چنین مهارت گنجانیده شده که در یک لحظه در هر گوشهٔ جهان قابل دسترس است. تمام معلومات در صفحهٔ به‌خصوصی انتر نیتی جابه‌جاشده، که هرکس راجع به یک صفحهٔ انترنتی معلومات داشته باشد، می‌تواند در یک لحظه صفحهٔ مورد نظر انتر نیتی را باز نماید و معلومات مورد نظر را به‌ست ارد.

اگر فردی راجع به صفحهٔ انت نتی معلومات هم نداشته باشد، به سایت جستجوی انترنت مراجعه می‌کند، این بخش انترنت تمام بخش‌های انترنتی را جستجو نموده و معلومات مورد نظر را نشان می‌دهند؛ یعنی به این سایت یک کلمه یا اصطلاح مورد نظر داده می‌شود و این سایت تمام انترنت را غرض دریافت این کلمه جستجو می‌کند و هر گونه معلومات دقیق که راجع به آن دریافت می‌کند روی صفحهٔ کمپیوتر نشان می‌دهد. در قطار این سایت‌ها یک سایت با قدرت به‌نام Google می‌باشد، اساس این سایت در سال ۱۹۸۸م. در ایالات متحدهٔ امریکا در پوهنتونford Stand توسط دو نفر محصل به نام Serfey Brin Larry page گذاشته شد. خدمات این ماشین به صفحه انترنتی WWW. google. com استفاده شده می‌توانند، سایت ذکر شده به زبان‌های متعدد معلومات داده می‌تواند و در تمام جهان به کار گرفته شده در کمتر از نیم ثانیه ملیاردها صفحات انترنتی راجستجو می‌کند و معلومات دقیق را به سؤال کننده می‌دهد Google در یک روز ۲۰۰ میلیون سؤال را جواب می‌دهد.

تاثیرات منفی کمپیوتر: کسانی‌که کمپیوتر استعمال می‌کنند باید به چشمان خویش استراحت مناسب دهند؛ یعنی آن‌عده افرادی‌که ۶ تا ۸ ساعت روی کمپیوتر کار می‌کنند، باید بعد از هر ساعت به چشمان خود استراحت مناسب دهند.

کسانی‌که زیاد کمپیوتر استعمال می‌کند، چشمان آن‌ها سرخ شده خارش می‌کند و در آن احساس خشکی پیدا می‌شود، در آن صورت باید بدانند که تأثیر منفی کمپیوتر را گرفته است. در حالت عادی چشم در یک دقیقه ۵ تا ۲۰ دفعه باز و بسته می‌شود؛ اما در مقابل کمپیو تر ۳۰ تا۴۰ دفعه باز و بسته می‌شود.

فکس

در حا ل حاضر فکس روش مصون، سریع و بسیار پرارزش انتقال اسناد، قراردادها، اخبار، دست نویس‌ها و تصاویر می‌باشد. استعمال فکس تا سال ۱۹۸۰ م. چندان معمول نبود؛ اما حالا بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است، ماشین فاکس از سکنر اپتیکی برای ثبت دیجیتل تصاویر روی کاغذ، یک پرینتر برای چاپ پیام‌ها و یک دستگاه تیلفون برای برقراری ارتباطات تشکیل شده است.

.

درس بیست وچهارم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**توزیع و تراکم نفوس**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنا یی با تراکم نفوس به روی کرۀ زمین. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با چگونه‌گی محاسبه نمودن تراکم نفوس در یک واحد مسکونی. ۲- آشنایی با عوامل مؤثر بر تمرکز نفوس در کشور و جهان. ۳- تأثیر اقلیمی، ساختمان اراضی، عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی را روی تمرکز نفوس بیان نمایند. ۴- علت پُرنفوس بودن مناطق جنوب شرق آسیا را توضیح کنند. ۵- علت پُرنفوس بودن مناطق صنعتی اروپا را بیان نمایند. ۶ علت پُرنفوس بودن مناطق شمال شرق ایالات متحده امریکا را تشریح کنند. ۷- شاگردان متیقن شوند که پُرنفوس بودن مناطق جهان وابسته به عوامل طبیعی اقتصادی و بشری می‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ نفوس جهان، تصاویر مناطق پُرنفوس، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پُرسی، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه**: روی تخته عنوان درس جدید را نوشته، در پیش روی صنف نقشۀ جهان را نصب و در آن توجه شاگردان را به مناطق پُرنفوس و کم نفوس جهان جلب نمایید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند** بیشترین نفوس کشورما درکدام مناطق متمرکز گردیده است و چرا؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید وبعد بپرسید: ۱- اصطلاح تراکم نفوس چه مفهوم دارد؟ ۲- شرایط اقلیمی روی تراکم نفوس چه تأثیر دارد؟ ۳- بیشترین نفوس در کدام مناطق جهان متمرکز گردیده است؟ ۴- کدام عوامل باعث تراکم بیشتر نفوس گردیده است؟ ۵- مناطق پُرنفوس جهان کدام‌ها هستند. چرا؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و توضیح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. - در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- تعداد افراد ساکن در یک واحد مسکونی می‌باشد. ۲- در مناطقی که هوای معتدل و باران کافی داشته باشد بیشترین نفوس؛ در مناطق سرد قطبی، مرطوب وگرم استوایی و در صحراهای گرم وخشک کمترین نفوس جابه‌جا شده است. ۳- در مناطق حاصل خیز زراعتی، سواحل دریاها، مناطق صنعتی و تجارتی بیشترین نفوس متمرکز گردید است. ۴- عوامل فزیکی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و بشری. ۵- شاگردان جواب می‌دهند. * شاگردان متوجه استند آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی

در مناطق حاصل خیز زراعتی، مراکز صنعتی، تجارتی و اداری کشور بیشترین نفوس متمرکز گردیده است.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- علت پُرنفوسی جنوب و جنوب شرق آسیا آب و هوای موسمی، شرایط خوب زراعتی و افزایش طبیعی نفوس می‌باشد.

۲- در شمال غرب اروپا در مناطق صنعتی، زراعتی، سواحل دریاها، بحیره‌ها و در بنادر تجارتی بیشترین نفوس متمرکز گردید اند.

۳- قارۀ امریکا، شمال شرق ایالات متحدۀ امریکا و جنوب شرق کانادا به علت فعالیت‌های تجارتی و صنعتی پُرنفوس شده است.

۴- پُرنفوس ترین کشورهای آسیایی چین، هند و اندونیزیا می‌باشند.

۴- به اثر عوارض طبیعی و عوامل اقلیمی، اقتصادی، سیاسی و بشری در تمام نقاط جهان نفوس مساویانه توزیع

۵- نگردیده است.

۶- در بخش عوامل سیاسی تشکیل مراکز اداری و توجه خاص به تطبیق پلان انکشافی و اقتصادی مهم می‌باشد.
۷- سرزمین‌های دور افتاده، که راه‌های حمل و نقل و سایل ارتباطی ندارند، مردم در آن‌ها به شکل پراکنده **ز**نده‌گی می‌کنند. قسمت‌های داخلی قاره‌ها که از سواحل دریاها و ابحار دورتر واقع اند و امکانات تجارتی محدود دارند کمتر نفوس را به خود جلب نموده اند.

جواب صحیح را انتخاب کنید:

۱- جواب الف صحیح است.

۲- جواب ج صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

طوری‌که در نقشهٔ نفوس جهان دیده می‌شود، در بعضی نقاط جهان تمرکز نفوس بسیار متراکم بوده، در حالی‌که در نقاط دیگر نفوس به شکل پراکنده و حتی در بعضی نقاط هیچ نفوس وجود ندارد. بدین اساس بعضی عوامل باعث ترک نفوس در یک ناحیه می‌گردد که در اثر آن باشنده‌گان محل مجبور به مهاجرت از آن ناحیه می‌شوند و عوامل دیگری نیز هستند که باعث تشویق و جذب نفوس یا سبب جلب بیشتر مهاجرین خارجی به یک سرزمین می‌گردد.
جذب و دفع نفوس در یک ناحیه مربوط به دو عامل طبیعی و بشری می‌باشد:

عومل طبیعی مهاجرت نفوس

الف – عوامل طبیعی

۱- آب و هوا: انسان‌ها به‌طور طبیعی در نواحیی که آب و هوای آن بسیار سرد و یا بسیار گرم باشد کمتر و یا هیچ زنده‌گی نمی‌کنند و همچنین هوای بسیار مرطوب و خشک را نیز خوش ندارد.

۲- **جنگلات**: در جنگلات انبوه به ندرت مسکن دایمی دیده می‌شود و در مناطق که زمین آن برای زراعت نباتات مساعد نباشد نیز نفوس کمتر زنده‌گی می‌کنند.

۳- **منابع طبیعی**: در مناطقی که در آن ذخایر آب، منابع انرژی و معادن کم باشد، امکان توسعهٔ صنایع و ایجاد مشاغل نیز کمتر می‌باشد و نفوس کمتر جذب می‌گردد.

ب – **عوامل بشری**: نواحی دورافتاده که به وسایل حمل و نقل و ارتباطات دسترسی ندارند، نفوس کمتر یا متفرق یا متمرکز گردیده، نواحی داخل قاره‌ها نیز که از سواحل بحیره‌ها و اقیانوس‌ها دور استند نسبت به سواحل نفوس کمتر دارند.

ج- **عوامل اقتصادی:** در یک ناحیه نبود سرمایه یا سطح پایین مهارت‌ها است.

د- **عوامل سیاسی**: تصامیم حکومات در طرح پلان‌های انکشافی، ایجاد مشاغل و امکانات صحی توجه لازم نداشته باشد بر تراکم نفوس اثر می‌گذارد.

عوامل جذب نفوس:

الف- عوامل طبیعی:

- منابع طبیعی از قبیل موجودیت معادن، ذخایر آب و انرژی باعث جلب بیشتر نفوس می‌گردد.
- خاک‌های حاصلخیز و آب و هوایی مساعد برای کشت و زراعت نیز از جمله عوامل جذب نفوس می‌باشد.

ب- عوامل بشری:

- وسایل حمل و نقل و ارتباط مناسب بین مناطق، وجود سرمایه و تکنالوژی برای ایجاد صنایع و مشاغل.
- سرمایه گذاری دولتی و خصوصِی، پلان‌های ایجاد شهرهای جدید، مراکز خدماتی، صحی و غیره امکانات باعث جلب نفوس بیشتر می گردد.

درس بیست و پنجم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**مشکلات افزایش و کمبود نفوس در جهان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی با چگونه‌گی افزایش نفوس در جهان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با علت‌های افزایش نفوس در جهان. ۲- آشنایی با افزایش طبیعی نفوس در جهان. ۳- علل افزایش نفوس را توضیح نمایند. ۴- علل افزایش طبیعی نفوس را بیان کنند. ۵- علل افزایش محدود طبیعی نفوس را درکشورهای پیشرفتهٔ جهان تشریح کنند. ۶- علل افزایش بیشتر طبیعی نفوس را درکشورهای رو به انکشاف جهان توضیح دهند. ۷- علل افزایش میخانیکی نفوس را واضح سازند. ۸- شاگردان متیقن شوند که افزایش بی حد نفوس باعث مشکلات زیاد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در کشورهای جهان می‌گردد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ نفوس جهان، چارت‌های افزایش نفوس، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته و نصب چارت افزایش نفوس در پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به افزایش نفوس در سال‌های مختلف در جهان. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند** آیا مفهوم اصطلاح انفجار نفوس جهان را می‌دانید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- در کشور های‌که تولدات بیشتر از وفیات باشد، افزایش نفوس صورت گرفته است. ۲- نتیجه افزایش تولدات و تقلیل در وفیات می‌باشد. ۳- عوامل اجتماعی، عوامل اقتصادی و کلتوری به خصوص طب وقایوی و معالجوی. ۴- به علت افزایش نفوس شهری، جلب زنان به کارهای اجتماعی. ۵- سطح پایین رشد اقتصادی، زراعت عقب مانده، بیسوادی، بهبود حفظ الصحه، فرهنگ عنعنوی و تابعیت زنان از مردان. ۶- عبارت است از افزایش طبیعی نفوس جمع مهاجرت‌ها از خارج به داخل کشور. - شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کند. - جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- افزایش نفوس چیست؟ ۲- افزایش طبیعی نفوس چیست؟ ۳- کدام عوامل باعث افزایش طبیعی نفوس می‌گردد؟ ۴- چرا درکشورهای پیشرفته افزایش طبیعی نفوس کمتر است؟ ۵- افزایش طبیعی نفوس در کشورهای روبه انکشاف چرا نسبت به کشورهای پیشرفته بیشتر است؟ ۶- افزایش میخانیکی نفوس چیست؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسد و درس را با استفاده نقشهٔ نفوس جهان توضیح نماید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهد. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده و برای هر گروه موضوع بحث را طبق رهنمایی متن کتاب هدایت دهید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه یی: افزایش بیش از حد نفوس که دراین اواخر صورت گرفته به‌نام انفجار نفوس یاد می‌شود.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید

۱- افزایش سریع طبیعی نفوس در کشورهای روبه انکشاف معلول سطح پایین رشد اقتصادی، زراعت عقب مانده، بیسوادی، بهبود حفظ الصحه، فرهنگ عنعنوی می باشد.

۲- افزایش بطی طبیعی نفوس در کشورهای پیشرفته معلول افزایش نفوس شهری و جلب زنان به امور جتماعی می‌باشد.

۳- علت رشد اضافی نفوس عبارت از افزایش طبیعی نفوس و مهاجرت‌ها از خارج به داخل کشور.

۴- اصطلاح نفوس اضافی وقتی استعمال می‌شود که در یـک منطقـه کـه از امکانـات منـابع موجـود بیـشتر نفـوس سکونت داشته باشد.

۵- رشد طبیعی نفوس در ترکیب سنی جامعه تأثیر زیاد دارد. در کشورهای رو بـه انکـشاف بـه اثـر افـزایش سـریع طبیعی نفوس در هر صد نفر بیشتر نفوس (۰- ۱۵ساله) می‌باشد، یعنـی ایـن کـشورها بـه نفـوس جـوان رو بـه رو استند.

۶- در کشورهای پیشرفته به سبب بطی بودن رشد طبیعی نفوس فیصدی نفوس فعال بیشتر می‌باشد، ولی نفوس بـه تدریج به طرف کهن سالی می‌رود.

معلومات اضافی برای معلم

رشد نفوس

یکی از مشخصه‌های بارز نفوس، رشد آن می‌باشد، نفوس جهان از زمان‌های قدیم تا اکنون ، در حـال افـزایش بـوده است. افزایش نفوس هرکشور در صد نفر نسبت به اندازه سال گذشته را رشد سالانه نفوس آن کشور می‌گویند.

رشد نفوس سالانۀ کشورما ۲/۰۳ فیصد است، در بعضی کشورهای صنعتی کوشـش بـه عمـل آمـده اسـت تـا رشـد نفـوس را معادل به (صفر) نگهداری کنند یعنی نفوس خود را ثابت نگهدارند. (رشد نفوس صفر تنها داشتن دو طفل است)

افزایش نفوس در کشورهای جهان:

- افزایش کمتر از ۱ ٪ در سال اندازه رشد کمتر نفوس را نشان می‌دهد.
- افزایش ۲ ٪ در سال اندازه رشد متوسط نفوس را نشان می‌دهد.
- افزایش۳ ٪ در سال اندازۀ رشد بیشتر نفوس را نشان می‌دهد.
- افزایش با لاتر از ۳ ٪ اندازۀ رشد خیلی زیاد نفوس را نشان می‌دهد.

چطور می‌توانید رشد نفوس به هزار نفر را به فیصد تبدیل نمایید؟

طور مثال: در کشور برازیل رشد نفوس در هر هزار نفر ۱۸ نفرمی باشد، این رقم را به فیصدی محاسبه کنید.

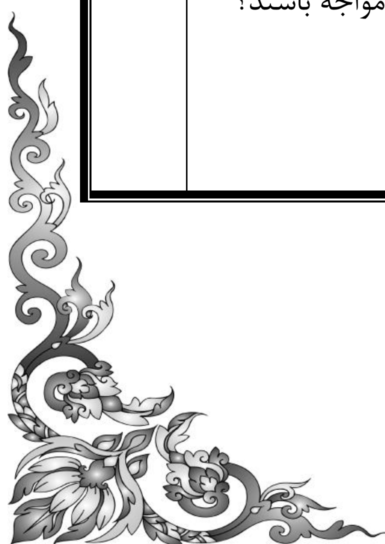
۱۸ ۱۰۰۰

x ۱۰۰

$$X= \frac{۱۸ \times ۱۰۰}{۱۰۰۰} =۱،۸$$

درس بیست وششم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**مشکلات وکمبود نفوس فعال اقتصادی در بعضی کشورهای جهان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنا یی با مشکلات وکمبود نفوس فعال اقتصادی در بعضی کشورهای جهان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با مشکلات کمبود نفوس فعال اقتصادی در کشورهای جهان. ۲- راه حل‌های کمبود نفوس در کشورهای جهان را توضیح نمایند. ۳- نظریه مالتوس را راجع به افزایش نفوس در جهان تشریح کنند. ۴- مشکلات ناشی از افزایش و کمبود نفوس را بیان کنند. ۵- شاگردان متیقن شوند که پلان‌های انکشاف اقتصادی باید متناسب به افزایش نفوس باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ نفوس جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه :** نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشه نفوس جهان در پیش روی صنف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا درجهان کشورهای هم هستند که به کمبود قوای بشری مواجه باشند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. - سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- کنترول نفوس در کدام کشورها ی جهان مفید است؟ ۲- کشورهای‌که با کمبود قوای بشری مواجه اند، چه مشکلات خواهند داشت؟ ۳- کشورهای‌که به کمبود قوای بشری مواجه اند، چگونه می‌توانند این مشکل را رفع نمایند؟ ۴- مالتوس عالم جامعه شناسی در مورد افزایش نفوس چه نظر داشت؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ نفوس درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- در کشورهای‌که در آن نفوس اضافی موجود باشد کنترول آن مفید است. ۲- به اثر کاهش تولدات نفوس بزرگ‌سالان و متقاعدین افزایش می‌یابد. در نتیجه صنایع به کمبود قوای بشری رو بروشده و انکشاف صنایع محدود می‌شود. ۳- از طریق تشویق تولدات و جلب مهاجرت‌های خارجی. ۴- منابع کره زمین محدود است باید تولدات از طریق محدود ساختن خانواده‌ها کنترول شود. * شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کنند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی

در کشورهای پیشرفته تولدات و وفیات تقریباً باهم متناسب هستند. در این کشورها افراد بزرگ سال بیشتر می‌باشند، بناءً به کمبود قوای بشری مواجه اند، مانند کشورهای آلمان، فرانسه، انگلستان. . .

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- کشورهای روبه انکشاف به سبب افزایش تولدات و تقلیل وفیات دارای نفوس اضافی می‌باشد. باید از طریق کنترول نفوس آن‌را محدود سازند.

۲- محدود ساختن خانواده‌ها باعث جلوگیری از نفوس اضافی می‌گردد.

۳- محدود ساختن نفوس در کشورهای مفید هستند که به نفوس اضافی مواجه اند.

۴- کشورهای‌که به کمبود قوای بشری مواجه اند، با کنترول خانواده‌ها مخالف هستند تولدات را با دادن امتیازات تشویق می‌کنند.

معلومات اضافی برای معلم

تعیین مناسب ترین تعداد نفوس برای یک کشور در زمان معین به عوامل مختلف اقتصادی و اجتماعی بسته‌گی دارد؛ اما منابع طبیعی یکی از عوامل اساسی در تعیین حد متناسب نفوس می‌باشد، بنا براین حد متناسب نفوس عبارت است از تعادل ممکن بین منابع طبیعی و تعداد نفوس یک کشور.

نفوس زیاد نیاز بیشتر به منابع طبیعی دارد. اما با وجود منابع کافی اگر در یک کشور مدیریت و استفاده از آن بصورت مناسب و علمی صورت نگیرد، نیازمندی‌های این نفوس مناسب را نیز پوره کرده نمی‌تواند.

انفجار نفوس

قرار احصایه‌های نشر شده در یک دقیقه در جهان به‌طور اوسط ۱۷۰ نفر تولد می‌شود، پس در ۲۴ ساعت باید برای ۲۴۵۰۰۰ نفر تولد شده غذا، مسکن، تعلیم و تربیه و به سایر نیازمندی‌ها ی شان امکانات تأمین گردد.

نفوس جهان در گذشته‌ها برای دوره‌های طولانی ثابت بود، مردم به اثر عوامل چون قحطی، کمبود غذا، جنگ ها، بیماری‌های ساری مثل طاعون، وبا. . . جان خودرا از دست می‌داد و بسیاری از کودکان بعد از تولد می‌مردند؛ اما پس از انقلاب صنعتی با پیشرفت طب وقایوی و معالجوی، پیشرفت طریقه‌های زراعتی، افزایش غذا، پیشرفت امکانات حمل و نقل و ارتباطات، اندازه وفیات کاهش یافته و نفوس جهان چند برابر گردید. که این افزایش بیش از حد نفوس به‌نام انفجار نفوس یاد می‌شود.

درس بیست و هفتم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**مهاجرت‌ها و عوامل آن**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنا یی با علل وعو امل مهاجرت‌ها. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با علت و انواع مهاجرت‌ها در جهان. ۲- مهاجر را تعریف کنند. ۳- انواع مهاجرت‌ها را توضیح نمایند. ۴- علل و عوامل مهاجرت‌ها را تشریح کنند. ۵- شاگردان متیقن شوند که مهاجرت‌ها بنا بر عوامل مختلف صورت می‌گیرد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ مهاجرت‌های جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** روی تخته عنوان درس جدید را نوشته و توجه شاگردان را به نقشۀ مهاجرت‌های جهانی و تصویر مهاجرت‌های دسته جمعی درمتن کتاب درسی جلب نماید. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** چرا افغان‌ها مجبور به مهاجرت به نقاط مختلف جهان گردیده اند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- مهاجر را معرفی نمایید. ۲- مهاجرت‌های داخلی و خارجی از هم چه تفاوت دارد؟ ۳- کدام مهاجرت‌ها اختیاری و کدام مهاجرت‌ها اجباری اند؟ ۴- مهاجرت‌های دایمی کدام اند؟ ۵- علل اصلی مهاجرت‌ها کدام‌ها اند؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ مهاجرت‌های جهان درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند. ۱- مهاجر کسی است که مسکن و جای بودو باش را تغیر داده و از یک واحد اداری به واحد دیگر اداری نقل مکان کند. ۲- آن‌های که درداخل کشور به شهرها یا مناطق صنعتی و زراعتی نقل مکان میکند به‌نام مهاجرت داخلی و آن‌های که از سرحدات بین المللی می‌گذرند به نام مهاجرت خارجی یادمی شود. ۳- آن‌های‌که به رضا و رغبت خود مهاجرت می‌کنند اختیاری وآن‌های‌که به اثر جنگ‌های سیاسی و مذهبی مهاجر می‌شوند اجباری هستند. ۴- مهاجرین که اراده بازگشت به محل بودو باش اصلی را ندارند. ۵- عوامل طبیعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی می‌باشند. * شاگردان متوجه استند آنچه را نمی‌دانند می پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به شکل مقایسوی به هم‌صنفان بیان می‌کنند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: مهاجرت افغان‌ها عموماً جنبه سیاسی و اقتصادی دارد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جملات ذیل را تکمیل نمایید.

۱- مهاجرت کوچی‌های کشور از نوع مهاجرت مؤقتی، اختیاری و داخلی می‌باشند.

۲- مهاجرت‌های فلسطینی‌ها به کشورهای اردن، لبنان ودیگر کشورها از نوع مهاجرت سیاسی و اجباری می‌باشند.

مختصراً جواب دهید

۱- عوامل طبیعی از قبیل کم شدن آب، نامطلوب شدن اقلیم، حاصلات کم شدن زمین (خشک سالی) و آفات طبیعی از قبیل زلزله، سیلاب، طوفان‌ها ۰۰۰سبب مهاجرت می‌گردد.

۲- درکشورهای روبه انکشاف تفاوت زیاد بین شرایط زنده‌گی دهات وشهرها موجود می‌باشد، در حالی‌که در کشورهای پیشرفته این تفاوت‌ها از بین رفته و یا کم شده است. بناءً در کشورهای روبه انکشاف مردم از دهات به

شهرها و درکشورهای پیشرفته از شهرها به دهات مهاجرت می‌کند برای این‌که از هوایی صاف، پاک و محیط سالم و آرام استفاده کنند.
۳- مهاجرت‌های اقتصادی انواع مختلف دارد؛ مانند: مهاجرت‌ها از دهات به شهر ها، مهاجرت به پروژه‌های آبیاری جدید، به مناطق صنعتی، استخراج معادن و فعالیت‌های تجارتی و بر خلاف آن نیز باعث مهاجرت می‌گردد.
۴- اصطلاح مهاجرت‌های سیاسی برای پناهنده‌گان سیاسی استعمال می‌شود، بنابر عوامل مختلف از قبیل جنگ، تعقیب، پیگیری سیاسی، عقاید مذهبی، تعلقات به گروه‌های اجتماعی و اقلیت‌های قومی صورت می‌گیرد.
۵- کنوانشن اپریل ۱۹۷۱م پناهنده را چنین تعریف می‌کند: اصطلاح پناهنده به کسی اطلاق می‌شود، که در کشور اصلی اش بنابر فعالیت عقیدتی، جنس، نژاد، زبان، ملیت و قوم مورد پیگرد و تعقیب قرار گرفته باشد.

معلومات اضافی برای معلم

مهاجر عبارت است از جابجاشدن مردم از جای به جای دیگر به منظور کار و زنده‌گی بهتر و یا به معنای تغیر محل سکونت است.

علل مهاجرت چیست: مردم همیشه در یک جای ساکن نیستند و گاهی از مکانی به مکان دیگر مهاجر می‌شوند. این نقل مکان ممکن مدت کوتا ه یا به طور دایم صورت گیرد.

- مهاجرت‌های بین المللی: که به معنای مهاجرت از یک کشور به کشور دیگر است. این مهاجرت‌ها علت‌های گوناگون دارند، به این اساس مهاجرت‌ها را می‌توان به دو دسته: مهاجرت‌های اختیاری و مهاجرت‌های اجباری تقسیم کرد.

۱- مهاجرت‌های اختیاری: به معنای مهاجرت نمودن در جستجوی شرایط زنده‌گی بهتر است. شخص مهاجر آن‌را داوطلبانه می‌پذیرد. از وطن جدا می‌شود و زنده‌گی غربت را می‌گزینند، این نوع مهاجرت‌ها انگیزهٔ اقتصادی دارد و در بسیاری کشورهای آسیای، اروپایی و امریکایی رایج است.

نوع دیگر این مهاجرت‌ها به منظور بهره برداری زمین‌های زراعتی جدید، به مراکز استخراج معادن و مراکز صنعتی می‌باشد. درطول تاریخ از این مهاجرت‌ها زیاد صورت گرفته است ؛ مانند: مهاجرت‌ها به ایالات متحده امریکا، کانادا، استراالیا. . . و بخش از رشد اقتصادی این کشورها مرهون این مهاجرت‌ها است و برخی از کشورها این مهاجرین را حالا نیز می‌پذیرند.

گسترش تجارت بین نواحی گونا گون جهان نیز عوامل از مهاجرت داوطلبانه است، این نوع مهاجرت از طریق دوستان شان و یا در نتیجه سفرها به این مناطق تشویق می‌شوند، مانند مهاجرت انگلیس‌ها به هانکانگ. . .

مهاجرت در سن پیری: بسیاری از افراد متقاعد در جستجوی مناطق آرام و آب و هوای دلپذیر است. به محیط دلخواه خود می‌رود، گاهی این تراکم به حدی است که چهره شهر را از نظر نفوس تغیر می‌دهد، مثل شهرهای جنوب فرانسه در کنار بحیره مدیترانه.

۲- مهاجرت اجباری: مهاجرینی که مجبوراً ترک وطن نموده باشد؛ مانند: مهاجرت‌های سیاسی، جنگ‌های داخلی و افات طبیعی. . .

طبق قوانین وضع شده در کنفرانس (بر رسی وضع آواره گان) در سال ۱۹۵۱م، پنا هنده به کسی گفته می‌شود که باوجود رعایت موازین قانونی ومقرارات تنها به اساس انگیزه‌های نژادی، مذهبی، ملیت و یاداشتن عقاید سیاسی مورد آزار و اذیت قرار گرفته و کشور خودرا ترک کند؛ اما مهاجرت به علل دیگر نیز صورت می‌گیرد. برای مثال مهاجرین (محیط زیستی) کسانی هستند که کمبود زمین و خشک‌سالی یا سیاست‌های اقتصادی تحمیلی آن‌ها را وادار به مهاجرت می‌کند. کمیسون عالی پنا هنده گان وابسته به سازمان ملل (آنکر) مسؤولیت تضمین امنیت آواره‌گان را دارد وکمک به دولت‌های کشورهای که این اشخاص را در خود پناه داده اند، از وظایف این سازمان می‌باشد.

درس بیست و هشتم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**مشکلات مهاجرتهای جهانی و عواقب آن**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** اشنایی به مشکلات مهاجرت‌ها در جهان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به مشکلات ناشی از مهاجرت‌های بین المللی در جهان. ۲- آشنایی به عوامل عمده مهاجرت‌های بین المللی. ۳- علت مهاجرت‌ها را توضیح نمایند. ۴- مشکلات ناشی از مهاجرت‌های بین المللی راتشریح کند. ۵- علت اساسی مهاجرت‌ها را از کشورهای روبه انکشاف، به کشورهای پیشرفته توضیح دهند. ۶- علل پذیرش مهاجرین قانونی را در بعضی کشورهای جهان بیان نمایید. ۷- شاگردان متیقن شوند که مهاجرت‌ها نیز مشکلات را برای کشورهای میزبان به وجود می‌آورد، که مانع ورود مهاجرین غیر قانونی می‌گردد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ مهاجرت‌های جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه :** نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشهٔ مهاجرت‌های بین المللی جهان و تصویر مهاجرت‌های دسته جمعی در پیش روی صنف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** چرا تعدادی از مردم کشورهای روبه انکشاف علاقه مند مهاجرت از کشور شان می‌باشند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، می‌پرسد. ۱- کدام عوامل عمده سبب مهاجرت به خارج از کشور می‌گردد؟ ۲- مهاجرت‌های بین المللی از چه زمانی آغاز گردیده؟ ۳- چرا کانگرس ایالات متحده امریکا مقررهٔ را در مقابل ورود مهاجرین وضع کرده بود؟ ۴- حالا بیشترین مهاجرت‌ها از کدام کشورها ی جهان صورت می‌گیرد؟ ۵- آیا کشورهای هم در جهان هستند که مهاجرین را از راه قانونی بپذیرند؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ مهاجرت‌های بین المللی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت ورهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند: ۱- عوامل نامساعد در کشور اصلی و دیگر عوامل جذب کننده مهاجرین درکشورهای خارجی. ۲- بعد از اکتشافات جغرافیایی که قارهٔهای امریکا و اوقیانوسیه به سبب مهاجرت‌ها پر نفوس گردید. ۳- ازین‌که بر تعداد مهاجرین کنترول داشته باشند ۴- حالا بیشترین مهاجرت‌ها از کشورهای روبه انکشاف صورت می‌گیرد. ۵- بعضی از کشورهای پیشرفته به اثر کنترول رشد طبیعی نفوس به کمبود قوای بشری مواجه اند؛ مانند: المان، فرانسه. . . وغیره از راه قانونی مهاجرین می‌پذیرند. * شاگردان متوجه استند آنچه را نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کنند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

عوامل نامساعد (جنگ ها، قحطی، بیکاری ۰۰۰) در کشور و شرایط جذب مهاجرت‌ها (کار، مزد خوب ۰۰۰) در کشورهای خارجی می‌باشند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصر اً جواب دهید

۱- عوامل جذب مهاجرین عبارت است از کم بودن نفوس یک ساحه، آب و هوای معتدل، منابع زیر زمینی فراوان کار و مزد بیشتر است.

۲- عوامل دفع مهاجرین از قبیل عوامل طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی می‌باشد.

۳- قارۀ امریکا، اقیانوسیه. . .

۴- غرض جلوگیری مهاجرت‌های بی‌حد نژاد زرد پوستان کانگرس ایالات متحده امریکا مقررۀ را به تصویب رسانید. که بعداً این مقرره در مقابل تمام مهاجرین خارجی تطبیق گردید.

۵- عوامل اقتصادی وسیاسی باعث مهاجرت مردم از کشورهای روبه انکشاف به کشورهای پیشرفته جهان می‌گردد.

۶ – آن عده مهاجرین که باداشتن مدارک قانونی وارد یک کشور می‌گردند دارای پاسپورت و ویزه می‌باشند. مهاجرین قانونی و آن‌های‌که بدون مجوز رسمی به طور قاچاق داخل یک کشور می‌گردند به‌نام مهاجرین غیر قانونی یاد می‌شوند.

معلومات اضافی برای معلم

قوانین مهاجرت راونشتین

دلایل مشوق مهاجرت‌ها که جورج راونشتین آن‌را طرح کرده است، قرار ذیل است.

۱- بیشتر مهاجرین به نقاط نزدیک مهاجرت می‌کنند.

۲- مهاجرین مرحلهٔ به مرحلهٔ پیش می‌روند، به این ترتیب جای این مهاجرین به وسیله مهاجرین‌که از نقاط دیگر آمده پر می‌شود.

۳- مهاجرین‌که به نقاط دورتر مهاجرت می‌کنند معمولاً شهرهای بزرگ را برای زنده‌گی انتخاب می‌کنند.

۴- نفوس شهری کمتر نسبت به دهاتی مهاجرت می‌کنند.

۵- زنان به مناطق نزدیک مهاجرت می‌کنند و مردان نقاط دور را انتخاب می‌کنند.

۶- بیشتر مهاجران افراد بالغ و جوان می‌باشند.

۷- شهرهای بزرگ از طریق مهاجرت‌ها رشد می‌کنند، نه از طریق افزایش طبیعی نفوس.

۸- حجم مهاجرت‌ها با توسعه حمل ونقل و وضعیت اقتصادی افزایش می‌یابد.

۹- جهت اصلی جریان مهاجرت از دهات به سوی شهرهای بزرگ است.

۱۰- دلیل اصلی مهاجرت اقتصادی است.

نفوس ساکن Stationary population

نفوس که از آن مهاجرت صورت نمی‌گیرد و ضریب تولدات و وفیات در سال باهم برابر اند. بناءً ضریب رشد آن معادل صفر است.

درس بیست ونهم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	نژادها	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	ازشاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی با نژادهای جهان **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به نژادهای مختلف جهان. ۲- اصطلاح نژاد را تعریف نمایند. ۳- خصوصیات چهرهٔ نژادهای سفید، زرد و سیاه را بیان کنند. ۴- خصوصیات نژاد سرخ پوستان را تشریح نمایند. ۵- چگو نه‌گی به وجود آمدن خصوصیات نژادی را توضیح دهند. ۶- متیقن شوند که همه نژادها ی بشری بر یک دیگر برتری نداشته همه دارای ذکاوت و حقوق مساوی هستند.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ طبیعی جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف		وقت
	فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.	۵ دقیقه
	خلق کردن انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشهٔ طبیعی جهان در پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به مناطق بودوباش نژادهای مختلف جهان. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** به نظر شما کدام عوامل در به وجود آمدن نژادها ی مختلف مؤثر اند؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعه خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید. ۱- نژاد را تعریف نمایید. ۲- چند نوع نژاد را می‌شناسید؟ ۳- خصوصیات نژادی سفید پوستان را تشریح نمایید. ۴- خصوصیات نژادی زرد پوستان را بیان نمایید. ۵- خصوصیات نژادی سیاه پوستان را واضح سازید. ۶- نژاد مختلط چگونه به وجود آمده است؟ ۷- خصوصیات نژاد سرخ چگونه است؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ طبیعی جهان درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند. ۱- گروه از افراد هستند که از نظر چهره ظاهری، جلدی و ارثی دارای خصوصیات مشترک اند. ۲- نژاد سفید یا اروپایی، زرد مغولی وسیاه استوایی. ۳- قد بلند، پوست سفید، بینی بلند، موهای سیاه و شکل مخصوص چشم باز دارد. ۴- قد کوتاه نسبتاً چاق، پوست زردگونه، موی سیاه و صاف ریش کم، سرمدور، چشم بادامی و بینی کوتاه دارد. ۵- پوست سیاه مایل به نسواری، بینی پهن، موی‌های مجعد و لب ضخیم دارد. ۶- درنتیجه مهاجرت‌ها و ازواج در بین نژادهای مختلف به وجود امده است. ۷- سرخ پوستان اصلاً از نژاد زرد پوست هستند، از روی عقیدهٔ مذهبی سر و روی خودرا خینه می‌کند. * شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

نژادها به اثر شرایط گوناگون محیط طبیعی، اقلیمی و مواد غذایی، که روی زنده‌گی بشر تاثیر نموده به وجود آمده است.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- سیاه پوستان دارای پوست سیاه مایل به نصواری، بینی پهن، موهای مجعد و لب‌های ضخیم اند.

۲- سرخ پوستان اصلاً جز نژاد زرد پوست هستند، که از طریق آبنا بیرنگ از شرق آسیا مهاجرت نموده اند.

جواب صحیح را مشخص کنید:

۱- غلط است.

۲- صحیح است.

۳- صحیح است.

جملات ذیل را تکمیل کنید.

۱- نژاد مختلط به اثر ازدواج دو نژاد مختلف؛ مانند مولات و زامبوس به وجود امده است.

۲- در قانون اساسی در فصل دوم در مادهٔ ۲۲ هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان را ممنوع قرار داده است.

معلومات اضافی برای معلم

اپارتاید: به معنای از هم جدا بودن و منظور ازسیاست اپارتاید، جدا کردن نژادها و جلوگیری از وحدت بین سفید پوستان و غیر سفید پوستان است.

از سال ۱۹۴۸م. در کشورافرایقای جنوبی قوانین و مقررات زیادی برای تحکیم مو قعیت سفید پوستان و محروم ساختن سیاه پوستان از حقوق اساسی خود وضع شد.

به اساس سیاست اپارتاید، مردم این کشور به چهار گروه نژادی شامل سیاه پوستان، سفید پوستان، دو رگه‌ها و آسیایی‌ها تقسیم شده بود.

این چهار گروه از نظر محل سکونت، شفاخانه ها، مکاتب و بسیاری از اماکن دیگر از هم جدا بودند. سیاها حق نداشتند که در مناطق سفید نشین زمین داشته باشند یا به فعالیت اقتصادی بپردازند. در طول ده‌ها سال، سهولت‌ها و خدمات اجتماعی چون سینما، پارک‌ها، کتابخانه ها، حمام ها، سواحل دریاها و حتی گورستان‌ها تحت مقررا ت اپارتاید بودند و تا ۱۹۸۵م. ازدواج‌های سیاهان وسفیدان ممنوع بود، به دلیل این شرایط سخت و مقررات وحشتناک، میلیون‌ها سیاه پوست نا چار شدند از مناطق سفید پوست نشین به مناطق خشک و سوزان بی آب و علف و فقیری به‌نام هوم لند Home land به وسیله حکومت‌های سیاه پوست اداره می‌شدند کوچ کنند. هدف دولت سفید پوست از ایجاد این مناطق، متمرکز کردن سیاهان در یک محدوده مشخص جهت کنترول شورش‌های آنان علیه سفید پوستان بود. ۷۰ در صد درآمد ملی کشور به سفید پوستان اختصاص داشت. که تنها ۲۰ ٪ نفوس را تشکیل می‌داد.

سیاه پوستان طی ده‌ها سال به مبارزه علیه سیاست اپارتاید پرداختند، اولین بار ۱۹۶۰م. عده زیادی مظاهره کننده گان در شهر کوچک شارپویل Sharpevil در مقابل قرارگاه پولیس جمع شدند که در نتیجه تعداد زیادی کشته و زخمی شدند، پس ازآن نیز جنبش اعتراضی سیاه پوستان برای تشکیل شورای ملی ادامه داشت.

این شورا درسال ۱۹۶۱. م. حقوق دان سیاه پوست به‌نام نلسون ماندیلا را به رهبری گزید، وی درسال۱۹۶۲م. دستگیر و ۲۸سال را در زندان به سر برد. در زمان ریاست جمهوری دکلرک از زندان آزاد شد. کشور افریقای جنوبی به دلیل سیاست‌های تبعیض نژادی، سال‌ها از طرف سازمان ملل متحد و مجمع جهانی تحریم و محکوم شد. سر انجام در سال ۱۹۹۴م. با برگزاری اولین انتخابات بدون تبعیض نژادی در افریقای جنوبی، پس از سه قرن حاکمیت سفید پوستان بر این کشور، یک حکومت مردمی رویکار آمد و سازمان ملل متحد به تحریم خود علیه این کشور پایان داد.

درس سی وم

وقت: یک ساعت درسی

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">تقسیمات جغرافیایی نژادها.</td></tr>
<tr><td>اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)</td><td colspan="2">- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف عمومی: آشنایی با تقسیم جغرافیایی نژادها در قاره‌های جهان.
اهداف خصوصی
۱- آشنایی باتمرکز نژادها مختلف در قاره‌های جهان.
۲- نژادهای عمده قارهٔ آسیا را معرفی نمایند.
۳- نژادهای قارهٔ اروپا را با محل تمرکز آن توضیح دهند.
۴- گروه‌های نژادی سیاه و سفید قارهٔ افریقا را تشریح دهند.
۵- گروه‌های نژادی قاره‌های امریکا و اقیانوسیه را معرفی کنند.
۶- متیقن شوند که تمام نژادهای مسکون هر قاره دارای حقوق و و جایب مساوی هستند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های پیشنهادی تدریس</td><td colspan="2">تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">نقشهٔ تمرکز نژادی‌های مختلف قاره‌های جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">کتبی، شفاهی و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های تدریس وآموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.
خلق کردن انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشهٔ تمرکز نژادهای مختلف در پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به مناطق بودوباش نژادهای مختلف جهان.
طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.
به نظر شما اکثریت نفوس قارهٔ آسیا را کدام نژادها تشکیل داده ا ند؟</td><td>وقت
۵ دقیقه
۵ دقیقه</td></tr>
</table>

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	❊ درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. ❊ جواب می‌دهند. ۱- اکثریت نفوس قارهٔ آسیا را زرد پوستان تشکیل می‌دهند. ۲- زرد پوستان در شرق آسیا و سفید پوستان در غرب سلسله کوهای همالیه زنده‌گی می‌کند. ۳- در سیلون و جنوب کوه‌ها ی همالیه زنده‌گی می‌کند. ۴- اکثریت نفوس قارهٔ اروپا را سفید پوستان تشکیل می‌دهد. ۵- گروه نژادی سیاه پوستان افریقا عبارت اند از: بانتوها، نیلوتها، پیگمی ها، بوشمن‌ها و هوتن تت ها. ۶- اکثریت نفوس قاره‌های امریکا واقیانوسیه را سفید پوستان ونژاد دو رگه تشکیل می‌دهد. ❊ شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می پر سند. ❊ شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کنند. ❊ جواب می‌دهند.	❊ بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل راتوصیه کنید. ❊ سؤال‌های را نخست به شاگردان را جع ساخته اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- اکثریت نفوس قاره آسیا را کدام نژاد تشکیل داده است؟ ۲- نژادهای زرد و سفید آسیایی در کدام قسمت‌ها متمرکز گردیده است؟ ۳- آیا سیاه پوستان نیز در آسیا زنده‌گی می‌کنند؟ ۴- بیشترین نفوس قارهٔ اروپا را کدام نژاد تشکیل می‌دهد؟ ۵- گروه‌های نژاد سیاه افریقا را معرفی کنید. ۶- بیشترین نفوس قاره‌های امریکا و اوقیانوسیه را کدام نژادها تشکیل داده است؟ ❊ نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ نژادهای مختلف جهان درس را تشریح نمایید. ❊ به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ❊ صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. ❊ نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. ❊ غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه‌یی

اکثریت نفوس قارهٔ آسیا را به درجه اول زرد پوستان و بعد سفید پوستان تشکیل می‌دهد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جملات ذیل را تکمیل نمایید.

۱- اکثریت نفوس قارهٔ آسیا را نژاد **زرد پوست** تشکیل می‌دهد.

۲- اکثریت نفوس قارهٔ اروپا را **سفید پوستان** و از قارهٔ افریقا را **سیاه پوستان** تشکیل می‌دهد.

۳- به اثر ازدواج سیاه پوستان و سفید پوستان نژاد مختلط **مولات** به وجود آمده است.

۴- به اثر ازدواج سیاه پوستان و سرخ پوستان نژاد مختلط **زانبوس** به وجود آمده است.

مختصراً جواب دهید:

۱- بخش گندمی رنگ نژاد سفید پوستان اروپا در کشورهای اطراف بحیره مدیترانه سکونت دارند.

۲- گروه‌های نژادی براعظم افریقا عبارت اند از:

سیاه پوستان، اعراب (گندم رنگ حامی وسامی) وسفید پوستان مهاجر اروپایی می‌باشد.

۳- سرخ پوستان از نگاه نژادی زرد پوست هستند؛ اما به اساس عقاید مذهبی سر و روی خود را خینه می‌کنند، به همین لحاظ به‌نام سرخ پوستان شهرت یافته اند.

۴- نژادهای مختلط نژادهای اند که به اثر ازدواج دو نژاد جداگانه به وجود امده اند و بیشتر در قاره‌های امریکا و اوقیانوسیه زنده‌گی می‌کنند.

معلومات اضافی برای معلم

باوجودی‌که دستهٔ از دانشمندان گروه بندی کردن انسان‌ها را به نژادهای مختلفه ا نتقاد دارند؛ اما عدهٔ دیگری طرفدار دسته بندی نفوس جهان به نژادهای سفید، زرد، سیاه و مختلط هستند. که نژادها محصول شرایط طبیعی حاکم به منطقه جغرافیایی خاص می‌باشند.

درس سی و یکم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**راجع به ادیان مهم جهان چه می‌دانید.**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. **هدف عمومی:** آشنایی به انواع ادیان و آیین‌های جهان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به ادیان و آیین‌های که زیاد پیروان دارند. ۲- عقاید بر پدیده های طبیعی (اینمیزم) را بیان نمایند. ۳- عقاید پیروان ارباب النوع را معرفی کنند. ۴- پیروان ادیان آسمانی را توضیح دهند. ۵- متیقن شوند که دین مقدس اسلام آخرین و مکمل ترین دین آسمانی جهان است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ ادیان و آیین‌ها ی جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف		وقت
	فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.	۵ دقیقه
	خلق کردن انگیزه نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشهٔ ادیان و آیین‌های جهان در پیش روی صنف و جلب توجه شاگردان به مناطق بودوباش ادیان و آیین‌های مختلف جهان. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** کدام ادیان آسمانی و کدام آیین‌های ساخته دست بشر را می‌شناسید؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- مهمترین عنصر بخش فرهنگی جوامع بشری را معرفی نمایید؟ ۲- عقیده پیروان انیمیزم را بیان نمایید؟ ۳- عقیده پیروان ارباب الانواع را تشریح کنید؟ ۴- ادیان آسمانی جهان را نام ببرید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ ادیان و آیین مختلف جهان درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. ۱- دین و آیین است که سرحدات، زبان، نژاد و سیستم اقتصادی را نمی‌شناسند. ۲- تمام اشیا و قوای طبیعی را دارای روح می‌پنداشتند و به آن‌ها خاصیت خدایی قایل بودند. ۳- برای هر حادثه و پدیده‌ها خدای جداگانه قایل بودند. ۴- یهودیت، مسحیت ودین مقدس اسلام که اخرین و مکمل ترین دین آسمانی جهان است. * شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می‌پر سند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی

انیمیزم، ارباب الانواع پرستی، بودیزم، شنتویزم، کنفسیوس. . . ادیان آسمانی مانند یهودیت، عیسویت و دین مقدس اسلام.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- ادیان به‌صورت عموم به دو بخش تقسیم شده ادیان آسمانی و آیین‌های ساخته دست بشر می‌باشد.

۲- پیروان مذهب انیمیزم به اشیا و پدیده‌های طبیعی خاصیت خدایی قایل بودند.

۳- آیین انیمیزم به هر پدیده طبیعی خاصیت خدایی قایل بودند در حالی‌که آیین ارباب الانواع به هر پدیده خدای جداگانه قایل بودند.

۴- کامل‌ترین ادیان آسمانی دین مقدس اسلام است.

۵- در ساحه فعالیت هر دین و آیین نواحی خاص فرهنگی موجود است. مثلاً: در ساحه تسلط دین مقدس اسلام ساختمان های خاص مساجد توسعه یافته است. که در نواحی تسلط ادیان و آیین‌های دیگر موجود نیست.

معلومات اضافی برای معلم

یونانی‌های باستان به خدایان بسیار و مختلف عقیده داشتند، که به اصطلاح ارباب الانواع نامیده مـی‌شـد. مهمتـرین آن‌ها، خانوادۀ از موجودات ممتاز بود، که طبق عقیده یونانی‌های باستان درکـوه الـپ زنـده‌گـی کـرده و از آنجـا بـر انسان‌ها نظارت داشت، بعضی از خدایان، نگهبان خرمن بودند، بعضی دیگر نگهبان حیوانـات وحـشی و دیگـری هـم نگهبان دریا و جنگ بود. به همین ترتیب برای هر چیز خدای جدا گانه داشتند.

رومی‌ها بسیاری خدایان یونانی‌ها را قبول داشتند ؛ ولی به آن‌ها نام لاتین دادند. آن‌ها عقیده داشـتند، کـه خـدایان می‌توانند در امور انسان‌ها دخالت کنند. از آن جمله می‌توانند باعث موفقیت شده یا فاجعه بیافرینند. پادشاه خـدایان یونانی‌ها زیوس نام داشت. که رومیان آن‌را ژوپیتر می‌گفتنـد، در تمـدن باسـتان در جزیـره کریـت بحیـره مدیترانـه الهه‌های متعددی پرستش می‌شد، از آن جمله الهۀ مار که آن‌را محافظ خانه‌ها می‌دانستند.

درس سی و دوم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**دین مقدس اسلام**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی به ساحات توسعه دین مقدس اسلام در جهان. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با موقعیت کشورهای اسلامی جهان. ۲- عامل انتشار دین مقدس اسلام را در جنوب شرق آسیا بیان نمایند. ۳- کشورهای اسلامی قاره‌های اروپا، آسیا و افریقا را نام ببرند. ۴- نقاط مشترک اقتصادی کشورهای اسلامی جهان را توضیح نمایند ۵- متیقن شوندکه حالا کشوری در جهان وجود ندارد، که در آن پیروان دین مقدس اسلام و جود نداشته باشند و با ظهور دین مقدس اسلام تمام ادیان ما قبل آسمانی منسوخ گردیده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ جهانی دین اسلام، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به نقشهٔ جهان اسلام در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید: بیشترین کشورهای اسلام درکدام قاره‌های جهان وجود دارد؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند.	۳۵ دقیقه
* سؤال‌های را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید:	* جواب می‌دهند:	
۱- دین مقدس اسلام در کجا ظهور نمود؟	۱- دین مقدس اسلام در مکه معظمه ظهور نمود و بعد از هجرت به مدینه منوره به سرعت انتشار یافت.	
۲- امروز مسلمانان جهان چندم حصۀ نفوس جهان را تشکیل می‌نمایند؟	۲- پنجم حصه نفوس جهان را مسلمانان تشکیل می‌دهند.	
۳- دین مقدس اسلام به جنوب شرق آسیا چگونه انتشار نموده بود؟	۳- توسط تجاران ایرانی وگجراتی هندی که در پهلوی تجارت خویش دین مقدس اسلام رانیز ازطریق تبلیغ و اخلاق نیکو خویش انتشار نمود.	
۴- کدام کشور قارۀ امریکا بیشترین فیصدی مسلمانان را دارا می‌باشند؟	۴- در کشور سورینام که در شمال شرق امریکای جنوبی قرار دارد.	
۵- چرا امروز کشورهای اسلامی بیشتر مورد توجه استعمار گران جهان قرار گرفته اند؟	۵- به سبب داشتن منابع طبیعی مانند: نفت، گاز طبیعی، زغال سنگ، مس، رابر. .	
۶- چرا کشور اسلامی به صادر کننده مواد خام اولیه و مواد مؤلد انرژی تبدیل گردیده اند؟	۶- به سبب نداشتن پرسونل متخصص و مداخله کشورهای استعماری.	
* نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ دین مقدس اسلام درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید.	* شاگردان متوجه استند آنچه را نمی‌دانند می پر سند.	
* صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید.	* شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند.	
* غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* جواب می‌دهند.	

جواب سؤال انگیزه یی: بیشترین کشورهای اسلامی در قاره‌های آسیا وافریقا واقع اند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

محتصراً جواب دهید:

۱- اساس دین مقدس اسلام بر مبنای وحدانیت الهی و عدالت اجتماعی استوار است.

۲- نخستین وحی در غار حرا واقع مکه معظمه در ماه مبارک رمضان در سال ۶۰۸ م. نازل گردید.

۳- کشورهای اسلامی به سبب داشتن مواد خام صنعتی و مواد مؤلد انرژی بیشتر مورد توجه کشورهای استعماری قرار گرفته اند.

صحیح ترین جواب را انتخاب کنید:

۱- ب، اندونیزیا صحیح است.　　　۲- الف ۲۷ کشور صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

سازمان کشورهای اسلامی

این سازمان در سال ۱۹۷۲.م. با تصویب اساسنامه بصورت رسمی تأسیس گردید. سازمان کنفرانس اسلامی ۵۵ عضو دارد. باهدف افزایش هم بستگی و همکاری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، حفظ استقلال و تمامیت کشورهای عضو، ریشه‌کن کردن استعمار و حمایت از داعیهٔ مردم فلسطین و تلاش برای بر قراری آرامش بین‌المللی به وجود امده است. یکی از اصول مهم این سازمان حل اختلافات و منازعات کشورهای عضو از طریق مذاکره یا موافقت به داوری و امتناع از بکار بردن زور و تهدید علیه استقلال سیاسی کشورهای عضو است.

❋ جمهوری اسلامی ایران، ترکیه و مصر پرنفوس ترین کشورهای مسلمان شرق میانه است.

❋ در آسیای جنوبی درسال ۱۹۹۶. م. بیش از ۲۵۶میلیون مسلمان در سرزمین پاکستان و بنگله دیش زنده‌گی می‌کردند. علاوتاً درکشور افغانستان(٪ ۶. ۹۹)، در هند(٪۱۲) و در سریلانکا، برما و مالدیو نیز مسلمانا ن بیشتر زنده‌گی دارند.

❋ در آسیای جنوب شرقی تعداد زیاد مسلمانان درکشورهای اندونیزیا و مالیزیا سکونت دارند.

❋ در کشور مالدیو و جمهوری دموکراتیک عربی صحرا ٪۱۰۰ مسلمانان زنده‌گی می‌کند.

❋ آبناهای مهم ترانسپورتی جهان مانند: کانال سویز، آبنا جبل‌لطارق، باسفورس، دردانیل، باب المندب ومالاکا همه در کشورهای اسلامی قرار دارد.

❋ همه مسلمانان که در کشورهای مختلف جهان زنده‌گی می‌کنند، اعضای یک خانواده بسیار بزرگ هستند که اُمت اسلامی نام دارد. اعضای این خانواده بزرگ بیش از یک ملیارد نفر است. همه مسلمانان جهان چه سفید پوست و چه سیاه پوست، چه افغان، ترک، عرب. . . همه امت اسلامی هستند. همه مسلمانان به خدای واحد ایمان دارد، پیامبر آن حضرت محمد(ص) و کتاب آسمانی شان قرانکریم است و همه رو به یک قبله نماز می‌خواند یعنی خدا، پیامبر، کتاب آسمانی و قبلهٔ مسلمانان مشترک است، اگر مسلمانان جهان باهم متحد باشند، هیچ دشمن جهان نمی‌تواند برآن‌ها مسلط شود اگر باهم اختلاف داشته باشد دشمن خواهد توانست به‌صورت مستقیم و یا غیر مستقیم بر کشورهای اسلامی حاکم شود.

درس سی و سوم

وقت یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**راجع به دین مسیحیت چه می‌دانید.**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی با دین مسیحیت (عیسویت). **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به چگونگی ظهور وانتشار دین مسیحیت. ۲- شرایط زنده‌گی حضرت عیسی (ع) را بیان کنند. ۳- چگونگی انتشار دین عیسویت را توضیح دهد. ۴- شعبات دین عیسویت را معرفی نمایند. ۵- علت انتشار دین عیسویت را خارج از قارهٔ اروپا بیان نمایند. ۶- متیقن شوند که دین مسیحیت به بیراهه رفته و منسوخ گردیده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ ادیان جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ ادیان جهان در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید چرا عیسی (ع) به‌نام عیسی بن مریم (ع) معروف گردیده ؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل راتوصیه کنید. * سؤال‌های را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید ۱- دین عیسویت چه زمانی ظهور نموده بود؟ ۲- در مورد تولد حضرت عیسی(ع) چه نظریات وجود دارد؟ ۳- در مورد سرنوشت حضرت عیسی(ع) چه میدانید؟ ۴- دین عیسویت در زمان کدام امپراطور برای نخستین بار دین رسمی قبول شده بود؟ ۵- دین عیسویت به کدام شعبات عمده تقسیم گردیده است؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ ا دیان جهان درس را تشریح و تفاوت بین سه بخش عمدۀ مذهبی را واضح سازید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. - در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. جواب می‌دهند: ۱- در اغاز قرن اول میلادی ظهور نموده بود. ۲- در مورد تولد آن نظریات متعدد از نظر دین مقدس اسلام، عیسویت ویهودیت موجود می‌باشد. ۳- با استفاده از متن کتاب جواب می‌دهند. ۴- در امپراطوری روم در زمان حکومت کنستانتین اول دین رسمی امپراتوری قبول شده بود. ۵- به سه بخش عمده کاتولیک، ارتودکس و پرتستانت تقسیم شده بود. * شاگردان متوجه استند آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کنند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: چون انحضرت پدر نداشت به‌نام عیسی بن مریم (ع) مسمَی شده بود.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید:

۱- دین عیسویت به‌نام پیغمبر آن عیسی (ع) مسمی گردیده بود.

۲- اخرین پیغمبر در بین نبیان بنی اسرائیل حضرت عیسی (ع) بود.

۳- پیروان دین عسویت در مورد تولد آنحضرت نظریات متعدد دارند و حتی وی را به در جۀ الوهیت نیز می‌بینند از همین لحاظ عیسویت امروزی از توحید منحرف گردیده شرکیات و انحرافات زیادی در آن جا گرفته اند.

۴- شعبات مهم دین عیسویت عبارت از کاتولیک، ارتودکس و پروتستانت می باشد.

۵- تفاوت عمده بین بخش‌های کاتولیک و ارتودوکس دین عیسویت عبارت اند از:

* ارتودوکس‌ها مخالف رهبری پاپ روم بر تمام کلیسای مسیحی جهان هستند.

* پاپ روم معصوم نیست، و رجال کلیسای ارتودوکس در ازدواج خود مختار هستند.

معلومات اضافی برای معلم

کتاب مقدس انجیل: به لسان عبرانی نازل شده بود بعداً در امپراتوری روم به لسان لاتینی ترجمه و به رسم الخط لاتینی تحریر گردید.

* **مسیحیت:** یکی از آیین‌های جهان است که پیروان بیشتر دارد. تاریخچه مسیحیت به تولد حضرت عیسی (ع) می‌رسد. بعد از بالا بردن بلاکیف آنحضرت حواریون حضرت عیسی (ع) دین مسیحیت را ترویج نمودند.

* حواریون: بقول سعید بن جبر آن‌ها لباس سفید بتن می‌کردند، بقول مقاتل (رح) آن‌ها دوبیان بودند که لباس‌ها را سفید می‌کردند، بقول قتاده (رح) آن‌ها مردم پاک دل، صفا و پاکیزه بودند. بناءً ایشان را حواریون گویند.

* **مراسم کرسمس:** که در ۲۵دسامبر هر سال توسط مسیحیان برگزار می‌شوند، یاد آوری از تولد حضرت عیسی (ع) است. کرسمس از ۳۰۰م. مروج گردیده است. ازینکه رومیان قبلاً در این روز جشن‌ها را بر گزار می‌کردند، مسیحیان ان زمان نیز فکر کردند که اگر تولد مسیح (ع) را در چنین روز جشن بگیرند اهمیت مسیحیت افزایش خواهد یافت.

* **واتیکان**: مقر پاپ اعظم کاتولیک‌های جهان است که در قرن ۵ م. در زمان کنستان‌تین اول نخستین کلیسای سان پترو را در واتیکان امروزی اعمار کرد. اداره امور داخلی واتیکان بدست یک کمیسون است. که همه اعضاء آن از طرف پاپ انتخاب می‌شود و در مقابل آن پاسخگو است. واتیکان مقر حکومت مرکزی کلیسای کاتولیک رومی است. برای تماس با مراکز مسیحی جهان از زبان لاتینی استفاده می‌شود.

* **اصلاحات دینی**: در مذهب کاتولیک در قرن ۱۶م. آغاز شده که با نهضت پروتستانت انجامید که در آن عصر فساد دستگاه پاپ به منتهی رسید، بعضی روحانیون امور دنیوی را به مصالح روحانی ترجیح دادن و به شکوه و جلال دنیایی رو آوردند، برای تأمین ضرورت مادی خود لوحه‌های بخشش گناه را می‌فروختند و مقام روحانی را در مقابل پول واگذار می‌کردند. مارتین لوتر روحانی مذهب المانی به فروش لوحه‌های عفوه گناه اعتراض کرد و به زودی طرفداران زیادی پیداکرد.

* پیروان حضرت عیسی (ع) را چرا نصارا گویند؟

فلسفه آن اینست که مادر محترمه او خواست که اورا به ملک و قوم خود ببرند، درآن قریه که سکونت اختیار کردند. به نام ناصره نامیده می‌شد. چون او باشنده ناصره بود بناءً به سبب نسبت دادن به آن قریه پیروان ایشان را (نصاری) خواندند.

(الکامل فی التاریخ ص ۳۱۴)

درس سی و چهارم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**راجع به آیین تا ئوییزم و شنتوییزم چه می‌دانید.**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی با آیین‌های تائوییزم و شنتوییزم. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به آیین‌های فلسفه تائوییزم و شنتوییزم. ۲- آشنای به رهبران آیین‌های تائوییزم و شنتوییزم. ۳- فلسفه آیین تائوییزم را بیان کنند. ۴- ساحه نشر آیین تائوییزم را معرفی کنند. ۵- فلسفهٔ آیین شنتوییزم را تشریح کنند. ۶- فلسفهٔ آیین‌های تائوییزم و شنتوییزم را با هم مقایسه کنند. ۷- متیقن شوند که آیین‌های تائوییزم و شنتوییزم ساخته افکار بشری بوده کدام ادیان آسمانی نمی‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ ادیان جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه :** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ ادیان جهان در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه. **طرح سؤالیکه انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید: که اکثریت مردم چین و جاپان پیرو کدام آیین‌های هستند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید ۱- موسس آیین تائوییزم چه نام دارد؟ ۲- راجع به فلسفه آیین تائوییزم چه می‌دانید؟ ۳- راجع به عقاید جاپانیان چه می‌دانید؟ * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ ادیان جهان درس را تشریح و تفاوت بین آیین‌های تائوییزم و شنتوییزم را واضح سازید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کند. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. جواب می‌دهند: * شاگردان متوجه هستند آنچه نمی‌دانند می‌پر سند. ۱- موسس آیین تائوییزم لاسوتز و یا لائوتان نام داشت. ۲- آنچه از مطالعۀ خاموشانه اموخته اند می‌گویند. ۳- آنچه از متن درس ا موخته ا ند جواب می‌دهد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: اکثریت مردم چین پیرو عقید ۀ فلسفی تائوییزم و از جاپان پیرو شنتوییزم هستند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید:

۱- تا ئوییزم به معنای راه و طریقه خدایان است، این عقیده فلسفی نخست درکشور چین ظهور کرده است.

۲- بیشترین پیروان آن در کشور چین زنده‌گی می‌کنند.

۳- شنتوییزم به معنای (طریقه خدایان) است به اساس این عقیده تعداد زیادی خدایان وجود داشته که امپراتورنیز از جملۀ خدایان محسوب می شود. پیروان آن در جاپان وسایر کشورهای آسیایی شرقی هستند.

۴-جاپانی‌ها عقیده دارند، که غیر از جاپانی نه‌باید دیگران در این سرزمین زنده‌گی کنند، جاپانی‌ها نه باید در دیگر سر زمین بمیرند.

معلومات اضافی برای معلم

تائوییزم Taoism

این آیین منسوب به فیلسوف بزرگ چین لائوتسه است، در چین اکثریت او را به زبان خود تائو می‌گویند نام مکمل آن لائوتزو یا لائو تان می‌باشد، شخصی افسانوی است و از سرگذشت زنده‌گی آن معلومات دقیق در دست نیست. فلسفه وی نوع از آیین لیبرال، آزاد عاری از قیود بوده و نیکی طبیعی انسان را خارج از قیود و بست توصیف می‌کند. این فلسفه شامل افکاری فلسفی و عرفانی نیز می‌باشد، که زنده‌گی قوم و ملت چین بر روی آن استوار اند.

شنتوییزم Shintoism

شنتوییزم در لغت به معنای (طریقه خدایان) بوده، آیین و عقیدهٔ مردم جاپان می‌باشند. به اساس این آیین تعداد زیادی خدایان وجود داشته، که حتی امپراتور نیز از جمله خدایان محسوب می‌شود.

این آیین مربوط به دورهٔ قبل التاریخ جاپان می‌باشد. که بعداً تحت تاثیر آیین کنفسیوس و بودایی تحول یافته است، شکل امروزی آن آداب، سنن، زیارت اماکن مقدس و برگزاری جشن‌های مذهبی و عیدهای عمومی می‌باشد، که بر جنبه مذهبی غلبه دارد. حب وطن نخستین امر قلبی و احساساتی و سپس قضیه دینی و ایمانی مردم جاپان است، این مردم عشق زیاد به وطن را برای خود فریضه دینی دانسته هر آنچه امپراتور از آن‌ها بخواهد انجام دهند.

این آیین که متکی به جوانمردی است، پیروان آن در جاپان وسایر کشورهای آسیای شرقی زنده‌گی می‌کنند.

درس سی و پنجم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	وقت
موضوع درس	**راجع به آیین‌های بودایی و هندوییزم چه می‌دانید:**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی با آیین‌های بودایی و هندوییزم. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به فلسفۀ آیین‌های بودیزم و هندوییزم. ۲- کشورهایی را نام ببرند که در آن پیروان بیشتر آیین بودیزم سکونت دارد. ۳- موسس آیین بودیزم را معرفی کنند. ۴- فرقه‌های مهم آیین بودیزم را بیان نمایند. ۵- مشخصات آیین هندوییزم را تشریح کنند. ۶- کتاب‌های مهم آیین‌های بودیزم و هندوییزم را معرفی نمایند. ۷ متیقن شوند که آیین‌های بودیزم و هندوییزم ساختۀ دست بشر بوده از جملۀ ادیان آسمانی به شمار نمی‌رود.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ ادیان جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.	وقت ۵ دقیقه
	خلق کردن انگیزه نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به نقشۀ ادیان جهان در متن کتاب درسی و طرز استفادۀ از آن. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند** آیا می‌دانید! که اثار قدیمۀ آیین بودایی بیشتر در کدام قسمت کشور ما یافت شده است؟	۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
❊ بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل را توصیه کنید. ❊ سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید. ۱- موسس آیین بودایی چه نام دارد؟ ۲- کتاب مذهبی بودایی‌ها چه نام دارد ؟ ۳- پیروان این آیین بیشتر درکدام کشورهای جهان بودوباش دارند؟ ۴- شهرهای مذهبی بودایی‌ها کدام‌ها اند؟ ۵- فرقه‌های مذهبی بودایی‌ها کدام‌ها اند؟ ۶- مشخصهٔ عمده هندوییزم را بیان نمایید؟ ۷- هندوییزم به چند خدا عقیده دارند؟ ۸- کتاب‌های مذهبی آیین هندوییزم کدام ها اند؟ ۹- هندوییزم به کدام طبقات عقید دارند؟ ❊ نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با استفاده از نقشهٔ ادیان جهان درس را تشریح و تفاوت بین آیین‌های بودیزم و هندوییزم را واضح سازید. ❊ به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ❊ صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. ❊ فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. ❊ نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. ❊ غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. ❊ در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	❊ درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. جواب می‌دهند. ۱- موسس آیین بودایی سیدارتا مشهور به گوتاما ملقب به بودا بود. ۲- تری پتیکا (سه سبد دانش) نام داشت. ۳- درکشورهای هند، چین(تبت)، جاپان، مغلستان. . . و غیره. ۴- بنارس در هند و لهاسا در تبت می‌باشد. ۵- مشهورترین فرقه مذهبی آن در تبت لامائسم می‌باشند. ۶- تناسخ روح می‌باشد. ۷- به سه خدا: برهما، ویشنو و شیوا عقیده دارند. ۸- کتاب مذهبی آن‌ها به نام وداها است. ۹- به چهار طبقه تقسیم شده: برهمن، ویشیا، کشتریا و شودرا می‌باشد. ❊ شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. ❊ شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کنند. ❊ جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: آثار بودایی قبل از اسلام در ولایت بامیان، کندهار، غزنی، ننگرهار. . . وجود دارد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

فشرده جواب دهید

۱- بنیانگذار آیین بودیزم سیدارتا مشهور به گوتاما است، این آیین در کشور هند بـه وجـود آمـده بـود. مـشهورترین کتاب آن تری پتیکا نام دارد.

۲- بیشترین پیروان این آیین درکشورهای مانند: هند، چین، جاپان، منگولیا، بوتان و در جنوب شرق آسـیا سـکونت دارد.

۳- تناسخ روح به عقیدۀ هندوان: آدم در جهان مسؤول اعمال نیک و بد خود است، اگر کارهـای نیـک انجـام دهـد، روح آن در بدن شخص بهتر و اگر بدکار باشد روح آن بعد از مرگ به بدن شخص پست تر حلول خواهد کرد.

جملات ذیل را تکمیل کنید

۱- کتاب مذهبی هندوان وداها نام دارد.

۲- کتاب مذهبی بودایان تری پتیکا نام دارد.

معلومات اضافی برای معلم

هندوییزم: آیین قدیم مردم قارۀ آسیا است، که عقیده برخدایان بیشتر دارد و قوانین متعـدد در زمینـۀ غـذا خـوری، رفتار اجتماعی، جشن‌ها و مراسم گروهی و حتی مشاغلی که مردم انجام می‌دهـد، دارد. هنـدوان بـه وجـود خـدای بزرگ به نام برهما که ازلی و ابدی و علت پیدایش کائنات و مبدأ هستی، و مافوق تمـام خـدایان و منـزه از نقـص و ضعف است باور دارند و آن‌را ستایش و پرستش می‌کنند، همچنین مجسمه‌ها والهـه‌هـای هنـدوان بـه عقیـده شـان سرشار از نیرو هستند، (ویشنو) خدای که دارای چهار دست، محافظ خدای هستی یکی از دو خدایان اصلی هندوان است، خدای دیگر شان (شیوا) نام دارد.

آیین بودییزم درحدود ۵۰۰ق م. درکشور هند ایجاد شد سپس توسط مبلغان مذهبی شـان تـا کـشور چـین، جاپـان میانمار (برما) ودیگر کشورهای هندو چین انتشار یافت. بودیزم در محل اصلی خود یعنـی هنـد محـدود شـده اسـت بیش از چند میلیون پیروان دارد. پیراوان بیشتر آن در چین، جاپان، هند و چین می‌باشند.

درس سی و ششم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زبان‌های مهم جهان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی با خانواده‌های زبان‌های مهم جهان. **اهداف خصوصی** ۱- با خانواده‌های زبان‌های مهم جهان آشنا شوند. ۲- زبان را تعریف کنند. ۳- شاخه‌های زبان اند و اروپایی را واضح سازند. ۴- شاخه‌های زبان نگرویی رامعرفی کنند. ۵- کشورهای‌که درآن زبان سامی و حامی مروج است نام بگیرند. ۶- شاخه‌های زبان‌های آلتایی و اورالی را معرفی کنند. ۷ - زبان های‌که بیشترین متکلمین در جهان دارد واضح سازند. ۸- متیقن شوند که زبان وسیله افهام و تفهیم بین افراد بشر و بهترین نعمت خداوند(جَلَّ جَلاَلُه) می‌باشند.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ و گراف زبان‌های جهان، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به نقشه و گراف زبان‌های جهان در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه و گراف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید! که کدام زبان‌های جهان بیشترین گوینده را دارند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعه خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید وبعد بپرسید. ۱- زبان را تعریف نمایید. ۲ - هدف از اصطلاح خانوادۀ زبانی چیست؟ ۳- زبان هندو اروپایی به کدام شاخه‌ها تقسیم شده؟ ۴- زبان نیگرو یی به کدام بخش‌ها تقسیم شده؟ ۵- زبان حامی وسامی در کدام مناطق مروج است؟ ۶- زبان التایی و اورالی به کدام بخش‌ها تقسیم شده؟ * - هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، آز آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * - نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از گراف و نقشۀ زبان‌های جهان درس را تشریح نمایید. * - به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * - صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * - فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * - نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می پرسند. * جواب می‌دهند. ۱- زبان یک سیستم سمبولیک، اکتسابی و قرار دادی می‌باشد که انسانها به وسیله آن تجارب خودرا با یک دیگر تبادله می‌کنند. ۲- زبان‌های‌که دارای یک ریشه اند، به نام خانوادۀ زبان یاد می‌شود. ۳- لاتین، هلنیک، بالتیک، سلاویک، جرمنی، وارمنی. ۴- زبان مردم جنوب سودان وبانتو تقسیم شده اند ۵- درکشورهای عربی آسیایی و افریقایی. ۶- فن، ترکی، منگولیایی، توگوس و جاپانی. * شاگردان متوجه هستند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۱- جواب سؤال انگیزه یی:

زبان‌های مهم جهان از قبیل، چینایی، هندی، اسپانوی، بنگالی، انگلیسی، عربی، پرتگالی، روسی،. . . است.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- زبان یک سیستم سمبولیک و اکتسابی قراردادی می‌باشد که انسان‌ها به وسیلۀ آن تجارب خود را با یک دیگر تبادله می‌کنند.

۲- زبان سامی درشبه جزیره عربستان، جمهوری عربی مصر، لیبیا، الجزایر، مالی و در مراکش مروج است. به زبان حامی مردم حبشه، الجزایر، نایجیریا و بخشی از مردم سنیگال به آن صحبت می‌کند.

۳- بزرگترین زبان‌های جهان که بیشترین متکلمین دارد عبارت اند: از چینایی، هندی، اسپانوی، انگلیسی، بنگالی، عربی و پرتگالی است.

۴- زبان چینایی به سبب نفوس وهجرت آن‌ها به نقاط دیگر جهان نشر شده است.
۵- زبان هندو اروپایی به شاخه‌های لاتین، هلنیک، بالتیک، سلاویک، جرمنی و ارمنی تقسیم شده است.
۶- شاخه‌های زبان‌های التایی و اورالی عبارت اند از: فن (فنلیند)، ترکی، منگولیایی، توگوس و جاپانی است.

معلومات اضافی برای معلم

* **شاخه‌های زبان خانوادۀ اندو اروپایی**: در بسیاری کشورهای آسیایی و تقریباً در تمام کشورهای اروپایی، امریکای شمالی و جنوبی و همچنین درحاشیه قارۀ استرالیا، زیلاندجدید و دماغۀ افریقا (به دلیل این‌که این ناحیه مهاجرین نشین است و منشۀ ساکنان آن از کشورهای اروپایی هستند)و جود دارد.

* **زبان:** منظور از اصطلاح زبان نطق یا بیان و سیستم از آوازهای با معنای است‌که بوسیلۀ اصوات انسانی ایجاد می‌شود. به این اساس هر انسان بطور فردی دارای نطق یا بیان مخصوص به خود است.

* لهجه نمایندۀ نطق یا بیان یک محیط اجتماعی است که مردمان آن محیط به آن زبان می‌فهمند (مردم آن منطقه از نظر زبانی دارای تلفظ، لغت و دستور زبان وآهنگ یکسان و مشابه هستند).

* زبان محلی و یا بومی: به زبان اطلاق می‌شود که بوسیله مردمان عادی و محلی یک کشور صحبت می‌شود و از زبان اداری و رسمی کشور که معیاری می‌باشد تفاوت دارد.

* زبان اداری و رسمی کشور که دارای معیارهای قبول شده در یک کشور خاص، به حیث زبان رسمی نوشتاری پذیرفته شده است. ملاک محاوره در امور تعلیم و تربیه، در اجراات اداری حکومت و سایر امور عمومی (نظیر رسانه‌ها) و زنده‌گی اقتصادی آن به رسمیت شناخته شده است.

* **خانوادۀ زبان‌ها:** آن دسته زبان‌های دنیا که دارای یک ریشه اصلی بوده اند به‌نام خانوادۀ زبانی یاد می‌شود. زبان‌های هم خانواده دارای اصوات مشابه و هم معنا و حتی در برخی موارد در ساختار دستور زبان و لغات مشابهت دارند.

بطور مثال:

پشتو	دری	سانسکریت	اوستا	لاتینی	انگلیسی	المانی	فرانسوی
پلار	پدر	پاتری	پیتر	پتر	فادر	واتر	پیر
مور	مادر	ماتری	ماتر	ماتارا	مادر	موتر	میر
خور	خواهر	سواچو بسوسر	هوکهر	سورور	سیستر	شوستر	سور
ورور	برادر	بهر اتر	براتر	نواتر	برادر	برودر	فریتر

درس سی و هفتم

وقت: یک ساعت درسی

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">زبان عربی</td></tr>
<tr><td>هداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)</td><td colspan="2">- از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف عمومی
آشنایی به چگونگی انتشار زبان عربی.
اهداف خصوصی
۱- آشنایی به شعبات زبان عربی (حامی و سامی).
۲- علت انتشار زبان عربی را خارج از سرزمین عرب توضیح نمایند.
۳- ضرورت وضع قواعد وگرامر زبان عربی را توضیح نمایند.
۴- تاثیر زبان عربی را روی دیگر زبان‌ها واضح سازند.
۵- متیقن شوندکه زبان عربی نه تنها زبان مذهبی جهان اسلام است. بلکه زبان علمی و بین المللی جهان نیز به شمار می‌رود.</td></tr>
<tr><td>روش‌های پیشنهادی تدریس</td><td colspan="2">تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان عربی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">کتبی، شفاهی و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.
خلق کردن انگیزه
نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به نقشهٔزبان‌های جهان و گراف زبان عربی در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه.
طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:
چرا زبان عربی را باید بیاموزیم ؟</td><td>وقت
۵ دقیقه

۵ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- علت انتشار زبان عربی در سرزمین‌های غیر عربی چیست؟ ۲- ضرورت وضع قواعد در زبان عربی را واضح سازید؟ ۳- تاثیر زبان عربی را بر دیگر زبان‌های جهان تشریح نمایید؟ ۴- زبان عربی در چند کشور جهان رسمی می‌باشد؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، آز آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان عربی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * جواب می‌دهند: ۱- با نشر دین مقدس اسلام زبان عربی نیز انتشار یافت. کتب مذهبی نیز تماماً به زبان عربی بود. اموختن قواعد آن برای همه مسلمانها ضروری می‌باشد. ۲- سهولت در اموزش قرآن واحادیث و حفظ زبان عربی از تصرف زبان‌های بیگانه. ۳- چون مسلمانان پیش قدمان عصرخود بودند بناءً تاثیر اصطلاحات زبان عربی تا حال در زبان‌های جهان به ملاحظه می‌رسد. ۴- زبان عربی در ۱۲کشور آسیایی ودر ۱۰ کشور افریقایی رسمی می‌باشد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: زبان عربی زبان قرآن کریم واحادیث شریف می‌باشد. با وجود این‌که قرآنکریم به زبان‌های متعدد ترجمه شده است. باید به زبان عربی قرائت شود. بناءً آموزش آن یک ضرورت برای مسلمانان می‌باشد.

جواب سؤال‌های اخیر درس:

فشرده جواب دهید:

۱- به انتشار دین مقدس اسلام و انجام خدمات قابل قدرمسلمانان در بخش علوم مروجه آن عصر باعث گردید که زبان عربی به نقاط مختلف جهان انتشار یابد. حالا هم زبان عربی از جمله زبان‌های بین المللی جهان به شمار می‌رود.

۲- زبان عربی در ۱۲ کشور آسیایی و در ۱۰ کشور افریقایی زبان رسمی می‌باشد.

۳- ریشه زبان عربی از زبان‌های حامی و سامی می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

زبان عربی و ادبیات عرب در دوره‌های قبل از اسلام نیز ترقی و اهمیت زیاد داشت. اشعار روان اخلاقی، اجتماعی و حماسی می‌سرودند و مسابقه شعر را در بازار عکاظ دایر می‌کردند. بعد از ظهور دین مقدس اسلام نیز ترقی بیشتر نمود، چنانچه بسیاری از علوم از جمله منطق، فلسفه، فقه، ریاضی. . . و غیره را به نظم درآورده بودند. مدت‌ها مسلمانان از کتب یونانی و غیره که به زبان عربی ترجمه شده بود استفاده کرند.

زبان عربی با توسعه قلمرو اسلامی به نقاط مختلف جهان انتشار یافت و بیشتر کتب علمی و ادبی که دانشمندان آن عصر تحریر می‌نمودند به زبان عربی بود.

به اثر نفوذ مسلمانان به جنوب اروپا لغات و اصطلاحات نظامی و تجارتی، دریانوردی، نجوم، علمی و ادبی عربی در آن سرزمین‌ها رواج یافت و هنوز هم در زبان‌های ایتالوی، فرانسوی و اسپانوی وجود دارد؛ به طور مثال باروت، بمب و درجات مناصب نظامی را از زبان عربی اخذ کرده.

درس سی وهشتم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	زبان انگلیسی.	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی به تاریخچه و اهمیت زبان انگلیسی. **اهداف خصوصی** ۱- به تاریخچه و اهمیت زبان انگلیسی آشنا شوند. ۲- علت انتشار زبان انگلیسی را به کشورهای مختلف جهان توضیح دهند. ۳- تاریخچه زبان انگلیسی را بیان کنند. ۴- علت رسمی بودن زبان انگلیسی را در کشورهای مستعمره سابق انگلیس را توضیح دهند. ۵- متیقن شوندکه زبان انگلیسی یکی از زبان‌های بین المللی مهم جهان است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشۀ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های هندو اروپایی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف.	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه :** نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به نقشۀ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های هند و اروپایی در متن کتاب درسی و طرز استفاده از آن نقشه و گراف. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** چرا اکثریت نفوس جهان علاقه مند یادگرفتن زبان انگلیسی هستند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- زبان تیوتانی انگلیسی سابقه. ۲- بعد از فتح انگلیند توسط نورماندها که به زبان فرانسوی صحبت می‌کردند. این دو زبان باهم مدغم شدند. ۳- زبان انگلیسی مرکب است از زبان‌های انگلیسی سابقه، لاتینی و فرانسوی. ۴- غیر از انگلستان در ۴۹ کشور مستعمره سابق انگلیس زبان رسمی می‌باشد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- در انگلند قبل از فتح نورماندها کدام زبان مروج بود؟ ۲- چرا در انگلند زبان فرانسوی و انگلیسی باهم مدغم گردیدند؟ ۳- زبان انگلیسی از کدام زبان‌ها ترکیب یافته است؟ ۴- زبان انگلیسی در چند کشور جهان زبان رسمی کشور شان می‌باشد؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با استفاده از نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان هند و اروپایی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه‌یی ازین‌که زبان انگلیسی در جملهٔ زبان‌های بین المللی مقام اول را دارا است و بیشترین افراد جهان به این زبان تکلم و نوشته کرده می‌توانند. به اساس همین ضرورت مردم علاقه‌مند فراگیری آن می‌باشند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

فشرده جواب دهید:

۱- زبان انگلیسی در ۴۹ کشور جهان رسمی می‌باشد ازین‌که زبان‌های ملی آن کشورها در زمان استعمار انکشاف نه نموده بود، غرض و حدت کشور شان زبان انگلیسی را به حیث زبان رسمی کشور خود قبول نموده اند.

۲- زبان انگلیسی فعلی مرکب از زبان‌های انگلیسی سابقه (تیوتانی)، فرانسوی ولاتینی می‌باشند.

۳- انگلیسِی ازاین‌که مهمترین زبان بین المللی می‌باشد و همچنین بیشترین آثار علمی به این لسان تحریر و نشر گردیده است. غرض تفاهم بین المللی و استفادهٔ مؤثر از آثار علمی یاد گرفتن یکی از لسان‌های بین المللی بخصوص انگلیسی ضرور می‌باشد.

۴- به سبب وسعت مستعمرات سابقه امپراتوری انگلیس که آفتاب در آن غروب نمی‌کرد (در تمام قاره‌ها مستعمرات داشتند)، در پهلوی تسلط سیاسی سلطه فرهنگی خویش را نیز توسعه دادند که باعث انتشار زبان انگلیسی گردید.

معلومات اضافی برای معلم

زبان انگلیسی زبانی است مرکب از زبان‌های تیوتانی (انگلیس سابقه)، لاتینی و زبان فرانسوی نورماندی‌ها به شمار می‌رود. به آن هم زبان انگلیسی از نظر خصوصیات عمومی و ساختمان صرف و نحو تماماً تیوتانی شناخته می‌شود و با زبان‌های هالندی وگوتیک در قطار زبان جرمنی مناطق هموار داخل می‌گردد.

تاریخ زبان انگلیسی به سه بخش متمایز جدا شده است:

۱- انگلیسی قدیم یا زبان انگلوساکسون که تا ۱۱۰۰م. رواج داشت.

۲- زبان انگلیسی وسطی که از ۱۱۰۰ تا ۱۴۰۰م. دوام داشت.

۳- بعد از ۱۴۰۰م. دورهٔ زبان انگلیسی جدید است.

تغیر عمدهٔ که در زبان انگلیسی به وقوع پیوسته عبارت از داخل شدن و انحلال کلمات خارجی که تابع پیشرفت علوم معاصر و مناسبات اجتماعی و توسعه افکار می‌باشد.

زبان انگلیسی زبانی است که با تحولات به خصوص به مرحلهٔ تکامل رسیده است. کسانی‌که زبان مادری آن‌ها انگلیسی است تعداد شان بیش از ۳۳۰ میلیون نفر می‌باشند و میلیون‌ها نفوس دیگر جهان معمولاً این زبان را به عنوان زبان ارتباطی به کار می‌برند.

درس سی و نهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زبان لاتینی (فرانسوی اسپانوی و پرتگالی)**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی به گروه زبان‌های لاتینی. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی با بخش‌های زبان لاتین. ۲- شعبات زبان لاتینی را معرفی کنند. ۳- علت انتشار زبان فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی را خارج از قارهٔ اروپا تشریح نمایید. ۴- متیقن شوندکه زبان‌های فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی نیز با پالیسی استعماری آن کشورها، در کشورهای امریکایی، افریقایی، آسیایی و اقیانوسیه انتشار یافته است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های هندو اروپایی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه بـه صـنف داخـل شـدن، سـلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیـت خـارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ زبان‌های جهـان و گراف زبان‌های اندو اروپـایی در مـتن کتـاب درسـی، تـا سـاحه نفـوذ زبان‌های فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی را از هم تشخیص نمایند. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** چرا زبان رسمی تمام کشورها ی امریکای مرکزی و جنوبی بـه اسـتثنای دومنیکن (فرانسوی) و برازیل (پرتگالی) اسپانوی می‌باشند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه اموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- مربوط به خانوادۀ زبانی هندو اروپایی است. ۲- زبان لاتینی به زبان‌های اسپانوی، پرتگالی، فرانسوی، البانوی، ایتالوی و رومانیوی تقسیم گردیده. ۳- به سبب استعمار و دیگر دلایل از حوزۀ اصلی زبانی خارج شده، به نقاط مختلف جهان انتشاریافته است و بیشتر مردم جهان به آن سخن می‌گویند. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید. ۱- زبان لاتین مربوط به کدام خانوادۀ زبانی می‌باشد؟ ۲- زبان لاتینی به کدام شاخه‌ها تقسیم شده؟ ۳- زبان‌های فرانسوی، اسپانوی و پرتگالی چرا به نام زبان‌های زنده جهان یاد شده است؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با استفاده از نقشۀ زبان‌های جهان و گراف زبان هندواروپایی درس راتشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه وفعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه‌یی

چون کشورهای امریکای مرکزی و جنوبی چند قرن تحت استعمار کشورهای اسپانیه و پرتگال (برازیل) قرار داشت بناءً در کشور برازیل زبان رسمی پرتگالی و در کشور هائیتی فرانسوی و در متباقی کشورها اسپانوی می باشد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید:

۱- زبان لاتینی شامل زبان‌های ایتالوی، فرانسوی، اسپانوی، پرتگالی، البانوی و رومانیایی می‌باشد.

۲- زبان فرانسوی در ۲۶ کشور جهان رسمی می‌باشد.

صحیح ترین جواب را تشخیص دهید.

۱- جواب (ب) صحیح می‌باشد. ۲- جواب (ج) صحیح می‌باشد.

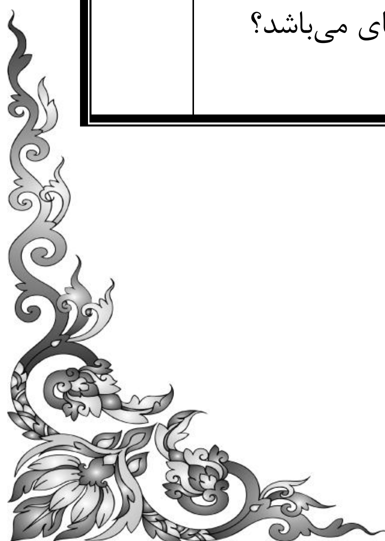
معلومات اضافی برای معلم

زبان رومن ها(لاتین) مشتق از زبان روم و یونان قدیم و در نواحی تحت نفوذ آن‌ها بوده تکلم می‌شد بعد در نواحی غرب اروپا تغییر کرده و به لهجه محلی تبدیل شده ؛ مانند: زبان مردمان اسپانیه، پرتگال و فرانسه و در نواحی شرقی زبان نوحی یونان و البانی رامی توان نام برد.

درس چهلم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	زبان جرمنی	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به شعبات زبان جرمنیک **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به زبان جرمنی و شعبات مختلف آن. ۲- تاریخچهٔ زبان جرمنی را تشریح نمایند. ۳- شعبات مختلف زبان جرمنی را در کشورهای اروپایی معرفی کنند. ۴- کشورهای‌که زبان رسمی آن جرمنی باشند معرفی نمایند. ۵- متیقن شوند که زبان جرمنی از جملهٔ زبان زنده جهان است که در چندین کشور به حیث زبان رسمی قبول شده اند.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ زبان‌های جهان، نقشه زبان‌های اروپا و گراف زبان‌های هندواروپایی، کتاب درسی.	
شیوهٔ ارزیابی	تخته وتباشیر، کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه بـه صـنف داخـل شـدن، سـلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صـنف، حاضـری گـرفتن، تقـدیم فعالیـت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ زبان‌های جهان، نقشه زبان اروپا و گراف زبان‌های هند و اروپـایی درمتن کتاب درسی، تا ساحه نفوذ زبان جرمنی را تشخیص نمایند. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید، که زبان جرمنی شاخهٔ کدام خانوادهٔ زبان‌های می‌باشد؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد، بپرسید: ۱- قبیلهٔ جرمنی قبل از میلاد در کدام قسمت اروپا سکونت داشتند؟ ۲- زبان جرمنیک به کدام شعبات تقسیم شده آند؟ ۳- زبان جرمنی غیر از کشور آلمان در کدام کشورها زبان رسمی می‌باشد؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشهٔ زبان‌های جهان، زبان‌های اروپا و گراف زبان هندو اروپایی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند ۱- در قسمت شمال آلمان و جنوب شبه جزیرهٔ اسکندیناویا زنده‌گی می‌کردند. ۲- شامل زبان‌های انگلوساکسون (المانی، هالیندی و انگلیسی) زبان ایسلندی، اسکندیناوی و گوتیک می‌باشد. ۳- در کشور اتریش و لختن شتین رسمی می‌باشد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: زبان جرمنی شاخه از زبان هندو اروپایی می‌باشد.

جواب سؤال‌های اخیر درس:

فشرده جواب دهید:

۱- زبان جرمنی شامل زبان‌های انگلوساکسون، ایسلندی، اسکندیناوی و گوتیک می‌باشد.

۲- زبان انگلوساکسون شامل زبان‌های المانی، هالندی وانگلیسی می‌باشد.

۳- شعبات زبان جرمنیک در شبه جزیره اسکندیناوی عبارت از زبان‌های ناروی، سویدن و دنمارک می‌باشند.

۴- زبان المانی غیر از کشور المان در کشورهای اتریش و لختن شتین نیز رسمی می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

زبان جرمنیک به چند بخش محلی تقسیم شده مانند زبان مردم المان، اتریش، هنگری، ترانسلوانیا.

زبان جرمنی مناطق مرتفع که در جنوب کشور المان تکلم می‌شود، زبان و ادبیات رسمی این مملکت را تشکیل می‌دهد.

زبان آلمانی مناطق هموار که در جلگه‌های شمال کشور دیده می‌شود و از آن زبان فلامندی و هالندی مشتق شده است.

زبان انگلیسی از لهجه محلی زبان محلی مناطق هموار به وسیله مردم انگلوساکسون درقرن ۶ م. به انگلیند برده شده است.

مردم ایسلند و ملل اسکندیناوی (ناروی، سویدن و دنمارک) به زبان که از زبان جرمنی مشتق شده سخن می‌گویند که در برخی واژگان یکدیگر اختلافات دارند.

زبان فنلندی زبان خاص است که به نام زبان فینیش (فلاندی)موسوم است و در برخی از مناطق کشور فنلند مردم به زبان سویدنی نیز تکلم می‌کند، هر دو زبان فوق زبان رسمی شمرده می‌شود.

درس چهل و یکم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**راجع به زبان‌های چینایی، جاپانی و اندونیزیایی چه می‌دانید؟**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به زبان‌های چینایی، جاپانی و اندونیزیایی. **اهداف خصوصی** ۱- به تفاوت‌های بین زبان‌های چینایی و جاپانی آشنا شوند. ۲- زبان‌های یک سیلابه را تعریف کنند. ۳- زبان‌های پُرسیلابه را معرفی کنند. ۴- ریشه زبان اندونیزیایی را توضیح دهند. ۵ - به این نکته متیقن شوند که موجودیت این همه زبان‌ها صرف وسیله افهام و تفهیم و وسیله انتقال فرهنگی می‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های بر اعظم آسیا، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ زبان‌های جهان، و گراف زبان‌های آسیا در متن کتاب درسی، تا ساحه نفوذ زبان های چینایی، جاپانی و اندونیزیایی را تشخیص نمایند. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید، که چرا یادگیری زبان چینایی مشکل است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- اصطلاح زبان یک سیلابه چه مفهوم دارد؟ ۲- الفبایی زبان چینایی چند حرف است؟ ۳- اصطلاح زبان پُرسیلابه چه مفهوم دارد؟ ۴- زبان اندونیزیایی از کدام زبان مشتق شده است؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، آز آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با استفاده از نقشۀ زبان‌های جهان، و گراف زبان‌های آسیایی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کند. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و را آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه اموخته آند، جواب می‌دهند. ۱- کلمات این زبان دارای هجا های جداگانه است. ۲- چهار صد حرف و چند صد علامه دارد. ۳- در این زبان کلمات پیچیده پسوند و پیشوند زیاد موجود می‌باشند. ۴- از زبان مالایی مشتق گردیده است. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

از این‌که زبان چینایی چهار صد حرف و چند صد علامه دارد، از این لحاظ آموختن آن مشکل می‌باشد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

فشرده جواب دهید

۱ – زبان چینایی بیش از چهارصد حرف و چند صد علامه دارد و از جمله زبان‌های یک سیلابه می‌باشد.

۲- زبان‌های یک سیلابه آسیایی عبارت از زبان ویتنامی، تبتی، میانماری، تایلندی و چینایی می‌باشند.

صحیح ترین جواب را انتخاب کنید

۱- جواب(الف)صحیح است.

۲- جواب (ب) صحیح است.

جواب صحیح را انتخاب کنید

۱- سؤال اول صحیح است.

۲ – سؤال دوم صحیح است.

۳- سؤال سوم غلط است.

معلومات اضافی برای معلم

زبان مالیزیایی یا مالایایی: این زبان رسمی کشور مالیزیا می‌باشد که در کلیه مکاتب کشور از آن استفاده می‌شود. زبان انگلیسی از زمان سلطه انگلیس‌ها درمالیزیا رواج یافت به عنوان زبان دوم در مکاتب تدریس می‌شود. در گذشته زبان مالایایی به الفبای عربی که به‌نام حروف جاوایی شهرت داشت تحریر می‌شد، ولی در زمان استعمار به الفبای لاتینی تغیر یافت. در سال ۱۹۷۵م. کشورهای اندونیزیا و مالیزیا برای تدوین قواعد مشترک، رسم الخط و تلفظ زبان مالایو شورای را تأسیس نمو د و در این راه کامیابی‌های به دست آوردند.

درس چهل و دوم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زبان بالتیک (لیتوانی) وسلاوی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	**هدف عمومی**: آشنایی به زبان‌های بالتیک (لیتوانی) و سلاوی. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به ریشه زبان‌های بالتیک - لیتوانی وسلاوی. ۲- ساحه زبان سلاوی را معرفی کنند. ۳- شعبات زبان سلاوی را بیان کنند. ۴- ریشه زبان لیتوانی را تشریح نمایند. ۵- متیقن شوندکه زبان‌های بالتیک (لیتوانی) و سلاوی نیز جز زبان‌های هندو اروپای هستند.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های هندو اروپایی، کتاب درسی، تخته و تباشیر	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام واحوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه**: نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ زبان‌های جهان وگراف زبان‌های هند و اروپایی در متن کتاب درسی، که ساحه نفوذ زبان‌های بالتیک ، لیتوانی و سلاوی را تشخیص نمایند. **طرح سؤال انگیزه**: زبان سلاوی از کدام خانوادهٔ زبانی مشتق شده؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- از خانوادۀ زبان هند و اروپایی مشتق شده است. ۲- بیشتر در اروپایی شرقی مروج می‌باشد. ۳- زبان روسی، آذربایجانی، اوکراینی، هنگری، چکی، سلواکی، پولیندی. . . ۴- از بخش زبانی بالتیک از خانوادۀ زبان هند و اروپایی می‌باشد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجۀ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- زبان سلاوی جز کدام خانوادۀ زبانی است؟ ۲- زبان سلاوی در کدام قسمت اروپا مروج می‌باشد؟ ۳- شعبات زبان سلاوی را معرفی نمایید. ۴- ریشۀ زبان لیتوانی را بیان نمایید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ زبان‌های جهان، و گراف زبان خانوادۀ هندو اروپایی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه یی: زبان سلاوی از خانوادۀ زبان هند و اروپایی مشتق گردید اند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

فشرده جواب دهید:

۱ – زبان سلاوی شعبه از زبان خانوادۀ هندو اروپایی می‌باشد.
۲- زبان سلاوی بیشتر در اروپایی شرقی و شبه جزیرۀ بالکان مروج است.
۳- شاخه‌های زبان سلاوی عبارت اند از: روسی، هنگری، چکی، سلواکی، پولیندی، سربی، بوسینی، کرواتی، بلغاری و مقدونی می‌باشد.

صحیح ترین جواب را انتخاب کنید.

۱- سؤال صحیح است.
۲- سؤال غلط است.
۳- سؤال صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

زبان بالتیک فقط در جمهوری‌های لتونی و لیتوانی رواج دارد و از جملۀ زبان‌های خانوادۀ هند و اروپایی به شمار می‌رود.
زبان سلیتی Celtic در چند قرن قبل از میلاد در منطقه وسیعی از قارۀ اروپا (اسپانیا، بریتانیا تا بالکان و حتی در آسیایی صغیر) رایج بود آثار مهم آن از قرن هشتم میلادی به دست آمده‌که در جزایر بریتانیا رایج است مانند زبان ایرلیندی و ویلزی.

درس چهل وسوم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زبان اردو**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی به زبان هندی و اردو. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به زبان هندی و اردو. ۲- شعبات زبان هند و اریایی را معرفی نمایند. ۳- ساحه توسعه زبان اردو را بیان کنند. ۴- تاریخچه زبان اردو را توضیح دهند. ۵- متیقن شوندکه زبان اردو بخش از زبان‌های هند و اریایی و از خانوادهٔ هند و اروپایی است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	نقشهٔ زبان‌های جهان و گراف زبان‌های اندو اروپایی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ زبان‌هایی جهان و گراف زبان‌های هند و اروپایی درمتن کتاب درسی، که ساحه نفوذ زبان اردو را تشخیص نمایند. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** زبان اردو از کدام زبان‌ها ترکیب شده است؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- زبان اردو در کدام کشورها مروج است؟ ۲- زبان اردو مخلوط کدام زبان‌ها می‌باشند؟ ۳- معنای کلمه اردو را تو ضیح دهید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و به استفاده از نقشۀ زبان‌های جهان، و گراف زبان خانوادۀ هند و اروپایی درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- در کشورهای هند، پاکستان و بنگله دیش. ۲- زبان اردو از زبان‌های هندی، فارسی، ترکی و انگلیسی ترکیب شده است. ۳- معنای اردو عسکر و قرار گاه قشون است، ریشۀ ترکی دارد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کنند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

زبان اردو از زبان‌های هندی، فارسی، ترکی ترکیب شده است.

جواب سؤال‌های اخیر درس

فشرده جواب دهید

۱ – زبان معاصرهند و آریایی به شعبات زبانی هندی، اردو، نیپالی، اسامی، بنگالی، اری، میراتی، گجراتی، پنجابی، کشمیری سنگال منقسم شده است.

۲- نام زبان اردو ترکی است معنای آن عسکر و قرار گاه قشون است.

جملات زیر راتکمیل کنید:

۱- زبان اردو در زمان شاه جهان در هند به این نام مسمی گردید.

۲- زبان اردو ترکیب است از زبان‌های هندی، فارسی، ترکی و انگلیسی.

درس چهل و چهارم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ارتباطات و جهانی شدن	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی به انواع وسایل پیشرفتهٔ ارتباطات و جهانی شدن. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به اهمیت و سایل ارتباطات جمعی از راه دور. ۲- اهمیت وسایل ارتباطات از راه دور را در بخش‌های اقتصادی و اجتماعی بیان کنند. ۳- مفهوم گلوبالیزشن (جهانی شدن) را توضیح کنند. ۴- متیقن شوند که به استفادهٔ از وسایل پیشرفته ارتباطات این جهان وسیع به دهکدهٔ جهانی تبدیل شده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر اقمار مصنوعی، نقشه کیبل‌های جهانی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف		وقت
	فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن و تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به نقشهٔ کیبل‌های جهان در متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند:** یکی از رویدادهای مهم جهان از قبیل زلزله، اتشفشان. . . واقع شده در یکی از کشورهای جهان را مثال بیاورید و بپرسیدکه چگونه و از طریق کدام وسایل ارتباطات از راه دور می‌توان راجع به آن معلومات حاصل کرد.	۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- مفهوم اصطلاح گلوبالسیرنشن چیست. ۲- اختراع کدام وسایل، ارتباطات از راه دور را سهل ساخته است؟ ۳- اصطلاح Remote Sensing را توضح سازید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید و با استفاده از نقشهٔ جهان و تصویر اقمار مصنوعی به دور جهان درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- جهانی شدن یعنی با استفاده از وسایل پیشرفت از نظر زمانی ومکانی فاصله تماس هاکوتاه ونزدیک شده است. ۲- راه دار، قمر مصنوعی و فایبر نوری. ۳- به معنای معلومات از راه دورکه در بخش تجارت، صنعت، فرهنگ وحمل و نقل. . . بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجهٔ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان خود بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: با استفاده از و سایل ارتباطات از راه دور؛ مانند تیلفون، تلویزیون، انترنت. . . و غیره. معلومات حاصل کرده می‌توانیم.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جواب صحیح را انتخاب نمایید

۱- جواب (ب) صحیح است.

۲- جواب (ج) صحیح است.

جمله راتکمیل کنید:

۳- انترنت وسیله ارتباطات در جهان است.

فشرده جواب دهید

۴- و سایل ارتباطات از راه دور مانند: تیلفون، تلویزیون، فکس، رادار، انترنت، اقمار مصنوعی. . . و غیره می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

در حالی که در خانه خود نشسته اید، از طریق رسانه‌ها می‌توانید آنچه در جهان می‌گذرد، با خبر شوید و با افرادی در آن سوی دنیا (از طریق تیلفون و انترنت) ار تباط بر قرار کنید. این حالت را وسایل ارتباطات از راه دور به وجود آورده است. این وضعیت جدید را، به عنوان ((دهکدهٔ جهانی)) یاد می‌کنند.

با استفاده از رسانه‌ها خبر هر واقعه کوچک، به سرعت در جهان منتشر می‌شود. رسانه‌ها این جهان وسیع را به اندازهٔ یک دهکده کوچک کرده اند (البته جهان از نظر فزیکی کوچک نشده، بلکه از جهت اگاهی در حال کوچک شدن است). در دهکدهٔ جهانی، سرحدات بین داخل و خارج کشورها شکسته می‌شود، رویدادهای هر کشوری، وقایعی است که در دهکدهٔ جهانی رخ می‌دهد و همه در بارهٔ آن بحث و داوری می‌کنند.

همان گونه که در رسانه‌های ملی، در سطح یک کشور می‌توانند ((افکار عمومی)) شکل بگیرد اکنون رسانه‌های از راه دور به افکار عمومی در سطح جهان شکل می‌دهد.

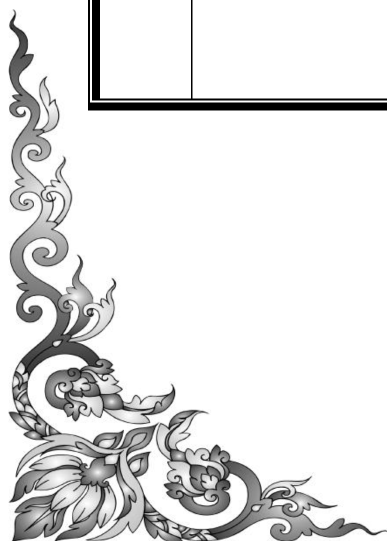
گسترش فعالیت رادیو و تلویزیون در جهان: در سال ۲۰۰۲م. به تعداد ۴۷۷۷۶ استیشن رادیویی فعال در جهان وجود داشت و با محاسبه ساعات پخش برنامه‌ها می‌توان تخمین زد که در حدود ۲۸۰ میلیون ساعت برنامه در سال پخش می‌شود.

در سال ۲۰۰۲م. به تعداد ۲۰۹۹۱ ایستگاه تلویزیونی در جهان وجود داشت که برنامه‌های آن‌ها از طریق کیبل، اقمار مصنوعی و فرستنده‌های زمینی در یافت می‌شود. ساعات پخش برنامه‌های آن‌ها در حدود ۱۲۳ میلیون ساعات در سال است.

درس چهل و پنجم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**انواع وسایل ارتباطی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رودکه در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به انواع وسایل پیشرفتهٔ ارتباطات. **اهداف خصوصی** **۱-** آشنایی به اهمیت انواع وسایل ارتباطی. ۲- اهمیت وسایل ارتباطی را در ارتباط به جغرافیه توضیح نمایند. ۳- سایت‌های انترنتی را در ارتباط به موضوعات جغرافیایی معرفی نمایند. ۴- متیقن شوندکه با استفادهٔ از وسایل پیشرفته ارتباطات این جهان وسیع به دهکدهٔ جهانی تبدیل شده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر اقمار مصنوعی و چند وسیله ارتباطی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** قبل از اختراع وسایل پیشرفته ارتباطی مردم غرض ارتباطات از چه وسیلهٔ استفاده می‌نمودند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- کدام وسایل ارتباطی ابتدایی را می‌شناسید؟ ۲- اهمیت تیلو کمونیکیشن را توضیح نمایید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- ابتدایی ترین وسایل ارتباطی عبارت بود از دهل، نقاره، پرنده‌ها (کبوتر)، حیوانات اهلی مانند اسپ، اشتر. . . ۲- پپیشرفت‌های سیستم ارتباطی در هوانوردی، بحر پیمایی و در بسیاری موضوعات ترانسپورتی تغیرات بنیادی را به میان اورده است. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

وسایل ارتباطات ابتدایی عبارت بود از دهل، نقاره، پرنده‌ها حیوانات اهلی. . . و غیره.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جواب صحیح را انتخاب نمایید:

۱-جواب (ب) صحیح است.

۲-جواب (ج) صحیح است.

مختصراً جواب دهید

۱- از اقمار مصنوعی برای شناخت اسرار طبیعت (زمین، ابحار، جنگلات، معادن و محیط زیست) استفاده می‌شود.

جمالات راتکمیل کنید

۱- وسایل ارتباطات از راه دور مانند **تیلفون، تلویزیون، فکس، رادار، انترنت، اقمار مصنوعی**. . . و غیره است.

معلومات اضافی برای معلم

در اخیر قرن ۱۹م. ارتباطات بین مناطق جغرافیایی کشورها و شهرها ذریعه موتر صورت می‌گرفت تا یک پیغام یا مکتوب ذریعه موتر از شهری به شهر دیگر و از کشوری به کشور دیگر انتقال کند که آن‌را پُسته Post می‌گفتند و یا ذریعه امواج متوسط رادیوی اخبار و پیغام Message را یکی به دیگری ارسال می‌کردند که آن‌را مخابره می‌خواندند. الکساندر گراهام بل وقتی مخابره ابتدایی را اختراع نمود، در حقیقت راه ارتباطات فردی، کشوری و بین القاروی را برای بشریت کشود و انسان‌ها راباهم نزدیک ترساخت.

سپس تیلفون و رادیو بجای مخابره Mois به میان آمد، که هر دو رادیو و تیلفون به فواصل زیاد پیغام‌ها را روی زمین انتشار می‌داند تیلفون‌های شخصی فواصل دور را بین افراد نزدیک ساخته وهزاران افراد مشکلات شان را توسط تیلفون رفع می‌نمودند.

اختراع تلویزیون Tv بعد از رادیو مهم‌ترین اختراع در کره زمین برای انتقال اخبار و مسایل ضروری به صورت تصویری در بین انسان‌ها جاگزین گردید.

کیبل زمینی وفضایی در سراسر زمین امتداد یافت؛ بناءً اطلاعات و سایل جمعی در جهان موقف وجای خاص یافت.

در دهه چهل ۱۹۴۴- ۱۹۵۱م. ساینس دانان دربارهٔ ماشین کمپیوتر زحمات زیادی کشیدند؛ اما در سال ۱۹۵۱م. اولین ماشین کمپیوترWillim الکترونیکی به بازار عرضه نمود. این اختراع یعنی Electronic Digital به حیث کمپیوتر که در حیات انسان‌ها تغییرات بزرگ را باعث شد و کره زمین را به حیث خانواده مشترک در آورد. قرن بیست ویکم را می‌توان قرن کمپیوتر و عصر حاضر را قرن انترنت نامید.

درس چهل و ششم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**پُست در جهان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی همه جانبه به خدمات پُستی جهان **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به خدمات پُستی جهان. ۲- انواع وسایل ابتدایی انتقالات پُستی جهان را بیان نمایند. ۳- انجام خدمات پُستی را در قرون وسطی توضیح دهند. ۴- خدمات پُستی در زمان خلفای عباسی را تشریح نمایند. ۵- تشکیل نخستین سرویس پُستی در اروپا را معرفی کنند. ۶- را جع به اتحادیه بین المللی پُستی معلومات دهند. ۷- متیقن شوند که پُست بین المللی وسیله مطمئن انتقالات مراسلات و پارسل‌ها می‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر اقمار مصنوعی و چند وسیله ارتباطی، کتاب درسی، تخته وتباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیه تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه :** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالیکه انگیزه خلق کند.** چگونه می‌توان یک بسته کوچک (پارسل) را به طور مطمئن به یک کشور خارجی ارسال نمود؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان، مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند، خود جواب دهید و بعد بپرسید. ۱- پُسته‌های ابتدایی چگونه انتقال می‌شد؟ ۲- خدمات پُستی در زمان خلفای اموی و عباسی چگونه بود؟ ۳- تشکیل نخستین سرویس پُستی جهانی به همت کدام شخص صورت گرفت ؟ ۴- کدام اختراعات باعث توسعه خدمات پُستی گردید؟ ۵- نرخ‌نامه و تکت پُستی بران نخستین بار در اروپا توسط کدام شخص مروج گردید؟ ۶- اتحادیه پُست جهانی در کدام شهر، د ر کدام سال تشکیل شد؟ * صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * درس را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند ۱- پُستۀ ابتدایی توسط حیوانات وپرنده‌ها انتقال می‌شد. ۲- خدامات پُستی در زمان خلفای اموی وعباسی بهترین وسیله امنیت دانسته می‌شد. ۳- توسط شخص به نام فرانسواتاکسی تأسیس شد چندین کشور اروپایی را باهم متصل ساخت. ۴- اختراع کشتی بخار و به وجود امدن راه اهن باعث توسعه خدمات پُستی گردیده بود. ۵- راولاند هل انگلیسی در سال ۱۸۴۰م. نرخنامه و تکت پُستی یک پنی را در داخل تمام سرحدات رایج کرد. ۶- در شهر برن در سال ۱۸۷۴م. به اشتراک ۲۱ کشور در طی کنفرانس به امضاء رسیده. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان خود بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

به نوشتن ادرس دقیق شخص مورد نظر، به روی پارسل از طریق پُسته ارسال گردد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

۱- فرانسوا تاکسی برای اولین بار سرویس پُستی را در اروپا به وجود اورد.

۲- انتقالات پُستی به سرعت و مطمئن صورت می‌گرفت.

جمله ذیل را تکمیل کنید.

۳- اتحادیه پُستی جهان برای اولین بار در بین کلیه کشورهای متمدن در سال۱۸۷۴م. توسط هانری، درکشور سویس صورت گرفت.

معلومات اضافی برای معلم

در عهد امویان امپراطوری بزرگ به پنج دیوان تقسیم می‌شد که دیوان البرید یا پُست یکی از آن‌ها بود. اداره پُست مرکزی بمنظور پیشبرد امور پُستی ادارات دولتی توسط امیرمعاویه (رض)تأسیس گردید. اسپ‌های قوی بمنظور انتقال پُست از یک محل به محل دیگر مورد استفاده قرارمی‌گرفت و کارمندان حکومتی موظف بودند تا از اجراء سالم ترافیک پستی نظارت کنند. موضوع دلچسپ این است که این اسپها دم کوتاه داشتند، تا از دیگر اسپها فرق شوند. حسینی در کتاب مشهور اداره عرب می‌نویسد که سیستم پُستی در فارسی به نام بریده یاد می‌شد، چرا که اسپ‌ها دم بریده داشتند.

امر امور پُستی درعهد امویان به نام شابهه البرید نامیده می‌شد که او همچنان مسؤول نظارات از اجراات و الیان ولایات هم بود او تمام مکاتیب، اخبار و غیره اسناد را از نواحی جمع آوری نموده زودتر به مرکز ارسال می‌نمود. امر شبهه البرید که در مرکز موظف بود اخبار را از تمام قلمرو جمع آوری نموده به خلیفه تقدیم می‌کرد. یعنی او تمام اخبار امورسیاسی را که از قلمرو شان بوقوع می‌پیوست، به امپراتور انتقال می‌داد، سیستم پُستی که اولین‌بار توسط امویان ایجاد شده بود درعهد عبدالملک اموی به تمام امپراتوری گسترش یافت.

سیستم پُستی در عهد عباسیان وسعت بیشتر یافت. خلفای این دوره عقیده براین بود که امنیت ثبات و پیشرفت مملکت وسیعاً به سیستم پُستی تعلق دارد. خلیفه هارون الرشید به کمک یحیَ برمکی تشکیلات سیستم پُستی راتجدید نمود (یحیَ برمکی معلم هارون الرشید و مشاور اوبود).

در این عهد هم چنان آمر اداره پُست بر جمع آوری معلومات مهم در رابطه به سیاست دولت مرکزی موظف بود، تمام کارمندان اداره پُست ماموریت داشتند تا اطلاعات محرم را به حکومت جمع آوری کنند.

درس چهل و هفتم

وقت: یک ساعت درسی

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">تیلفون و مبایل در جهان</td></tr>
<tr><td>اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف عمومی: آشنایی با خدمات تیلفون و مبایل در جهان.
اهداف خصوصی
۱- آشنایی همه جانبه به خدمات تیلفون و مبایل در جهان.
۲- مخترع تیلفون را معرفی کنند.
۳- را جع به تأسیس مرکز مخابراتی غیر وابسته معلومات دهند.
۴- راجع به اختراع و توسعه تیلفون مبایل معلومات دهند.
۵- متیقن شوند که تیلفون ، مبایل وسایل مهم ارتباطی در تکنالوژی عصری به شمار می‌رود.</td></tr>
<tr><td>روش‌های پیشنهادی تدریس</td><td colspan="2">تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تصاویر اقمار مصنوعی و چند وسیله ارتباطی، کتاب درسی، تخته وتباشیر.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">کتبی، شفاهی و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف</td><td rowspan="2">فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.
خلق کردن انگیزه
نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی.
طرح سؤالیکه انگیزه خلق کند.
اختراع تیلفون چه سهولت‌ها را در ارتباطات جوامع بشری به وجود اورده است؟</td><td>وقت</td></tr>
<tr><td>۵ دقیقه

۵ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید ۱- کدام اختراع سهولت‌ها را در مخابرات جهانی به وجود اورد؟ ۲- مخترع تیلفون کی بود؟ ۳- نام لاتین مخابر ه انفرادی را معرفی نمایید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- اختراع ترانزستور باعث پیشرفت وسایل مخابراتی گردید. ۲- گرام هام بل نام داشت. ۳- PCS (personal communcation Service) * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند ونتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

از اجزایی مهم ارتباط جمعی در تکنالوژی عصری به شمار می‌رود.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جواب صحیح را انتخاب نمایید:

۱- جواب (الف) صحیح است.

۲- جواب (الف) صحیح است.

جمله‌ها را تکمیل کنید.

۳- قرن نوزدهم **شاهد** اختراعات زیاد بود.

۴ – ترانزیستور باعث **سهولت‌های زیاد مخابراتی** در جهان شده است.

۵- این اصطلاح عبارت است از (personal communcation Service)

معلومات اضافی برای معلم

دکتوران وزارت صحت عامه در مورد اثرات ناگوار الکترومقناطیسی تیلفون موبایل چنین اظهار نظر می‌نمایند.

* اطفال کمتر از هشت ساله را بیشتر متاثر می‌سازد.

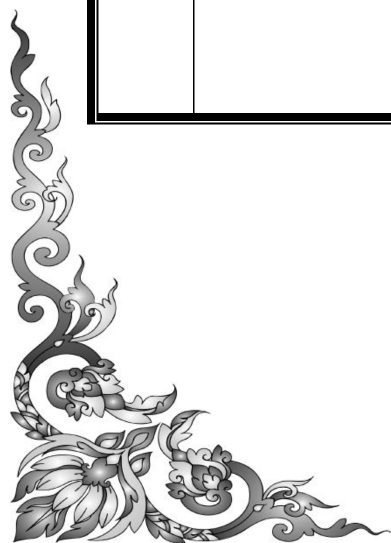
* استعمال بیشتر تیلیفون موبایل یاد فراموشی به بار می‌آورد.

* استعمال تیلیفون موبایل در موترها ده برابربیشتر مضر است.

* خانم‌های حامله را بیشتر متأثر می‌سازد باید در هنگام استفاده نمودن از بلندگوی یا از گوشی استفاده نمایند.

درس چهل وهشتم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**فکس در جهان**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی با خدمات وسیلهٔ ارتباطی فکس. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به چگونه‌گی خدمات وسیله ارتباطی فکس. ۲- مخترع فکس را معرفی کنند. ۳- راجع به نوع استفادهٔ فکس معلومات دهند. ۴- متیقن شوند که با استفاده از فکس اسناد بسیار محرم و مهم را می‌توان به طـور مطمئن به یک ولایت دور دست و یا به خارج از کشور فرستاد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر فکس، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقـدماتی:** بـه طریقـهٔ مروجـه بـه صـنف داخـل شـدن، سـلام و احوالپرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گـرفتن، تقـدیم فعالیـت خـارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاوی در صـفحه مـتن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** غرض ارسال اسناد مهم و محرم به یک مرجع مـورد نظـر، از کـدام وسـیلهٔ مطمئن استفاده شده می‌تواند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- فکس در کدام سال ذریعه کدام شخص اختراع گردید؟ ۲- چگونگی استفادۀ فکس را توضیح دهید. ۳- اقمار مصنوعی به استفادۀ کدام وسیله پیام‌های خود را می‌فرستند؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند. ۱- در سال ۱۹۲۴م. توسط ریچارد رنجر اختراع گردید. ۲- فکس وسیلۀ انتقالات پیامهای تحریری است. که پیام‌ها وگذارشات را بروی کاغذ داخل ماشین گردیده به جای مطلوب در مدت چند ثانیه میرسد. ۳- توسط ماشین فکس. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند ونتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: از دستگاه فکس.

جواب سؤال‌های اخیر درس:

۱- فکس وسیلۀ تخنیکی است که ذریعه آن اطلاعات و اسناد به طور تحریری به حیث یک سند انتقال میابد.

۲- فکس تسهیلات تجارتی و صنعتی در جوامع بشری به وجود اورده است. کاری را غرض ثبت حقایق، فرمایشات تجارتی، ارائه اسناد اقلام صادراتی و وارداتی و اسناد رسمی و شخصی انجام می‌دهد.

جواب صحیح را انتخاب کنید.

۳ جواب صحیح (د) می‌باشد.

معلومات اضافی برای معلم

فکس: از کلمه لاتینی facsimile گرفته شده، مخفف آن Fax فکس می‌باشد.

که به معنای a Copy Make یا مشابه ساختن است اخذ گردیده است که توان کاپی کردن مشابه اسناد را دارد. فکس از جمله تکنالوژی معاصر است که جز تیلوکمونیکشن Telecommunication عصری به شمار می‌رود. ساختمان آن مانند یک ماشین کوچک بوده که از یک جای به جای دیگر معلومات را انتقال می‌دهد.

وظیفه فکس انتقال وکاپی پیام‌ها واسناد Document در امور شخصی ورسمی می‌باشد، در مسایل تجارتی، حقایق و اسناد Document تجارتی و صنعتی به روی کاغذ تحریر یافته را اگر درماشین فکس داخل نماییم کاپی عین اسناد و حقایق را به مرا جع که می‌خواهیم انتقال می‌شود. فکس وسیله مغلق تخنیکی است که توسط امواج خاص پیام معلومات حقیقی را در فواصل دور و نزدیک انتقال می‌دهد.

درس چهل و نهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**انترنت و ایمیل**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی همه جانبه به خدمات انترنت و ای میل. **اهداف خصوصی:** ۱- آشنایی به چگونگی خدمات انترنتی و ای میل. ۲- راجع به خدمات انترنت معلومات دهند. ۳- چند سایت مهم انترنت را معرفی نمایند. ۴- راجع به اختراع انترنت معلومات دهند. ۵- متیقن شوند که انترنت وسیله خوب معلوماتی می‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویرکمپیوتر، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالی که انگیزه خلق کند.** چگونه می‌توان راجع به یک موضوع مهم جغرافیوی، از کدام منبع معتبر بدون ضیاع وقت معلومات دقیق و همه جانبه تهیه نمود؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان، مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- در کدام سال انترنت به سطح جهانی مورد استفاده قرار گرفته است. ۲- ارتباطات انترنتی جهانی چگونه تأمین می‌گردد؟ ۳- انترنت از چه زمانی مورد استفاده قرار گرفته است؟ ۴- مخترع ماشین دیجیتل که بود؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسد، درس را تشریح نماید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- بعد از سال ۱۹۹۰م. انترنت به تدریج در کشورهای مختلف جهان مورد استفاده قرار گرفت. ۲- از طریق امواج رادیوی ماهواره‌ها و کیبل‌های فایبرنوری. ۳- بعد از نیم دوم قرن ۱۹م. ۴- مخترع ماشین دی جی تل ویلیم شاکلی نام داشت. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: از انترنت می‌توان هرگونه معلومات مورد ضرورت را به دست اورد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جملات را تکمیل کنید:

۱- اختراع ماشین دی جی تل باعث تحولات **عظیم در بخش مخابرات** گردیده است.

۲- انترنت برای اولین بار در سال ۱۹۶۹م. آغاز به کار نمود.

مختصراً جواب دهید.

۱- ارسال پیام‌ها و اخذ آن ذریعه امواج رادیوی صورت می‌گیرد که از یک دستگاه ایمیل به آدرس دستگاه دیگر ایمیل فرستاده می‌شود ودر مدت چند ثانیه به ادرس مطلوب می‌رسد.

۲- Electronic Mail از جمله تکنالوژی جدید است که در ارسال پیام‌ها وظیفۀ عمده را انجام می‌دهد. مخفف آن. E. mail. که به نام پوسته الکترونیکی نیز یاد می‌شود.

معلومات اضافی برای معلم

جغرافیه و انترنت: از مهم‌ترین مزایای انترنت، امکان جستجوی موضوعات مختلف است. هر فرد می‌تواند با نوشتن اصطلاح جغرافیای مورد نظر خود مانند اقیانوس، نقشه، مهاجرت. . . و غیره. در صورتی که فهرست از سایت‌های مربوطه را در اختیار داشته باشد، معلومات دقیق به دست آرد. اگر راجع به سایت مربوطه معلومات هم نداشته با شد. امروز این موضوعات از طریق موتورهای تحقیق Search engine امکان پذیر است، از آن جمله با آرود به سایت‌های تحقیقی , yahoo , Google, MSN , Amazon , وAltavista و دادن اصطلاحات جغرافیایی مورد نظر با بیش‌ترین اطلاعات و نیز به نشانی از سایت‌های دیگر روبه رو می‌شوید. این اطلاعات را می‌توانید ثبت و ذخیره کرد ودر صورت موجودیت وسایل پرنتر آن‌را کاپی نمود.

در مورد مسایل جغرافیایی می‌توان به سایت‌های ذیل مراجعه نمود.

http//www. sci. org. ir	نفوس
http//www. Census. Gov/ftp/pub/ipc/	نفوس و مهاجرت
http//www. nasa. gov	تصاویر ماهواره یی
http//www. usgs. gov	آفات و مخاطرات محیط
http//www. Citysearch. com	مسایل مربوط به مشکلات شهری
http//www. Intellicast. com	هواشناسی
http//www. Map quest. com	نقشه‌ها
http//www. Maps. yahoo. com	نقشه‌ها
http//www. geographyabout. com	همه چیز در بارۀ جغرافیه

درس پنجاهم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**شبکه ماهواره‌یی.**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به خدمات شبکه‌های ماهواره یی. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به عصری ترین وسیله تکنالوژی جدید. ۲- راجع به چگونه‌گی خدمات شبکهٔ ماهواره یی معلومات دهند. ۳- کشورهایی که صاحب ماهواره هستند، معرفی نمایند. ۴- کدام مسایل مخابراتی از طریق ماهواره تنظیم می‌شود. ۵- متیقن شوند که اقمار مصنوعی بهترین وسیله ارتباطی جهان می‌باشد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر کمپیوتر، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت ارتباطات جهانی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند** کیهانوردان چگونه به فضاء سفر می‌کنند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- ریموت سنسنگ چه مفهوم دارد؟ ۲- خدمات مخابرات ماهوارهٔ چگونه اجراء می‌شود؟ ۳- مدارهای اقمار مصنوعی بدور زمین چگونه است؟ ۴- به کمک اقمار مصنوعی چه موضوعات جغرافیایی مورد برسی قرار گرفته می‌تواند؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند جواب می‌دهند. ۱- معلومات از راه دور. ۲- معلومات از یک استشن مخابراتی زمینی اخذ و دو باره به استشن مربوطه زمینی ارسال و از طریق انترنت، تیلفون، فکس. . . تبادله می‌گردد. ۳- مدارهای آن عمودی، مایل و یا موازی به خط استوا می‌باشد. ۴- در بارهٔ نظام شمسی وسیارات مربوطه آن از جمله زمین معلومات بیشترحاصل کنند. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: توسط اقمار مصنوعی.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید

۱-اصطلاح Geo Sattionar به آن ماهواره‌ها که از زمین در یک نقطه ثابت نگهداشته می‌شود، استعمال می‌گردد.

۲- تحقیقات شبکه اقمار مصنوعی در بخش جغرافیه معولمات دقیق راجع به حالات جوی، ساختمان‌های طبیعی، جنگل‌ها و غیره را در اختیار محققین قرار می‌دهد.

جملات ذیل را تکمیل کنید:

۳- پیام هایی‌که از اقمار مصنوعی به استشن‌های زمینی میرسدDown Link و پیام های‌که از استشن‌های زمینی به اقمار مصنوعی فرستاده می‌شود، به نام Up Link یاد می‌شود

معلومات اضافی برای معلم

امروز تعداد زیادی از ارتباطات توسط ماهواره‌ها انجام می‌گردد و پیام‌های رادیوی، تیلفونی و تلویزیونی به سرعت شگفت انگیزی دور دنیا مخابره می‌شود. اقمار مصنوعی فضای انقلاب را در کارهای مخابراتی و ارتباطات پدید آورده، باعث گسترش تکنالوژی وسایل مانند تیلفون موبایل و تلویزیون شده اند. اقمار مصنوعی علایم مخابراتی که از استیشن زمینی مربوط خویش دریافت می‌کند، سپس آن‌را به دیگر استیشن‌های زمینی منعکس می‌سازد.

از اقمار مصنوعی د رزمینه نظامی نیز استفاده می‌شود و همچنین اقمار دیگر می‌تواند سطح زمین را تحقیق و تغیرات آب وهوا را پیش بینی و مسیر طوفان‌ها را تعیین کند. اقمار مصنوعی علاوه بر ارسال و دریافت علامت‌ها به زمین، با یک‌دیگر نیز تماس‌های دایمی دارند.

اقمار مصنوعی مخابراتی در ارسال برنامه (نشرات) تلویزیونی وتماس‌های تیلفونی مورد استفاده قرار می‌گیرد. آن‌ها دارای رادیو و سایر تجهیزاتی اند که توسط بطری‌های تقویت کنندهٔ آفتابی کار می‌کنند. این اقمار علامت‌های را از ایستگاه‌های زمینی در یافت کرده سپس از تقویت آن‌را به یک دستگاه دیگر که ممکن است هزاران کیلومتر فاصله داشته باشد، ارسال می‌کند.

مفیدترین اقمار مصنوعی مخابراتی وهواشناسی است که با استفاده از موشک به فاصله تقریباً ۳۶۰۰۰ کیلومتر از زمین فرستاده می‌شود، تا در مدار ثابت قرار گیرد و هر ۲۴ ساعت یک‌بار به مدار معین گردش کند، به همین دلیل به نظرمی رسد، که آن‌ها بی حرکت هستند و روی یک نقطه ثابت قرار دارند؛ زیرا سرعت حرکت مداری ماهواره به طور مداوم در مدار زمین حرکت می‌کنند، باسرعت حرکت چرخش زمین تطبیق داده می‌شود. این مدارهای ثابت نامیده می‌شوند.

درس پنجاه ویکم
وقت: یک ساعت درسی

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">مشکلات جهانی محیط زیست.</td></tr>
<tr><td>اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.
هدف عمومی: آشنایی به خطرات دود وگاز ناشی از مواد سوخت.
اهداف خصوصی
۱- اگاهی از خطرات دود و انواع گازات مضر به صحت.
۲- محیط زیست را تعریف کرده بتوانند.
۳- انواع گازات مضره که اتموسفیر را آلوده ساخته معرفی نمایند.
۴- منابع دود وگازات مضره را بیان نمایند.
۵- موادی‌که در مجموع محیط زیست را آلوده می‌سازند معرفی نمایند.
۶- متیقن شوند که محیط زیست در کل یک مجموعه متعادل وتحفه الهی است، نباید آلوده شود.</td></tr>
<tr><td>روش‌های پیشنهادی تدریس</td><td colspan="2">تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تصاویر کمپیوتر، کتاب درسی، تخته و تباشیر.</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">کتبی، شفاهی و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.
خلق کردن انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی، غرض درک اهمیت محیط زیست.
طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.
در محیطی که شما زنده‌گی دارید، کدام گازات مضره شما را ازیت می‌کنند؟</td><td>وقت
۵ دقیقه

۵ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند، خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- محیط زیست را تعریف نمایید. ۲- کدام عوامل سبب آلوده‌گی اتموسفیرگردیده است؟ ۳- انواع گازاتی مضره که اتموسفیر را آلوده می‌سازد بیان نمایید. ۴- منابع گازات مضره رابیان کنید. ۵- موادیکه در مجموع محیط را آلوده می‌سازد، نام ببرید. * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند ۱- مجموع کلیه پدیده‌های است که به تمام موجودات زنده زمینه حیات را مساعد می‌سازند. ۲- تاسیسات صنعتی، ترافیک مزدحم، صعود گازات مضره گلخانه. . . وغیره. ۳- گاز کاربن دای اکساید، کاربومونواکساید، متان، کلوروفلورو کاربن، نایتروجن اکساید. . . ۴- زغالسنگ، نفت، گازطبیعی، اتش سوزی‌ها و فابریکات صنعتی. ۵- مواد سمی، مواد کیمیاوی، انتشار صداها، تراکم مواد اضافی وغیر صحی، زباله‌های مصنوعی اشعۀ زباله های اتومی، تراکم اجسام مضره، آتش سوزی، عدم موجودیت کانالزسیون و غیره. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی: جواب‌های جداگانه ارائه می‌نمایند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید.

۱-محیط زیست مجموع کلیه پدیده‌های حیاتی اند که برای موجودات زنده زمینه حیات را مساعد می‌سازند. اجزای مهم آن‌را اراضی محل بودوباش، خاک، آب، فرش نباتی، موجودیت حیوانات و اتموسفیر تشکیل می‌دهد.

۲- تاسیسات صنعتی، ترافیک مزدحم، صعود گازات مضره گل‌خانه. . . و غیره عوامل سبب آلوده‌گی میحط زیست می‌گردد.

جملات صحیح را مشخص نمایید

۱- جمله صحیح است.

۲- جمله صحیح نیست

معلومات اضافی برای معلم

هوای آلوده: هر مادهٔ که وارد هوا شود، خواص کیمیاوی، فزیکی و حیاتی آن‌را تغییر دهد، چنین هوا را آلوده گویند.

* **عوامل طبیعی**: در نتیجه فعالیت آتش‌فشانی پس از هر انفجار مقدار زیادی گازات، خاکستر وگرد و غبار آتش‌فشانی به اتموسفیر زمین وارد می‌شود، این مواد، مقدار از انرژی آفتاب را جذب و مانع رسیدن آن به زمین می‌گردد و همچنین مانع اشعه منعکسه آفتاب از زمین به فضاء می‌شود. توفان‌ها و بادهای شدید نیز ذرات خاک، ریگ و خاشاک را وارد هوا می‌سازند و آن‌را آلوده می‌سازد.

* در نتیجه فعالیت صنعتی، که انواع گازها را جز اتموسفیر ساخته است. به طور مثال: به افزایش گاز کاربن دای اکساید و کار بومونو اکساید که از فعالیت‌های صنعتی، دود وسایط نقلیه که به اثر سوخت فوسیلی (نفت، زغالسنگ وگاز طبیعی) و حریق جنگلات حاصل می‌شود، تراکم این گازها در اتموسفیر پدیده جدیدی به‌نام اثر گل‌خانه یی می‌شود یعنی چندین گاز از جمله گاز کاربونیک، متان و دیگران قسمت از حرارت آفتاب را در خود جذب نموده و گرم می‌باشد همچنین مانع فرار گرما از فضاء زمین شده است که به اثر آن انرژی منعکسه زمین به فضاء کم شده و اتموسفیر کره زمین را گرم می‌سازد.

* گازهایی که در وسایل سردکننده (فریزرها، یخچالها، ایرکندیشن ها. . .) و در مواد اسپری به کار می‌رود نیز به تدریج وارد اتموسفیر می‌شود این گاز باگاز اوزون تعامل نموده سبب از بین بردن یا نازک شدن طبقه اوزون می‌گردد.

* اثرات گازهای باتلاقی که به فضاء متصاعد می‌گردد، مانند: گازهایی‌که از شالیزارها و کودهای حیوانی (متان) به اتموسفیر علاوه می‌شود و آن‌را آلوده می‌سازد. گاز سلفر دای اکساید، نایتروجن اکساید، نایتریت، متان روی حیوانات و نباتات تاثیر ناگوار دارد و محیط زیست را آلوده می‌سازد.

درس پنجاه و دوم

وقت: یک ساعت درسی

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">وسایط نقلیه.</td></tr>
<tr><td>اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف عمومی
آشنایی به آلوده‌گی هوا ناشی از گازات تولیدات شدۀ وسایط نقلیه.
اهداف خصوصی
۱- اگاهی از گازات تولید شدۀ و سایط نقلیه که اتموسفیر را آلوده می‌سازد.
۲- اصطلاحPollution را تعریف کنند.
۳- گازات تولید شده توسط و سایط نقلیه بیان نمایند.
۴- متیقن شوندکه موترهای کهنه و استعمال نفت بی کیفیت باعث افزایش آلوده‌گی اتموسفیر می‌گردد.</td></tr>
<tr><td>روش‌های پیشنهادی تدریس</td><td colspan="2">تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.</td></tr>
<tr><td>مواد ممد درسی</td><td colspan="2">تصاویر کمپیوتر، کتاب درسی، تخته و تباشیر.</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td>کتبی، شفاهی و بحث گروهی.</td><td>وقت</td></tr>
<tr><td>فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته.
خلق کردن انگیزه
نوشتن عنوان روی تخته و جلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی.
طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.
موترهای کهنه و فرسوده کدام نوع گازات مضره را تولید می‌کند ؟</td><td>۵ دقیقه

۵ دقیقه</td></tr>
</table>

وقت	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	فعالیت‌های تدریس معلم
۳۵ دقیقه	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- به اثر استعمال تیل بی کیفیت گازات مضره و سلفر به هوا علاوه شده انرا ملوث می‌سازد. ۲- هر عاملیکه باعث آلوده‌گی محیط می‌گردد. ۳- بخش‌های خشکه، هوایی وبحری. ۴- مواد آلوده کننده هوا شامل دود، کاربندای اکساید، کاربومونواکساید، نایتروجن اکساید، سلفر، سرب. . . و غیره. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یاداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- گازات تولید شده وسایط نقلیه چرا هوا را آلوده می‌سازد؟ ۲- اصطلاح Pollution را تعریف نمایید. ۳- آلوده‌گی وسایط نقلیه کدام بخش‌های محیط زیست را متأثر می‌سازد؟ ۴- کدام مواد هوا را آلوده می‌سازد؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * صنف را به گروه ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.

جواب سؤال انگیزه یی: کاربندای اکساید را تولید می‌کند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

- مختصراً جواب دهید:

۱- کشورهای پیشرفته با استفاده تکنالوژی جدید و ساختن وسایط بهتر و استفاده از تیل با کیفیت جلو افزایش آلوده‌گی هوا را محدود ساخته است.

۲- گازات وسایل نقلیه باعث تولید نفس تنگی. . . می‌گردد.

جملات ذیل راتکمیل نمایید.

۱- وسایط نقلیه فرسوده در شهر باعث آلوده‌گی می‌گردد.

۲- صحت انسان مستقیماً با محیط زیست رابطه دارد.

۳- هر عاملی‌که باعث آلوده‌گی می‌گردد Pollution نامیده می‌شود.

جواب صحیح را انتخاب کنید

۱- جواب (د) صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

دود وسایط نقلیه، کارخانه‌ها و نیروگاه‌ها که به اثر سوخت‌های فوسیلی (نفت، گاز طبیعی و زغال سنگ) حاصل می‌شود، کاربندای اکساید CO_2 و کاربومونواکسایدCO می‌باشد، تراکم این گازها در اتموسفیر پدیده جدید به نام اثرات گل‌خانه یی شده است به اثر آن انرژی منعکسه زمین به فضاء کم شده و باعث گرم شدن کره زمین می‌شود. همچنین باعث انواع بیماری‌های تنفسی از قبیل نفس تنگی. . . . وغیره می‌گردد. گاز کاربومونو اکساید به طور عمده مربو ط به موترهای است که مصرف سوخت آن پطرول باشد. این وسایط مقدار زیاد گاز کاربومونو اکساید را از طریق سلنسر وارد هوا می‌سازند، به هموگلوبین خون تعامل نموده، اعضاء تنفسی را تحت فشار بیشتر قرار می‌دهد و امراض مختلف قلبی، تنفسی کم شدن عمر نباتات، پیچ و تاب خوردن برگ‌های نباتات و باعث تضعیف قدرت تکثر نباتات می‌گردد. موجودیت گازات کیمیاوی، ذرات سرب که ناشی از مصرف تیل‌های بی کیفیت و تصفیه ناشده تولید می‌شود، رنگ‌های تعمیراتی وسایر مواد کیمیاوی آلوده کننده هوا می‌باشند.

شماره	گازهای گلخانه یی	منبع
۱	کاربندای اکساید	زغال سنگ، نفت، گاز طبیعی و حریق جنگلات.
۲	کلور فلور و کاربن	فوم ها، اسپری ها، یخچال‌ها، ایرکندیشن‌ها.
۳	میتان	اراضی مرطوب، شالیزارها، زغال‌سنگ، نفت و گاز طبیعی.
۴	نایتروجن اکساید	زغالسنگ، نفت، گاز طبیعی، کود کیمیاوی و حریق جنگلات.

درس پنجاه و سوم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**تاثیر کارخانه‌ها بر محیط زیست.**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی به انواع فضلات و گازات مضره کارخانه ها. **اهداف خصوصی** ۱- اگاهی راجع به تولید انواع فضلات و گازات مضره کارخانه ها. ۲- انواع فضلات کارخانه‌ها که باعث آلوده‌گی محیط زیست می‌گردد معرفی نمایند. ۳- انواع گازات کارخانه‌ها که اتموسفیر را آلوده می‌سازد بیان نمایند. ۴- تاثیر تشعشعات فابریکات اتومی را تو ضیح نمایند. ۵- متیقن شوندکه کارخانه‌ها بر علاوه مفدیت آن باعث آلوده‌گی محیط زیست نیز می‌گردد.	
روش‌های تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر کارخانه، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال‌پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان درس روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** در ایرکندیشن ها، فریزرها و یخچال‌ها غرض سرد ساختن کدام گاز کیمیاوی استعمال می‌شود ؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
❊ بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. ❊ سؤال‌های پرسش کننده گان را جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- انقلات صنعتی در کدام قارۀ جها ن ظهور نمود؟ ۲- کدام گازهای کارخانه‌ها محیط زیست را آلوده می‌سازد؟ ۳- گاز CFC روی محیط چه تاثیر دارد؟ ۴- تاثیرات تشعشعا ت اتمی را بیان نمایید؟ ۵- تعمیرات غیر صحی کدام مشکلات صحی را به وجود آورده است؟ ❊ هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. ❊ نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. ❊ به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. ❊ صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. ❊ فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. ❊ نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. ❊ غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. ❊ در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	❊ درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. ❊ آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱- انقلاب صنعتی در ابتداء در قارۀ اروپا عملی گردید. ۲- گازات مانند دود، کاربندای اکساید، کاربومونواکساید، نایتروجن اکساید، متان، کلور فلورکاربن، بخارات آبی. . . و غیره. ۳- گاز CFC در طبقه اوزون به گاز اوزون تعامل کیمیاوی نموده آن‌را تخریب و گاز کاربندای کساید را می‌سازد. ۴- حیات انسان وحیوان را به مرگ تهدید می‌کند، سرطان‌های جلدی را بار می‌آورد و تاسیسات مواد غذایی را متأثر می‌سازد. ۵- تعمرات غیر صحی باعث سر دردی مشکلات تنفسی، نفس تنگی، تخریش غشای مخاطی می‌شود. ❊ شاگردان متوجه هستند، آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. ❊ شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجۀ بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. ❊ جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی

گاز کلور و فلور کاربن C F C استعمال می‌گردد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جواب صحیح را انتخاب کنید

۱- جواب (ب) صحیح است.

۲- جواب (الف) صحیح است

۳- جواب (الف) صحیح است.

مختصراً جواب دهید.

۱- گازات مضره مانند دود، کاربندای اکساید، کاربومونواکساید، نایتروجن اکساید، میتان، کلور فلور کاربن، بخارات آبی. . . وغیره.

۲- باعث سر دردی مشکلات تنفسی، نفس تنگی، تخریش غشای مخاطی می‌شود.

۳- حیات انسان و حیوان را به مرگ تهدید می‌کند، سرطان‌های جلدی را بار می‌آورد و تأسیسات مواد غذایی را متأثر می‌سازد.

معلومات اضافی برای معلم

زباله‌های صنعتی بسیار سمی اند و دشمن محیط زیست انسان به شمار می‌آیند، مانند: انواع مواد کیمیاوی، کاغذ، زباله حاصله از کنسرو و بسته بندی مواد غذایی. . . وغیره. خطر ناک ترین همه زباله‌های صنعتی بقایای مواد رادیوکتیف (اتومی) در کار خانه‌های برق هسته ای می‌باشد. این زباله که حجم آن کم؛ اما محیط زیست را بیشتر آلوده می‌سازد. باید مواد اضافی آن بسته بندی محکم و در جاهای خاص دفن شود تا محیط را آلوده نکند. اگر بسته بندی محکم نباشد به اثر عوامل طبیعی، زلزله، طوفان تخریب شود حیات نباتات، حیوانات و انسان‌ها رابه خطر می‌اندازند.

درس پنجاه چهارم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**زباله‌های صنعتی**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی:** آشنایی به انواع زباله‌های صنعتی که محیط زیست را آلوده می‌سازند. **اهداف خصوصی** ۱- اگاهی به انواع زباله‌های مضر صنعتی. ۲- انواع زباله‌های فزیکی را معرفی کنند. ۳- زباله‌های کیمیاوی را واضح سازند. ۴- عوامل آلوده شدن آب‌های دریاها و آبحار را تشریح نمایند. ۵- متیقن شوندگازات و فاضلات صنعتی زمین، آب وهوا را آلوده می‌سازد برای جلوگیری آلوده‌گی همه اقدامات لازم اجرا گردد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر کارخانه، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه:** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** چرا زباله‌های صنعتی محیط زیست را تهدید می‌کند؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یاداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند، خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- زباله‌های فزیکی چیست؟ ۲- زباله‌های کیمیای حیاتی را معرفی کنید؟ ۳- زباله‌های سکتور خدماتی کدام‌ها است؟ ۴- زباله‌های شهری کدام‌ها اند؟ ۵- علت آلوده‌گی دریاهای راین و تایمز چیست؟ ۶- علت آلوده‌گی ابحار را واضح سازید؟ * صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند. ۱- زباله‌های خانه‌گی، زباله‌های شهری آب گندیده وغیره. ۲- کاربن، ترکیب اکسایدهای کاربن، نایتروجن اکساید، نمک‌های عضوی وغیره. ۳- شامل وسایط نقلیهٔ زمینی، هوایی و بحری می‌باشد. ۴- معمولاً فاضلات خانواده ها، فابریکات صنعتی، شفاخانه‌ها. . . و غیره. که مواد گندیده آن باعث تولید گاز میتان و انواع بیماری‌ها می‌شود. ۵- علت آن ریختن مواد اضافی فابریکات در این دریاها می‌باشند. ۶- زباله‌های اتمی، نفتی، ریختن مواد فاضله فابریکات و شهرها، عارضه تخنیکی نفت کش‌ها وشستن آن‌ها. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی

زباله‌ها صنعتی خطر ناک ترین مواد سمی مانند: مواد رادیو کتیف، مواد کیمیاوی. . . و غیره که زنده‌گی انسان، حیوان و نبات را تهدید می‌کند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

جمله ذیل را تکمیل کنید.

۱- زباله‌های صنعتی بزرگ‌ترین **خطر** برای انسان ها، حیوانات و نباتات است.

جواب صحیح را انتخاب کنید:

۲- جواب صحیح (د) می‌باشد.

مختصراً جواب دهید:

۳- از اینکه مواد فاضله وتصاعد گازات مضره صنایع محیط زیست را آلوده می‌سازند.

۴- مواد اضافی صنعتی، شهری. . . و غیره می‌باشد.

۵- در کشورها ی صنعتی امریکای شمالی، اروپایی، چین، هند، جاپان، برازیل، ارجنتاین. . . وغیره.

۶- ریختن نفت از نفت کش‌ها به اثر عوارض تخنیکی، فاضله‌های اتمی وغیره.

معلومات اضافی برای معلم

* **آلوده‌گی دریاها**: هر گونه فضلات مضر سمی که به طورقصدی یا بر حسب تصادف، در آب دریا، مصب دریاها واقیانوس‌ها ریخته شود، باعث آلوده‌گی آب می‌گردد. این آلوده کننده‌ها ممکن مواد کیمیاوی، فاضلاب، مواد خام کارخانه‌ها صنعتی یا مناطق مسکونی باشد که مستقیماً به دریا ریخته ویا توسط کشتی‌ها به مناطق دور از ساحل حمل شده و در آنجاتخلیه می‌شوند. مواد زایده مناطق مسکونی، صنعتی و اخیراً نیز زباله‌های مواد رادیو اکتیف (زباله‌های هستوی) توسط بسیاری کشورها به اقیانوس‌ها تخلیه می‌شوند. نفت یکی دیگر از منابع اصلی آلوده کننده آب اقیانوس‌ها است که ممکن است از سوراخ شدن کشتی‌های نفت کش براثر تصادم یا غرق شدن و یا بازشدن تصادفی ترمینال‌های نفتی وشستن غیر قانونی تانکرها ایجاد شود. هر سال ۲ الی ۵ میلیون تن نفت خام یا تصفیه شده به اقیانوس‌ها ریخته می‌شود. که باعث آلوده شدن آب و خطر برای حیوانات و نباتات بحری می‌باشد.

* زباله ها: مواد زایدۀ خطرناک، مواد زاید جامد و یا مایع خطر ناک هستند که به علت کمیت، غلظت ویا کیفیت فزیکی، کیمیاوی و بیولوژیکی می‌توانند باعث افزایش مرگ و میر و یا امراض بسیار جدی شوند.

به اساس تعریف اژانس حفاظت محیط زیست Environmentl protion Agency زباله‌های خطرناک به مواد زاید جامد اطلاق می‌گردد، بالقوه خطرناک بوده، پس از طی مدت زمانی موجبات خطر را برای محط زیست، فراهم نماید.

از منابع عمده زایدات بیولوژیکی، شفاخانه ها، لابراتوارها و مرکز تحقیقات طبی، زباله شفاخانه‌ها به دلیل این‌که حاوی زیادت پتالوژیکی، مواد زاید رادیو کتیف، زاید فارمسی، مواد زاید عفونی، مواد زایدکیمیاوی و بعضی ظروف مستعمل تحت فشار هستند از منابع زاید خطر ناک زباله‌های شهری محسوب می‌شوند.

درس پنجاه و پنجم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**خطرات نازک شدن طبقه اوزون**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: آشنایی همه جانبه به طبقه اوزون. **اهداف خصوصی:** ۱- اگاهی به موقعیت و اهمیت طبقه اوزون. ۲- اهمیت طبقه اوزون رابیان نمایند. ۳- ضرر اشعه uv- c راتوضیح دهند. ۴- ضرر اشعه uv- A را تشریح کنند. ۵- متیقن شوند که طبقه اوزون اهمیت حیاتی دارد نباید تخریب شود.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر کارخانه، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیهٔ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقهٔ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا به کلمه اوزون آشنایی دارید؟	۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان را جع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید و بعد بپرسید: ۱- موقعیت طبقه اوزون در کدام قسمت اتموسفیر است؟ ۲- موجودیت این طبقه برای حیات بشر چه اهمیت دارد؟ * اشعه uv- c چه ضرر حیاتی دارد؟ ۳- ضرر اشعه uv- A و اثرات آنرا بیان نمایید. ۴- ضرر اشعه **uv- B** باعث کدام بیماری‌ها می‌گردد؟ * هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهد. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند. ۱- این طبقه درروی طبقه تروپوسفیر به ارتفاع ۱۵کیلومتری سطح بحر موقعیت دارد. ۲- مانع اشعه ماورای بنفش یا u L یا د می‌شود. * زمین را از ضرر اشعه ماورای بنفش حفاظت می‌کند. ۳- اثرات این اشعه فوری نبوده بلکه با گذشت زمان تاثیرات منفی آن خطر ناک است. ۴- باعث کوری چشم وسرطان جلدی می‌شود. * شاگردان متوجه هستند، آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. * شاگردان در گروه ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه یی

O_3 روی طبقه تروپوسفیر به ارتفاع ۱۵کیلومتری از سطح بحر موقعیت دارد.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید

۱- اشعه uv B

۲- کرهٔ حیاتی.

- جواب صحیح را انتخاب کنید.

۳- جواب (ب) صحیح است.

۴- جواب (د) صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

طبقه اوزون O_3 تشعشعات ماورای بنفش را جذب می‌نمایند، اگر این تشعشعات جذب ایـن طبقـه نگـردد ۱۶۰۰بـار بیشتر از کاربن دای اکساید در جذب حرارت تاثیر دارد. باعث گرم شدن اتموسفیر زمین و سرطان جلدی می‌گردد. سوراخ شدن یا نازک شدن طبقه اوزون به اثر رسیدن انواع گازات گل‌خانه یی کاربومونواکـساید، نـایتروجن اکـساید، کلورو فلور کاربن به طبقه اوزون، تعامل کیمیاوی نموده گاز اوزون تجزیه و این طبقه نازک یا شـکاف مـی‌شـوند. بـر علاوه مواد کمیاوی سردی هوا نیز بر تخریب طبقه اوزون تاثیر دارد هـر قـدر هـوا سـرد باشـد. طبقـه اوزون بیـشتر تخریب می‌شود، به همین اساس طبقه اوزون عوض این‌که در قطب شمال تخریب شود در قطب جنوب تخریب شده است.

طبقه اوزون که از اوکسجن سه اولانسه ساخته شده، گاز کاربن مونو اکساید در اثر تعامل یک اوکسجن آن‌را گرفتـه کاربن دای اکساید را تشکیل می‌دهد و اوکسجن را آزاد می‌سازد. این طبقه خاصیت خودرا با گذشت زمـان ضـعیف می‌سازد.

گاز کلور و فلور کاربن را در ۱۹۳۰م انسان‌ها ساختند. در ماشین‌های یخچال‌ها و ایرکندیشن‌ها اسـتعمال مـی‌شـود. بعد از تخریب ماشین‌ها به اثر عوامل مختلف خارج شده وارد اتموسفیر می‌شود.

درس پنجاه و ششم

وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**تخریش طبقه اوزون**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی**: اگاهی از اضرار ناشی از تخریش طبقه اوزون. **اهداف خصوصی** ۱- آشنایی به اهمیت طبقه اوزون وضرر ناشی از تخریش آن. ۲- گازاتی‌که باعث تخریش قشر اوزون می‌گردد، معرفی نمایند. ۳- خصوصیات گاز C. F. C را توضیح نمایند. ۴- راجع به مطالعات طبقه اوزون معلومات دهند ۵- متیقن شوند که طبقه اوزون اهمیت حیاتی دارد.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویر کارخانه، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویر در صفحه متن درسی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا به وظیفه طبقه اوزون آشنایی دارید؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعهٔ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان، بپرسید: ۱- مطالعات طبقات هوا توسط کدام تکنالوژ ی صورت می‌گیرد؟ ۲-طبقه اوزون در کدام قسمت اتموسفیرتخریش گردیده‌است؟ ۳- طبقه اوزون چه اهمیت دارد؟ ۴- چرا طبقه اوزون تخریب گردیده است؟ ۵- گاز CFC چرا طبقه اوزون را تخریب می‌کند؟ ۶- در قطب جنوب چند فیصد طبقه اوزون تخریب شده است؟ ۷- در سال ۱۹۹۵م. در شهر مونتریال کشور کانادا کنفرانس راجع به چه موضوع دایر گردیده بود؟ * صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. * نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. * در س را خلاصه و فعالیت خارج از صنف را توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعهٔ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند: ۱ توسط ریموت سنسنگ صورت می‌گیرد. ۲- در منطقه قطب جنوب. ۳- اجسام حیه را از تشعشعات ماورای بنفش افتاب جلوگیری می‌کند. ۴- به اثر گازات گلخانهٔ و C. F. C تخریب شده. ۵- C. F. C به طبقه اوزون صعود کرده، باعث تخریش طبقه اوزون می‌گردد. ۶- ۵۰٪ تخریب گردیده. ۷- تا از تخریش بیشتر طبقه اوزون جلوگیری نموده و این واقعه را به گوش جهانیان برسانند. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: طبقه اوزون حیثیت یک شیشه خانه را در زمین دارد، حرارت اشعه ماورای بنفش را به خود جذب کرده و زمین را از اضرار آن حفظ می‌کند وتوازن حرارت را در طبقه استراتو سفیر حفظ می‌کند؛ زیرا این طبقه حرارت را جذب و از فرار آن جلوگیری می‌کند.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید.

۱- طبقه اوزون روی طبقه تروپوسفیر به ارتفاع ۱۵کیلومتری از سطح بحر موقعیت دارد. اجسام حیه را از ضرر تشعشعات ماورای بنفش محفوظ می‌نماید.

۲- گاز C. F. C درصنایع ماشین الات سرد کننده استعمال می‌شود، به اثر تعاملات سنگین نمی‌تواند در سطح پایین اتموسفیر تعامل نماید به طبقه اوزون صعود کرده منبع کلورین در فضاء بوده و باعث تخریش طبقه اوزون می‌گردد.
۳- به اثر گازهای گل‌خانه یی و کلور فلور کاربن تخریب می‌شود.
۴- در جلسه لندن در سال ۱۹۹۵م. تصمیم گرفته شد که جلو تولید گازات گل‌خانه یی وC. F. C (کلور فلور کاربن) گرفته شود.
۵- در ۱۹۹۸م. عالم چینایی وان لن دریافت که سوراخ طبقه اوزون به ۲۶میلیون کیلومتر مربع می‌رسد.

معلومات اضافی برای معلم

اشعهٔ ماورای بنفش که در انگلیسی ultraviolet که اختصار uv می‌باشد، موجی است در بین امواج الکترومقناطیسی با طول موج ۱۰۰ – ۴۰۰ نانو متر که کوتاه‌تر از اشعهٔ نور مرئی (قابل دید) و بلند تر از اشعهٔ اکس (x) است، یعنی انرژی کمتر از اشعه اکس ، ولی بیشتر از نور مرئی دارد. این اشعه ۱۰٪ از تمام امواج منتشر شده، از سطح آفتاب را تشکیل می‌دهد. اشعهٔ ماورای بنفش به سه بخش تقسیم شده UV-C, UV-B,UV-A اشعهٔ UV-C در بین این سه اشعه دارای انرژی و ضرر بیشتر می‌باشد. UV-C برای زنده‌گی موجودات زنده ضرر بیشر دارد و حتا می‌تواند حیات را روی زمین را نابود کند.
خوش‌بختانه اشعهٔ UV-C به سبب موجودیت طبقهٔ اوزون در اتموسفیر به سطح زمین نمی‌رسد . وقتی‌که اشعهٔ UV-C با مالیکول‌های طبقه اوزون برخورد کنند، مالیکول‌های اوزون انرژی آن را جذب و تجزیه می‌کنند. بنابراین اشعهٔ UV-C هرگز به زمین نمی‌رسد.
اشعهٔ UV-B در اشعهٔ ماورای بنفش در قسمت وسطی آن قرار دارد، نسبت به اشعه u v-A انرژی بیشتر دارد به همین سبب می‌تواند خطر ناک باشد.
UV-A- کم ضررترین اشعهٔ ماورای بنفش است چون انرژی کمتر دارد. این اشعه در طبیعت بیشتر وجود دارد قرار گرفتن در مقابل آن برای وقت محدود اثرات خوب دارد و در تشکیل و یتامین D در پوست کمک می کند. اشعهٔ ماورای بنفش برای ضد عفونی کردن آب، مواد خوراکی، سامان آلات طبی، لوازم صنعتی و غیره می‌توان استفاده کرد.

درس پنجاه و هفتم
وقت: یک ساعت درسی

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	**قطع جنگلات**	
اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: **هدف عمومی** آشنایی به اهمیت جنگلات. **اهداف خصوصی** ۱- اگاهی راجع به اهمیت جنگلات حاصل نمایند. ۲- اهمیت جنگلات را توضیح نمایند. ۳- اضرار قطع جنگلات را بیان نمایند. ۴- متیقن شوند که جنگلات طبیعی از نعمت‌ها ی خداوند (ج) بوده که برای تمام زنده جان‌ها ارزانی فرموده است.	
روش‌های پیشنهادی تدریس	تشریحی، سؤال و جواب، قرائت و بحث گروهی.	
مواد ممد درسی	تصاویرجنگلات طبیعی، کتاب درسی، تخته و تباشیر.	
شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و بحث گروهی.	
فعالیت‌های عملیۀ تدریس وآموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** به طریقۀ مروجه به صنف داخل شدن، سلام و احوال پرسی نمودن، تنظیم صنف، حاضری گرفتن، تقدیم فعالیت خارج صنف توسط شاگردان و ارتباط درس جدید با درس گذشته. **خلق کردن انگیزه** نوشتن عنوان روی تخته وجلب توجه شاگردان به تصاویردر صفحه متن درسی. **طرح سؤالی‌که انگیزه خلق کند.** آیا می‌دانید که موجودیت جنگلات برای موجودات حیه چه ارزش دارد؟	وقت ۵ دقیقه ۵ دقیقه

فعالیت‌های تدریس معلم	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	وقت
* بعد از تکمیل جواب شاگردان مطالعۀ خاموشانه و یادداشت کلمات مشکل درس را توضیح دهید. * سؤال‌های پرسش کننده‌گان را نخست به شاگردان راجع ساخته، اگر آن‌ها جواب داده نتوانستند خود جواب دهید. * بعد از جواب دادن به سؤال‌های شاگردان بپرسید: ۱- جنگل‌ها از نظر صحی واقلیمی چه اهمیت دارد؟ ۲- کدا م سازمان، ملل متحد وحامیان آن مانع قطع جنگلات شده است؟ ۳- کدام عوامل در تخریب جنگلات مؤثر است؟ ۴- عملیه فوتوسنتیز چیست؟ * - هر سؤال را به چند شاگرد راجع ساخته، از آن جمله صحیح ترین جواب را انتخاب نمایید. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسید، درس را تشریح نمایید. * به سؤال‌های شاگردان جواب دهید. * صنف را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع فعالیت را طبق هدایت متن کتاب برای شان مشخص سازید. * فعالیت گروهی را نظارت و رهنمایی کنید. * نتایج فعالیت گروهی را با معلومات خود جمع بندی کنید. * غرض ارزیابی دانش شاگردان از سؤال‌های پایانی درس بپرسید. درس را خلاصه و فعالیت خارج از صنف توصیه کنید.	* درس را خاموشانه مطالعه نموده و آنچه نمی‌دانند می‌پرسند. * آنچه از مطالعۀ خاموشانه آموخته اند، جواب می‌دهند. ۱- هوارا تصفیه، کاربن دای اکساید هوا را جذب و اکسیجن را آزاد می‌سازد. ۲- سازمان سبز ملل متحد. ۳- خانه سازی ها، انکشاف صنایع، تبدیلی زمین جنگلی به زمین زراعتی واتش سوزی‌ها سبب بیشتر تخریب جنگل‌ها می‌گردد. ۴- نباتات نمک‌ها و آب را از زمین جذب به برگ‌ها انتقال می‌دهد، در روز نباتات کاربندای اکساید هوا را جذب و به کمک اشعه افتاب غذا می‌سازد و کسیجن را ازاد می‌نماید. * شاگردان متوجه استند، آنچه نمی‌دانند، می‌پرسند. * شاگردان در گروه‌ها تنظیم می‌شوند، روی موضوع تعیین شده بحث می‌کنند و نتیجه بحث را یکی از اعضای گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. * جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

جواب سؤال انگیزه‌یی: اکسیجن که مهمتر مادۀ حیاتی است که نباتات آن‌را تولید می‌نمایند. میوه‌ها و برگ آن غذای حیوانات را تشکیل می‌دهند. از حاصلات آن در صنایع و انواع ادویه جات استفاده می‌شود.

جواب سؤال‌های اخیر درس

مختصراً جواب دهید.

۱- کاربن دای اکساید هوا را جذب واکسیجن را در هوا ازاد می‌سازد.

۲- مواد خام انواع صنایع را تشکیل می‌دهد، در خانه سازی، ادویه سازی، جمع اوری انواع میوه جات، برای جلوگیری از تخریب بیشتر سیلاب‌ها، شکار، تفریح. . . و غیره استفاده می‌شود.

۳- تخریب آن باعث کاهش مهم‌ترین ماده حیاتی اکسیجن در هوا می‌گردد. صحراها را به وجود می‌آورد، درجه حرارت هوا بالا رفته و رطوبت هوا کاهش می‌یابد.

در جملات ذیل جواب صحیح را تشخیص کنید :

۱- صحیح است.

۲- صحصح است.

۳- غلط است.

۴- صحیح است.

معلومات اضافی برای معلم

محیط طبیعی در کُل یک مجموعه متعادل و تحفه خداوندی ودوست لازم بشر به شمار می‌روند، یعنی جنگل منحیث طلای سبز در تداوم حیات بشر نقش عمده دارد. هیچ یک از پدیده‌های طبیعی به اندازه جنگل در زنده‌گی سالم ادمیان نقش اساسی ندارد، انسان در بخش نگه داری جنگل ونوع بهره برداری از آن مسؤول است. جنگل فقط متعلق به یک نسل وزمان خاص نیست؛ بلکه یک سرمایه ملی و جهانی است. انسان تا زمانی‌که تعادل محیط را بر هم نزده مشکلات جدی بروز نمی‌کند

نابودی جنگل‌ها یکی از علت‌های مهم گرم شدن هوا می‌باشد. نباتات به اثر جذب کاربن دای اکساید آن‌را زخیره می‌نمایند، که به اثر سوختن آن‌را آزاد می‌نمایند، بنا بر این اتش سوزی در جنگلات می‌تواند یکی از دلایل افزایش اندازۀ کاربندای اکساید در هوا باشد. به اثر قطع درختان جنگلی و گیاهان تعرق آن کم شده و باعث کاهش بارنده‌گی و خشک شدن هوا می‌گردد و سبب گسترش بیابان‌ها نیز می‌شود. به جنگل‌ها ریه تنفسی جهان گفته می‌شود که به اثر حریق آن‌ها کاربندای اکساید افزایش و تولید اکسیجن کاهش می‌یابد (نباتات روزانه اکسیجن آزاد می‌سازد) نباتات در نتیجه عملیه فوتوسنتیز گاز کاربندای اکساید هوا را جذب می‌کند. با از بین بردن گیاهان اندازه کاربندای اکساید در هوا افزایش می‌یابد.

عوامل نابودی جنگلات عبارت است از:

- زیرکشت اوردن زمین‌های جنگلی و از بین بردن آن‌ها.
- تولید چوب به اثر استفاده نمودن آره‌های برقی وسایل نقلیه پُرقدرت افزایش فوق العاده نموده است.
- آتش سوزی‌های بزرگ و مدهش.